BÉCSI NAPLÓ

XLII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2021. JÚLIUS–AUGUSZTUS
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,50 Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
20Z042085 M P.b.b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

A KLÍMAVÁLTOZÁSRÓL

Derék politikusaink szerint éghajlatváltozás megy végbe napjainkban. Ennek okozói természetesen mi vagyunk, mert rengeteg benzint, olajat, földgázt, tevetrágyát, fát és szenet égetünk. Ezt az állítást kitűnő tudósaink nagy része is bizonygatja. Napszámban húzzák a vészharangot a rövidesen bekövetkező katasztrófa ígéretével. Főként a Föld vészes felmelegedése veszélyével támogatják a kormányok újabb adókivetési igyekezetét. Ennek nyomán a kormányok nyaktörő sebességgel róttak ki új adókat (Carbon tax). Ugyanakkor nem támogatták kellően a nap- és más nemszennyező energia források hadrendbe állítását.

Ami a klímaváltozást illeti, úgy rémlik, mintha a középiskolában emlegették volna a jégkorszak ciklikus voltát. Mostanában még mindig kifelé jövünk az utolsó jégkorszakból. Ennek tetejében még közbeeső, "mini" jégkorszakok vannak, mint az 1250 utáni, amikor a globális hőmérséklet egy celzius fokkal csökkent. Ezek a ciklusok hatalmas éhínségeket okoztak a jó öreg Európában. **Tehát nyugodtan állíthatjuk, a Föld felmelegedése a természet műve, igaz ebben mi is besegítünk. A természet teszi a dolgát, akár tetszik nekünk, akár nem. Tehát ha egy jégkorszakból jövünk kifelé, nyilván emelkedni fog sárgolyónk hőmérséklete és a tengerek szintje is.**

Írott történelmünk olyan szárazságokról is megemlékezik, amikor a kisebb folyók, tavak teljesen kiszáradtak, és ez szintén éhínségekkel, tömeghalállal járt. Persze India és Afrika is hasonlókkal dicsekedhetne. De „özönvizekről" is szól a történelem és hatalmas esőzésekről. A földkéreg is mozgásba jön időnként, ismert területeket süllyeszt el, semmisít meg (MU és Atlantisz), emel fel.

Igaz, mi rengeteg energiát fogyasztunk és szeméthegyek sokaságát emeljük világszerte, mérgezzük tengereinket, civilizációnk nagyobb dicsőségére. **Ez volna a fő baj, nem a levegő széndioxid tartalma.** Ugyanis ezen a téren az anyatermészet messze felülmúlja az emberiséget. Például: a Krakatoa vulkán 1880-ban tört ki, több száz megatonnás nukleáris bomba erejével. Ez a borzalmas robbanás több, mint százezer embert pusztított el Szumatra közelében. Óriási mennyiségű port, kéndioxidot lövellt a Föld teljes légkörébe. Savas eső hullott az egész sárgolyón. Hatalmas viharok voltak, a por és gázfelhők csak három év után ülepedtek le a földre. A napfény ereje erősen csökkent, ez a mezőgazdaságban óriás károkat okozott. A Föld hőmérséklete 1,2 C fokkal csökkent.

Földünkön kb. 1500 aktív tűzhányó van, nem említve a tengeralattiakat. Ezek mind szennyezik levegőnket és tengereinket, ha nem is Krakatoa méretűen.

Ami a széndioxidot illeti, a természet itt is túlteljesít minket. Például: az olajforrások közül nemcsak a mi fúrt kutjaink szivárognak, hanem tengeralattiak is szorgalmasan mocskolják a tengereket. Ha már itt tartunk, említsük meg a háborúk alatt elsüllyesztett hajók olaját, a megtorpedózott tankerekkel együtt...

Emlékszünk még Irak felgyújtott olajkútjaira?

Hatalmas területen található tűlevelű erdeink ezer és ezer tonna terpentint juttatnak a levegőbe, tüdőnk ártalmára. 2016-ban, csak Kanadában akkora területű erdők égtek le, mint fél Dunántúl. Szibéria erdei még jobban égnek, mert az oltást ott még nem jól szervezték meg. 2021 első felében csak Észak-Amerika területén 1,5 millió hektár erdő égett le.

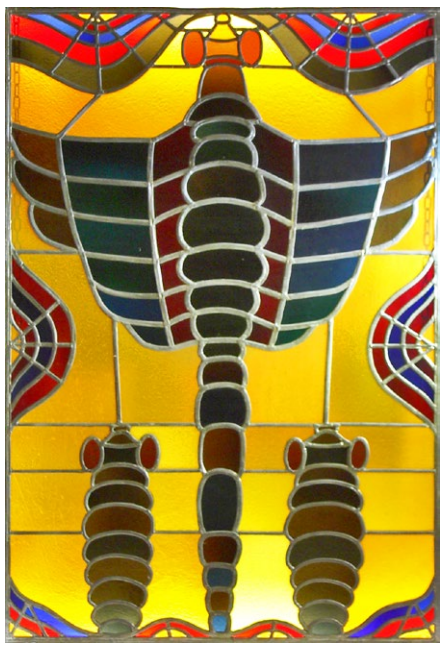

Szitakötő

A soha nem szűnő háborúkban elpukkasztott gránátok, aknák, kézifegyverek, rakéták, repülőbombák óriási tömegét nem említi senki, pedig azok az „égéstermékek" sem kímélik levegőnk tisztaságát. Csak Vietnamra és Laoszra több bomba hullott, mint amennyit a második világháborúban felhasznált az USA. Azóta sorra került Afganisztán, Irak, Líbia, Szíria. Azok égéstermékei pedig csak részben hasonlítanak az aránylag ártalmatlan, a növények által felhasznált széndioxidhoz. Senki nem említi az űrhajók kilövéséhez használt tiokol szívet melegítően gyönyörű fehér felhőit, amelyek ugyancsak hozzájárulnak a kénsavas esők képzéséhez.

Az egész világon fával, szénnel, faszénnel, teve trágyával fűtöttek, sütöttek, főztek. Angliát télen állandó füstszmog borította, talán 1960-ig, amikor is befejezték a földgázra való áttérést és London, Birmingham, Manchester stb. újra élhető városok lettek.

Néhány évtizede a gőzmozdonyok ezrei hagyták maguk után a sűrű füstfellegeket. Minden valamirevaló gyár maga állította elő a működéséhez szükséges energiát szénfűtéses kazánokkal. Még kevés földgáz lévén, a lignitből gázt előállító gyárak is ontották a füstöt tonnaszáma. Az ipari városok egét füstfelhők borították.

*

A levegő tisztább lesz az elektromos autók folyamatban lévő, gyors térnyerésével. A nap és szélenergia használata is rohamosan terjed, nem is beszélve a tóriummal működő reaktorok fokozott iramú térhódításáról. 15–25 éven belül sikerül üzembe helyezni az első „hideg fúziós" reaktort, ami az olaj, szén uralmát égleg megdönti, ha az olajbárók és államok hagyják…

A légszennyezés valóban probléma, ahol nagy a népsűrűség és az ipar is fejlett, mint például Kínában, de pont ők tesznek a legtöbbet ellene. Fokozatosan, de nagy iramban helyezik üzembe a modern atomreaktoraikat, naperőműveket, füstgáz konvertereket. Világelsők elektromos autókban és akkumulátor fejlesztésben. Kénytelenek, mert nincs elegendő olajuk.

Európában és az USA-ban pedig szándékosan fékezik az átállást, helyette pedig „carbontax" bevezetésével a fogyasztókkal akarják megfizettetni a nagyüzemek légszennyezését.

A technika folyamatos és ugrásszerű fejlődése hamarosan megszünteti a levegő – humán eredetű – szennyezését. Addig is talán a haladást mindenáron fékező, hátráltató nagyipart kellene rábeszélni készségesebb közreműködésre. A széndioxidból üzemanyagot is lehet készíteni, versenyképes áron. Tehát nyugodtan égethetjük a szenet és olajat az áramfejlesztőkben, ha a füstgázból azonnal új üzemanyagot termelünk. Persze, ehhez az olajmágnások belegyezése és közreműködése is szükséges volna, amire nem számíthatunk.

A természetre csak emberi mértékkel van befolyásunk. Ha például a Csendes óceánt szegélyező tűzgyűrű, a nyugat-amerikai Szent András törésvonal és a Földközi tengeri kontinentális rétegek csússzanak az átlagnál nagyobbat, minden gondunk megszakad jó időre.

A közelmúltban jelentek meg cikkek a Yellowstone supervulcano várható közeli kitöréséről. Ha ez megtörténik, hosszú ideig nem lesznek napi széndioxid gondjaink, mert a Föld lakosságának jó része el fog pusztulni.

Addig is be kellene tiltani az Amazonas őserdő és más erdők irtását, égetését amelyek eddig szorgalmasan nyelték az általunk termelt széndioxid tonnáit.

Itt meg kell említenünk, hogy a föld oxigén termelésének 50–85 százalékát a tenger adja. Tehát a nagy erdőtüzek és minden más jelenség alig befolyásolja az oxigén mennyiségét.

1922-ben is olvadtak a gleccserek s nagy melegek voltak világszerte. Akkor is a világvégét várták, de nem következett be. Most pedig jó volna abbahagyni a jajveszékelést, nyivákolást. Aki most is a klímaváltozásról óbégat, nyilván tájékozatlan, fogalma sincs a föld közelmúltjáról.

Természetes folyamattal állunk szemben, de amihez közünk van. És ez nem menthet fel a környezetszennyeződés ránk háruló terhe alól.

MAGYARÓDY SZABOLCS

A kézmosás mint politikum

A keresztény egyházakban Pilátusnak nem éppen fényes az emlékezete. Ez érthető is, hiszen olyan perlekedésben maradt pártatlan, amiből utólag a vádlott került ki győztesen. Pedig lett volna hozzá hatalma, hogy elkerülje a történelmi botrányt. Nem élt vele, sokkal inkább kiszolgáltatta foglyát az ítéletvégrehajtóknak. Pilátus pártatlanságára belső határozatlansága adhat magyarázatot. A vádlott vallomására, hogy tanúságot akar tenni az igazságról, korszakokat átívelő kérdéssel válaszolt a római helytartó: Mi az igazság?

Globalizált világunkban annyira ellentmondásosan bonyolulttá vált életünk, hogy minden megfontolás ellenére sem adhatóak egyöntetű, egyértelmű válaszok. Legalábbis, ha őszintén, a tényekre építve akarjuk megfogalmazni állásfoglalásunkat, netán meggyőződésünket. Elbizonytalanodtunk, határozatlanok lettünk, amiben persze nem csekély szerepet játszanak a tudatalattiban változatlanul ható beidegződések. Két világháború emlékezetével, két egymásnak szegülő totalitárius rendszer örökségével terhelten szinte lehetetlen legyűrni a határozatlanságunkat, tehetetlenségünket kiváltó gátlásainkat.

Vajon helyes-e a pro és kontra tényezőket figyelembe vevő mérlegelés? A felelős és lelkiismeretes gondolkodás csakis abból indulhat ki, hogy a hatás-ellenhatás folyamatában nem egymás kölcsönös kiegészítésére, hanem éppenséggel rovására-hátrányára hatnak az erők. Természeti törvény, szükségszerűség ez? Elkerülhető lett volna a testvérgyilkosság, volt-e alternatívája? Nem lehet visszájukra fordítani a megtörtént dolgokat, de okulhatunk belőlük, törhetjük a fejünket, hogyan lehet megelőzni, elkerülni a további tragédiákat.

Tételezzük fel, minden gonoszság ellenére minden emberben rejtőzik annyi jószándék, jóindulat, hogy alig lehet hálóba fogni azokat a korszakos gonoszokat, akik minden cselekedetükkel ellentétben a gonoszságot tűzték volna zászlójukra. Éppen ellenkezőleg: az általuk rossznak, gonosznak vélt legyőzésére, kiirtására esküdtek fel. Ezt a szándékot talán nem is lehet elvitatni tőlük, csakhogy cselekedeteik, tetteik mindennek az ellenkezőjét bizonyították.

Olvasom az EU-Bizottság alelnökével, Margarethe Vestagerrel készült interjút (Die Presse, 2021. július 22.). A beszélgetés végén – szinte megkerülhetetlen kérdés – Magyarország EU tagsága került szóba. A megkérdezett fájdalmasnak tartja, hogy mindnyájan ugyanazon szerződést írtuk alá, ugyanazon értékeket, az európai életmódot fogadtuk el, most mégis olyan törvények megalkotására került sor, amelyek alapján felvetődik a kérdés, vajon ez az európai értékeket tükrözi-e. Szinte sarkalatossá vált tétel: az Európai Unió a jogállamiságra épülő értékközösség. Nos, az Európai Parlamentben 378 szavazattal 255 ellenében kimondták a képviselők az abortusz jogosságát, aki viszont ezt nem fogadja el (pl. orvosként nem hajlandó végrehajtani), vét ez ellen a jog ellen.

Igen, ugyanazokra a jogokra építünk, ugyanazokra az értékekre hivatkozunk a törvény nevében. Egyetlen sarkalatos példa is megvilágítja, hogy naponkénti vízválasztóval állunk szemben. Leegyszerűsítve úgy is fogalmazhatnánk: nem a joggal és értékekkel van a hiba, hanem annak különböző, sőt, ellentétes magyarázatával, alkalmazásával. Ebben a circulus viciosus-ban milyen mozgástere marad a felelősen gondolkodó, embertársai érdekeit figyelembe vevő embernek? Pártatlan ártatlansága (ártalmatlansága) jeléül a vízcsaphoz megy és megmossa kezét: ne legyen semmi jónak (rossznak) elrontója.

A pártatlanságnak, tehetetlenségnek ebben az állapotában azok határoznak és cselekszenek hatásosan, akiket szándékaik, érdekeik vezérelnek. A polaritás értelmében megoszlanak, sőt, egymás ellen feszülnek a különböző szándékok és érdekek: történelmi szükségszerűség, legalábbis a gyakorlatban megtapasztalt példák alapján. Hogyan kell dönteni, cselekedni, avagy a kézmosó ember csakis akkor marad pártatlan és ártatlan, ha nem avatkozik bele a dolgok menetébe, hanem passzív marad? Vajon az erkölcsi mérlegelésen túlmenően, leszűrhető-e Pilátus kézmosásából történelmi távlatú tanulság?

Igen, a jóindulatú pártatlanság a tétlenség helyett az ellentétek kiegyenlítésére törekszik, aminek egyik hatalmas eszköze a türelmes párbeszéd. Mindenképpen meg kell akadályozni az ellentétek elharapózását. Mély meggyőződéssel meg kell kísérelni, hogy közelítsenek egymáshoz az álláspontok, s ha az ultima ratio veszélye fenyeget, nagy bátorsággal akár ki kell ütni a támadó kezéből a gyilkos fegyvert. A legfőbb eszköz-módszer végsőfokon a példaadás: aki pilátusi szerepre vállalkozik, nem lehet sem engedékeny, sem részrehajló.

A mai társadalmaknak nagy szükségük van azokra a bátrakra, akiket nem vezényel semmiféle személyi- vagy éppenséggel pártérdek, hanem egyszerűen használni akarnak annak érdekében, hogy földünk ne legyen az értelmetlen vérontások színtere. Emberi hivatásunk, hogy ne hagyjuk pokollá válni embertársaink életét. És ez az ártatlan beavatkozás korunk egyik legnagyobb kihívása, igenis politikum, amit vállalni kell. Ennek sarkalatos előfeltétele a tisztánlátás. Ha a mindenkori viszonyokhoz igazítjuk a törvényeket, ezek előbb-utóbb elveszítik érvényüket, s a törvénymagyarázók különböző oldalakról világítják meg egyes tételek helyességét, vagy akár helytelenségét. Hasonló helyzetbe kerülünk az európai értékekkel, amik manapság konkrét meghatározások helyett a legkülönbözőbb viszonylagos magyarázatok tükrében jelenülnek meg. Nincs archimédeszi pont, neutrum, amiből kiindulva, amire építve állíthatnánk helyükre a dolgokat? Feltétlen fel kell tennünk a pilátusi kérdést, de semmiképpen sem hagyhatjuk megválaszolatlanul.

PANNONICUS

Háború vagy helyreállítás?

Orbán Viktornak nyilván tetszik, ha vitába tud elegyedni nála hatalmasabb emberekkel. Ez az alapja annak a „szabadságharcnak" melyet Magyarország miniszterelnöke hirdet, mióta a Fidesz elhagyta a Néppártot, az Európai Parlament polgári-konzervatív frakcióját.

„A háború első napja" – e cím alatt kommentálta Szerető Szabolcs a „régi" Magyar Nemzetből alakított Magyar Hangban július végén azt a rádióbeszédet, amelyben Orbán bejelentette, hogy „Brüsszel" megtámadta Magyarországot. Az újságíró pontosan tudja: „A kormánypárti sajtó is úgy értelmezte a szöveget, hogy a kormány feltételekkel hajlandó elfogadni a helyreállítási pénzeket Brüsszeltől." Éppen ezért különösnek nevezi, „hogy nem érzékelik a szöveg komikumát". Mert „furcsa háború ez, ahol a felek abban sem értenek egyet, hol van a csatamező". A cikk olyan hangvételben zárul, amilyen a lap: kormánykritikus. „Ha nem a nekünk, magyaroknak járó pénzről lenne szó, amelyet a közösségi normákkal szembemenő kormány tesz kockára, jót mulathatnánk azon a botcsinálta hadvezéren, aki ezúttal úgy zsarol, hogy nincs zsarolási pozícióban."

Ugyancsak a Magyar Hangban jelent meg egy egész oldalas hirdetés, amelyben a liberális osztrák Neos-párt „az erős és szabad Európa fontosságáról" írt. A hét pontban összefoglalt EU-irányos szöveg arról szól, hogy az unió szerintük értékközösség, amit a magyarok is magukénak vallanak. A pandémia és az abból adódó válság alatt el kell utasítani a megosztó politikát, vallják Bécsben. Facebook-oldalán a párt nem titkolja, hogy a hirdetés reakció Orbán Viktor EU-kritikus hirdetéskampányára, amely több nyugat-európai lapban jelent meg. Nem mindegyikben, amelyekben tervezték. Egy belga újság visszautasította a fizetett reklámot, mivel az szerintük „hadilábon áll az igazsággal".

A magyar miniszterelnök június 19-én harangozta be az EU reformálására célzó programját. Pont azon a napon jelentette ki, hogy „robogunk" egy birodalmi jellegű EU felé, amelyen 30 évvel ezelőtt az utolsó szovjet katona elhagyta Magyarországot és befejeződött a Varsói Szerződés által katonailag biztosított KGST-birodalom. A magyar függetlenség napja című konferencián beszélt Orbán arról, hogy Brüsszel a nemzetek Európája helyett egy európai szuperállamot épít. „Ne féljünk kimondani,

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

Nagy-Magyarország – kis Magyarország?

Mekkora ma Magyarország? Amekkorának mások látják vagy amilyen nagynak mi érezzük? Mi nagynak és erősnek szeretnénk tudni, ezért annak is képzeljük. Így van ez rendjén! A száz év magány után – ami egyáltalán nem volt magány, hiszen mindig volt társaságunk, volt aki felügyeljen és vigyázzon ránk (fasiszta Németország, Szovjetunió) – kell az önbizalom. Inkább úgy fogalmazhatnánk: az utóbbi száz évben nem volt saját hangunk, nem jutottunk szóhoz. Egy évszázadon keresztül vagy meg sem szólaltunk, vagy mások véleményét szajkóztuk. Nem mondtunk semmit a világnak. Hívjuk inkább ezért *száz év hallgatásnak*.

Mekkora Magyarország? Ma biztosan nagyobb, mint tegnap és tegnapelőtt. És sokkal hangosabb. Diplomáciája aktív és eredeti. Az ország a maga útját járja, nem hallgat senkire. Ez a nagyfokú határozottság imponáló egy ütőképes hadsereget nélkülöző és más országok nemzetgazdaságaival szoros függőségi viszonyban levő – ld. német autóipar – kis országtól.

Arra, amit ma Magyarország mond, Európa és a világ odafigyel. Feljegyzik és megjegyzik. Számon tartják és számon kérik. A partnereink sok mindent nem értenek: sem azt, amit mondunk és azt sem, miért mondjuk. Az európai népek kórusa nem érti a magyar disszonáns hangokat. Nem érti, honnan az a mellbő bariton, mely akkora mellkasból jő, melyből legföljebb csak tenor hangozhatna. Nem értik a kottánkat, amiből játszunk és nem értik országunk koreográfiáját sem. Nem értik a taktikánkat – ezért egyelőre lépéselőnyben vagyunk – és nem értik a stratégiánkat, hogy közép- és hosszú távon merre visz az utunk és hova vezet? Nem értik, miért nem fogadjuk el a klub szabályait, ha már jószántunkból tagnak beálltunk, és azt sem értik, miért járunk olyan társaságba – EU – melyet nem szeretünk. Egyszóval, nem értenek! Meg nem értettségünk érzése nem új és gyakran ott kísért a történelmünkben.

Mekkora Magyarország ma? Tőlünk függ. Mindenesetre a fáradtság jelei már mutatkoznak. Nem, nem mi fáradtunk bele – örök nyughatatlanságunk jól tartja magát. Környezetünk, partnereink, szövetségeseink kezdenek eltompulni, elfásulni irányunkban. Nem hallgatnak már minket olyan figyelmesen, és nem is vesznek már minket annyira komolyan. Azt hiszik kiszámíthatóak vagyunk és cselekedeteink előre megjósolhatók. Azt hiszik, általunk pusztán a balkáni korrupció terjedt tovább, azt hiszik, hogy csak a pénzük kell nekünk.

Tévednek. Nekünk sokkal több kell: a múlt és a jövő! A legutóbbi évszázadban csúnyán megaláztak és szétvertek minket. Ma és a jövőben is azt szeretnék, ha suszterként megmaradnánk a kaptafánk mellett. Nem vagyunk suszterok, sem foltozóvargák! Keleti nagybácsink Kapudöngető Attila, nem valami hálót foltozó, halszagú rokon, finn halász. A szabálytisztelő, törvényes együttműködést fetisizáló Nyugat azért nem ért minket, mert nem hisz a szemének, nem látja, ami napnál világosabb: mi nem akarunk együttműködni! Mi nem lassú felemelkedést akarunk, sem unalmas, de úgynevezett kölcsönösen gyümölcsöző egyezségeket. Ötszáz évvel Mohács és száz év hallgatás után, most nagy hangon bemondjuk a tromfot: mi mindent akarunk! Attila még megfordult Róma kapui alatt, de mi, a dicső hunok kései leszármazottjai most végre a Nyugat falain belül – intra muros – vagyunk! Jól teszik, ha imádkoznak az Európai Parlamentben: „De saggitis hungarorum libera nos Domine!”...

Mondjunk, amit akarunk a világnak, de soha ne csapjuk be önmagunkat: ne tévesszük össze a folklórt a politikával, a költészetet a diplomáciával. Jövőnk, jó vagy rossz sorsunk attól függ, helyesen mérjük-e fel önmagunk? Helyesen mérjük-e fel lehetőségeinket, helyesen ítéljük-e meg erőnket, felhalmozott tapasztalatainkat? Ha diplomáciánk erélyesen szomszédol vagy a minket is tagjai közé befogadott szervezetek főhadiszállásain pózol – nem baj. Éljünk a meglepetés és a megtévesztés erejével. Mások is ezt teszik. Életfontosságú azonban, hogy mi magunk pillanatig se felejtsük saját, valós állapotainkat. Pillanatig se felejtsük, mit bírunk el és mit nem. Legyünk pontosak tartalékaink, eszköztárunk felmérésében és időnként számoljuk meg katonáinkat is. Ha kevesen vannak, ne menjünk csatába, és ne feledjük a többet ésszel, mint erővel népmesei jótanácsát sem.

Mekkora ma Magyarország? Magunk sem tudjuk, pedig fontos lenne pontosan ismerni. Ha alábecsüljük országunkat, kishitűségünk foglyai maradunk és semmire nem visszük. Ha túlbecsüljük, úgy járunk, mint a béka Ezópus állatmeséjében: ökör akart lenni, felfújta magát – kipukkadt!

Nézzünk szembe a valósággal: mondjuk el őszintén egymásnak, mekkorák vagyunk...

Kató Zoltán

Olvasói levél

Őrvidék elvesztése, Burgenland születése, magyar szempontból

A budapesti Farkasréti temetőben, nem messze a főbejárattól szembetűnik egy szép síremlék. Rajta kőszobor, mely egy fiatal férfit ábrázol. Talapzatán latin nyelvű felirat: PRO INTEGRITATE. Alatta a név: Vámossy Tibor – elesett Nyugat-Magyarországért, 1921. október 6.

Olvasom egy korabeli magyar újság negatív hírét: „Losonczy Antal és Vámossy Tibor hősi halált haltak Nyugat-Magyarországért. *Sopronból jelentik:* A Szárazvámnál táborozó fölkelőknek egy előretolt őrsét tegnap a lajtaújfalusi osztrák csapatoknak egy erősebb járőre megtámadta. Kemény harc után az osztrákokat visszavetették Lajtaújfalura. A harcban Losonczy Antal elesett, Vámossy Tibor pedig súlyos haslövést kapott. Vámossyt a soproni Erzsébet kórházba szállították, ahol tegnap délután meghalt.”

És egy másik negatív hír: *Sopronból jelentik*: Tegnap délután búcsúztatták Sopronban Vámossy Tibor fölkelőt impozáns részvét mellett. A koporsót hatalmas koszorúk és nemzeti szalagok borították. A hősi halált halt ifjúban Vámossy Zoltán egyetemi tanár fiát gyászolja. Ugyancsak tegnap volt a temetése Losonczy Antal fölkelőnek is Kismartonban. A gyászszertartáson az egész város közönsége képviselve volt. Mind a két elesett hős holttestét Budapestre szállítják, és itt helyezik örök nyugalomra.”

A Köztérkép internetes adatbázis ezt írja róla: „Vámossy Tibor síremléke a Farkasréti temető – kegyeletes megemlékezéseket kiváltó – katonasírjai közé tartozik. Vámossy Tibor (19 éves műegyetemista hallgató) 1921. október 6-án, a Rongyos Gárda harcosaként áldozta életét a Nyugat-Magyarországért vívott küzdelemben. A nyugat-magyarországi felkelés 1921. augusztus 28-tól október 13-ig tartott a mai Burgenland és Magyarország nyugati területén. Előzménye az volt, hogy a Párizs környéki békeszerződésekben Ausztriának ítélték Nyugat-Magyarországot, beleértve Sopront és környékét. Magyarországon felkelőcsoportok szerveződtek, amelyek felvették a harcot a bevonuló osztrák csendőrökkel. A felkelés után sikerült elérni, hogy Sopron és környéke népszavazás útján dönthessen hovatartozásáról. A felkelésben részt vevő (idealizmusuktól és hazaszeretetüktől vezérelt) gyerekkatonák önfeláldozó hősiességének is tulajdonítható, hogy legalább Sopron vidéke Magyarország része maradhatott. A kőből faragott sírszobor izmos, harcot vállaló fiatalembert ábrázol: jobb kezével kardot markol, elernyedő bal kezéből (tan)könyv hullik a földre. Az erősen megrongálódott szoboralakot 2013-ban felújították.”

Mindez Gerald Schlag osztrák szerző *Burgenland létrejötte 100 évvel ezelőtt* című, a Bécsi Napló május-június számában megjelent cikkéről jutott eszembe. Vajon Vámossy Tibor „bandita” volt, vagy hazáját szerető, azért életét feláldozni is kész hős? Szinte jelképes jelentőségű, hogy halála éppen október 6-ra, az aradi vértanúk kivégzésének évfordulójára esett.

Természetes, hogy ezt az eseményt osztrák szemmel másként látják, mint Magyarországon. De a cikkben vitatható állítások is vannak. Azt sejteti, hogy a terület lakossága követelte, csatolják őket Ausztriához. Bizonyára voltak ilyenek is, de kétséges, hogy egy esetleges, egész Burgenlandban megrendezett népszavazás ilyen eredménnyel járt volna. Jól szemlélteti ezt a soproni népszavazás példája: az akkor túlnyomórészt német lakosságú város többsége Magyarország mellett állt ki. Hogy a békeszerződések, amelyekre a szerző hivatkozik, és amelyek eredményeként a terület Ausztriához került, igazságtalanok voltak, és egyáltalán nem tartották szem előtt a népek önrendelkezését és az etnikai elvet, az közismert. Magyarország akkori magyar népességének egyharmadát, több mint 3 millió embert veszített el. Ez fájóbb veszteség, mint a történelmi ország kétharmadának elcsatolása.

Magyarországnak semmilyen érdeke nem fűződött a háborúba való belépéshez, Tisza István miniszterelnök a végsőkig próbálta megakadályozni a háború kitörését. Ennek ellenére a magyar katona becsülettel helyt áll a frontokon, idegen, dinasztikus érdekek szolgálatában. Annál fájdalmasabb, hogy társországa, szövetségese, Ausztria is elcsatolt tőle egy területet.

A szerző elfelejtette megemlíteni, hogy Burgenland Ausztriának ítélése részben kárpótlás volt az elcsatolt Dél-Tirolért, miközben Magyarországot nem kárpótolták semmivel.

Mindazonáltal Burgenland elvesztését emésztette meg a magyar társadalom viszonylag a legkönnyebben. Ez az egyetlen elcsatolt terület, amelyet ma német nevén emlegetünk (akkoriban Nyugat-Magyarországnak hívták). Burgenlandban magyar szempontból nem volt totális a vereség, lehetett népszavazást tartani, és némi területi korrekciót is el lehetett érni. Mindazonáltal az etnikai elvet ott se tartották be: Felsőőr, Alsóőr, Őrisziget, Felsőpulya például túlnyomóan magyar lakosságú települések voltak, ennek ellenére Ausztriában maradtak.

T. Kovács Péter

A „Lueger jelenség”

Az Amerikából származó, a „politikai és történelmi igazság” nevében elkövetett emlékmű ledöntések illetve azok létjogosultságát vitató történések elérték Európát is. A történelmet minden kor a saját szájíze szerint szereti magyarázni, de azért vannak megdönthetetlen tételek is, ezek közül a legfontosabb, hogy az egyes történelmi eseményeket, személyeket és összefüggéseket a korukban kell vizsgálni és értékelni, még akkor is, ha ezek egy része mára már vállalhatatlannak tűnik.

Aki egy kicsit figyelemmel kíséri az osztrák belpolitikát, történelmi jelentőségűnek kell, hogy lássa a Lueger-emlékmű körül kialakult ádáz vitát, amelynek kimenetele példaként szolgálhat egész Európában. Karl Lueger szegény alsóközép osztálybeli, de rendkívül tehetséges ember volt, a Theresianumban tanult, majd az egyetem elvégzése után ügyvédi irodát nyitott Bécsben, ahol a „szegények ügyvédje” illetve Bécs 3. kerületének liberális képviselője lett. Nagy példaképe a népszerű zsidó politikus és „a szegények orvosa” Ignaz Mandel volt. Kettejüknek szoros személyes és politikai kapcsolatai voltak. Évekkel később, mint a Keresztény Társadalom pártelnökét, Luegert megvádolták zsidókkal folytatott barátsága miatt, ma pedig mint hírhedt antiszemitát vádolják. Lueger beszédeiben természetesen gyakran használta a katolikus – tehát vallási – antiszemitizmus formuláit, de ez nem tévesztendő össze a faji antiszemitizmussal. Lueger nem tehet róla, hogy Hitler imádta őt. A helyzet az, hogy Lueger nem ismerte Hitlert, és minden bizonnyal utálta volna a nemzetiszocializmust. A történelmet nem ismerő vagy tudatosan félremagyarázó utókor Luegert az antiszemitizmus megtestesítőjévé teszi, és le akarja dönteni az emlékművét. Ez rossz példa lenne egész Európában.

Lueger polgármesterként (1897–1910) Bécset Európa egyik nagy metropoliszává tette. Számos nagyszabású önkormányzati projektet valósított meg, mint például a második bécsi forrásvízvezeték, az önkormányzati gáz- és áramellátás, valamint a villamos vonalak kiépítése. Szociális területen, ő idejében épült a Lainz gondozóház és a Steinhof pszichiátria. Az egyik legszebb emléket, a zsidó származású Stefan Zweig állította róla „Tegnap világa” című könyvében: *„Karl Lueger impozáns figura volt - a bécsi népnyelvben ‚gyönyörű Karl’-nak hívták (...) Népszerűen beszélhetett, vehemens és vicces volt, de a legerőszakosabb beszédekben sem lépte túl a tisztességet (...) Mindig megőrizte az ellenfelekkel szemben – magánéletében vitathatatlanul szerény volt – egy bizonyos nemességet, hivatalos antiszemitizmusa soha nem akadályozta meg abban, hogy jóindulatú maradjon korábbi zsidó barátaival szemben. Amikor polgármesternek kinevezték, városvezetése tökéletesen korrekt maradt sőt példaértékűen demokratikus: a zsidók, akik remegtek az antiszemita párt ezen diadalától, egyenlő jogokkal és tisztelettel éltek tovább.”*

Minden józanul gondolkodó, a történelmet tisztelő és a maga helyén kezelő embernek fel kell emelnie a szavát az emlékmű döngetők ellen, mert csak így biztosítható a történelem folyamatos ismerete és átadása utódainknak.

Bikfalvi Géza

Új elnök az ARGE-Népcsoportügyek élén

Az ARGE– Népcsoportügyek Bécsi Munkaközössége június 14-én megtartott közgyűlésen Richard Basler történészt és közgazdászt választották új elnökké. Basler a bécsi cseh népcsoport valamint a cseh népcsoporttanács tagja és az ARGE-Munkaközösségben 2002 óta vezetőségi tag.

(ORF Volksgruppen, 2021. július 17.) Basler, aki egyben a csehek és szlovákok kultúr-klubjának az elnökhelyettese, szoros kapcsolatban állt a 2018-ban elhunyt Heinz Tichy egykori ARGE alapító-elnökkel. Richard Basler beszédében elmondta, hogy őszre terveznek egy szimpóziumot, amely megvilágítja a népcsoportok sorsát és helyzetét az immár 100 éves Burgenland tartományban.

A burgenlandi-horvát Stefan Pauer volt elnök a jövőben is aktív tagja marad az intézménynek. Az ARGE-népcsoportok elnökhelyettese magyar, mégpedig Deák Ernő, az Ausztriai Magyarok Központi Szövetségének egykori elnöke. Az ARGE elnökségének második magyar tagja Rumpler Diána. Fetes Kata éveken át a ARGE sajtóreferense volt.

Az 1983-ban megalakult egyesület szintén fontos feladatának tekinti a Bécsben élő népcsoportok és etnikai csoportok támogatását.

Háború vagy helyreállítás?

Folytatás az 1. oldalról

mi nemzeti alapon álló demokraták állunk szemben a birodalomépítőkkel, akik valójában a demokrácia ellenfelei is.” Az Európai Unió hívének nevezte magát, és ezért „olyan politikát szabad csak támogatni, amely kizárólag a közös gazdasági sikerre összpontosít”. Szerinte a siker előfeltétele az európai demokrácia helyreállítása. A tagállamok nemzeti és alkotmányos identitásának védelméhez intézményt hozna létre, bevonva a tagállamok alkotmánybíróságait. Orbán szerint az Európai Parlament zsákutcának bizonyult, ezért jelentősen növelni kellene a nemzeti parlamentek szerepét. Azt javasolta, hogy a nemzeti törvényhozások küldjék a képviselőket az Európai Parlamentbe.

Egyértelmű: „Az Orbán-kormány nem követni, hanem formálni akarja a Nyugatot.” Pontosan ezt a címet adta Maráczi Tamás a kormányközeli Mandinerben annak az interjúnak, amit Csizmadia Ervinnel készített, a Méltányosság Politikaelemző Központ igazgatójával. Nagyon érdekes, milyen különbségek érezhetőek, ha ezt az interjút összehasonlítjuk egy másikkal, amit Kolozsi Ádám az ellenzéki Telex online-újságban publikált, ugyancsak Csizmadiával. Annak a címe: „Ha az elitek nem tudnak szóba állni egymással, két párhuzamos Magyarország fog egymás mellett élni.” Csizmadia a rendszerváltás óta a magyar politikatudomány egyik meghatározó alakja, aki sem aktuális értelmező, sem politikai tanácsadó. Tényként kezeli, hogy „a polarizáció miatt is mindenki identitásépítő fázisban van”. A Fidesz vezette jobboldal „a régi magyar politikai elit egy részének mintáját követi”. Eszerint „ostromlott vár vagyunk, Magyarország Európa végvára”. Azt ajánlja a baloldalnak, hogy foglalkozzon ezzel a gondolattal. „És a jobboldalnak is meg kellene értenie, hogy miért fontos a másik oldalnak a föderális és a kozmopolita gondolat.” Mind a két oldalnak „meg kell tanulnia együtt élni az övékétől eltérő világokkal”. Milyen távol lehet a realitás…

Úgymond a Csizmadia-analízis gyakorlatias „fordítása” jelent meg július végén a Magyar Nemzetben. Juhász Attila nyelvileg is kijátssza a „végvár-adut”, és ez így hangzik: „Ma, amikor az úgynevezett „fejlett” Nyugat a lehető legnemtelenebb és legaljasabb módszerekkel folyamatos támadás alatt tartja hazánkat, talán érdemes történelmi tények figyelembevételével górcső alá venni a korábbi eseményeket, különös tekintettel az elmúlt közel fél évezredre. Avagy feltehetjük a kérdést: mit tettek ők értünk akkor, amikor igazán szükségünk lett volna rájuk?”

A történelmi tények hosszas felsorolása után kijelenti: „Közben pedig Magyarország határozott rendészeti politikájával nemcsak saját határain belül teremtett egyre nagyobb biztonságot, de Nyugat-Európát is sokadszor védte meg a keletről érkező erőszakos hordák tömegeitől. És mit kapunk ezért megint cserébe onnan? Rágalmakat, szidalmakat, lejárató kampányok sorozatát és gyűlöletet minden mennyiségben.”

De ha nem Juhász Attilát követjük is, észrevehetünk néhány reményt keltő fejleményt. Így például kimondottan konstruktív kijelentések hangzottak el a helyreállítási tervek körül. Az Európai Bizottság július utolsó hetében hét uniós tagállam, köztük Magyarország esetében meghosszabbította a tárgyalások határidejét, pedig az Orbán-kormány csak néhány nappal előtte kormányhatározatba foglalta, hogy Brüsszel csakis azért késlelteti Magyarország helyreállítási tervének elfogadását, mert Budapest elfogadta a nagy balhét kiváltó gyermekvédelmi törvényt, amit az ellenzék homofóbnak nevez. Ezt Brüsszelben többször visszautasították – az ottani értelmezés szerint jogállami garanciákról és a korrupció elleni harc megerősítéséről van szó. A magyar kormány a koronavírus-válság kezelésére létrehozott uniós Helyreállítási Alapból 2500 milliárd forintra pályázott, kizárólag a vissza nem térítendő forrásokból.

A pénz feltétlen jól jönne Magyarországnak, de úgy látszik, ezért nem jár köszönet.

Martos Péter

Georg Paul Hefty

Angela Merkel az egyesült Németország élén*

A különbséget Angela Merkel és sok más politikus között a céltudatosság adja. Mások fiatal koruktól kezdve a világ szeme előtt égő szenvedéllyel és erős ösztönnel nagy célokra törtek, igen gyakran jó eredménnyel, mint Helmut Kohl, de néha fejjel mentek neki a falnak, mint Friedrich Merz. Merkel tudatosan járt el, alkalmakat keresve, elemezve és kihasználva: őt a visszafogottság, a szerénység, a puszta kötelességvállalás vitte előre. A végcélt korán tudatosította magában, de kifelé elhallgatta, ameddig csak tudta, amíg szinte a vállalt feladatból következett elkötelezettsége a kancellárságra. Vannak, akik máshogy jártak el és ők is tizenhat évi kormányzásra jutottak, de Merkel abban különbözik híres elődjeitől és kollegáitól, hogy őt még mindig nem unta meg a tömeg, sem belföldön, sem külföldön.

Az 1954. július 17-én született Angela Kasner életét a sorsfordító igyekvés szabta meg. Már diáklányként meggyőződésévé vált a rendszerváltás szükségessége, ha nem is a világrendszer, de annál inkább az őt egyénileg érintő rendszer váltása. Az első ízben fiatalon házasodott, de nem sokára elvált Angela Merkel nem foglalkozott olyan tervekkel, hogy miként lehet a falon és drótsövényen keresztül vagy akárcsak magyarországi nyaralás közepette menekülni. Mégis mindenre felkészült, amikor a nagy, az igazi rendszerváltás bekövetkezett. Ekkor ő is végleg rendszert váltott.

Céljai egyöntetűek és józanok voltak: a két német állam egyesülésében reménykedett, de nem valamilyen összevegyített, harmadik utas jelleggel, hanem az NSZK-hoz való csatlakozással. Az első egységes német parlamenti választásokon mandátumot szerzett, a következő hónapban már Kohl kancellár kormányában nő- és ifjúságügyi miniszter lett. Néhány találkozás után már az első hivatali év lejárta előtt kézzel fogható volt, hogy a „Kohls Mädchen” a kancellárság felé igyekszik. 1992 áprilisában az F.A.Z.-ben úgy fogalmaztam: „ha valaha egy asszonynak minden kilátása megvan arra, hogy az Unió (CDU/CSU) első ‚Bundeskanzlerin’-je lesz, akkor Angela Merkel azért is esélyes, mert elég fiatal ahhoz, hogy az embereket magához szoktassa.” Hogy milyen görbe utakon („Spendenaffäre”) jutott a – politikailag, nem pedig korára nézve – jövő generáció a győzelemhez, nem csorbítja az alaptételt.

Bár a CDU-n belüli vesztesek igyekeztek Merkel hatalmát azzal korlátozni, hogy az operatív politikát megosztották közte, mint pártvezető és Friedrich Merz, mint frakcióelnök között, és igyekeztek Merkel 2002-es kancellárjelöltségét megakadályozni. A fiatalasszony azonban politológiai vagy akár fizikusi tudományossággal mindkét akadályt szabályszerűen kiaknázta. Egymás után számtalan tűzpróbán ment keresztül és mindinkább megacélosodott. A keletnémet „leány” másfél évtized alatt óriási holdudvart szerzett magának ahhoz, hogy 2005. november 22-én letehesse, letehette a kancellári esküt. Akik 1992-ben figyelembe sem vették, most körülrajongták; nem Merkel sütkérezett az ő fényükben, hanem az ország női elítje igyekezett fényéből részesülni. Németországnak nem csak egyesülnie kellett ahhoz, hogy Merkel lehessen a kancellár, hanem az egyesült társadalomnak is meg kellett változnia, hogy nőt fogadjon el kormányfőnek. Ezt az utóbbi változást nagyrészt, legalábbis lényegében maga Merkel harcolta ki – közvetve és közvetlenül, mint ahogy ő el szokott járni.

Aki négy választási ciklust egybekötve végigjárt, annak az eredeti elgondolásai még akkor is érvényességüket és erejüket vesztették, ha az elején mindent megtett megvalósításukért. A 2005-ös választásra Merkel neoliberális gazdasági programmal indult. A hajszálnyi győzelme után viszont rákényszerült a szociáldemokrata pártra, csak hogy kormányt tudjon alakítani. Az SPD fő feltétele volt: a CDU mondjon le új programjáról. Merkelnek, de a CDU-nak és a CSU-nak és végül Németországnak is fontosabb volt, hogy lényegében egyetértő kormányt alakítson, minthogy ragaszkodjon a korábbi, azóta elernyedt divathoz. Az akkori divat viszont a 2009-es választásokon felvitte az FDP-t 15 százalékra, mire Merkel vele szövetkezett, de nem azért, hogy a neoliberális programot megvalósítsa, hanem hogy az FDP sikerét visszafordítsa, hiszen a szabad demokraták választói javarésze a CDU-tól vándorolt el, mert ragaszkodott az eredeti neoliberális programhoz és csalódott az SPD-vel való együttműködésben. A CDU és főleg a CSU viszont nem tűrhette el, hogy túlerősödjön az az FDP, mely a gazdaság sikerét akarta szolgálni, nem pedig a társadalom együttérzését. A kancellárnak ehelyett az egész országot és az egész népet, emellett az államot minden szövetségesével és ellenfeleivel kell szem előtt tartania.

Merkel kancellárságaként négy – elsősorban nemzetközi, illetve világméretű – krízist és két – főleg nemzeti – irányváltást szoktak említeni. Feltűnő, hogy a krízisekben az eredeti irány folytatása, illetve az ahhoz való visszatérés bontakozott ki célként, a belföldi döntéseknél pedig teljesen új állapotok teremtése volt a szándék. Németország – bár a fukushimai katasztrófa hatására, de mégis csak egyedül – lemondott az atomenergia további használatáról. És vélt pénzügyi okokból felfüggesztette a katonakötelezettséget és – tekintettel a várható külföldi feladatokra – áttért a hivatásos szolgálatra.

A kancellár egyedül valójában nem képes megoldani a kríziseket, hanem többnyire csak szabályozni tudja lefolyásukat. A 2008-as Lehman-csődből Merkel megnyugtató szava maradt emlékezetben, azaz, a német takarékbetétek biztosítottak: ezért jót áll a szövetségi kormány! A fogalmazási pontatlanság – nem a kormány rendelkezik nagy pénzekkel, hanem az állam nevében a parlament – ellenére az emberek nem estek kétségbe, hanem bíztak kancellár asszonyukban és a jövőben. Többet nem tehet egy kormányfő, de ne is tegyen kevesebbet. Németország képes volt a szükséges összegeket mozgósítani, érezhető vagy akár lesújtó személyes áldozatokra nem volt szükség. Az állam, illetve a nép felmérések szerint viszont veszített ötven milliárd eurót.

Hamarosan következett a görög válság. Kezdetben Merkel ugyanazt az üzenetet alkalmazta, mint a Lehman-csődnél: honfitársaim, a pénzetek biztonságban van! Csakhogy ebben az esetben nem nemzetközi spekulációról volt szó egyelőre, hanem európai szolidaritás szükségéről. Ezt Németország heteken, hónapokon keresztül megtagadta, sőt, Merkel Schäuble pénzügyminiszterre hivatkozva és bizonyára Jens Weidmann tanácsára 2010. március 17-én a parlamentben felvette azt a célkitűzést, hogy a továbbiakban „ultima ratio”-ként ilyen megbízhatatlan országokat (értsd: mint Görögországot) ki kell tudni zárni az Euro-zónából. A jelentősebb európai kormányoktól egyetértés helyett azonban azt a visszajelzést kapta, hogy nem Németország fogja meghatározni, melyik EU-társország méltó az euróra. Merkel akaratlanul hozzájárult ahhoz, hogy nemzetközi spekuláció indult Görögország ellen, hátha mégis vissza kell térnie a drachmához. Amikor a vezető ratingagentúra leértékelte a görög államkötvényeket, Merkel a Világbank és az IMF bevonását követelte. Napokkal később végre felismerte, hogy nem Görögország, hanem „Európa és Németország európai jövője” forog kockán. Azonban csak a soron lévő (elvesztett) tartományi választás után volt hajlandó, európai pénzügyi stabilitási berendezéshez (EFSF) hozzájárulni – és ezzel a megoldással kiállni a német polgárok elé. A spekulációt ezzel nem sikerült fékezni, azt csak Mario Draghi, az Európai Központi Bank új és a németek részéről gyanakvással fogadott (mai napig nem kapta meg az aacheni Károly-díjat) elnöke törte le 2012-ben a „whatever it takes” kijelentésével.

A kétes helyzet a nemzetközi szükségek és a választópolgárok vélt óhaja között három éven át fennmaradt Németországban. Jelszóvá vált: mi nem adunk a lusta görögöknek. Évek múlva azonban kiderült, hogy Draghi politikája következtében Németország végül milliárdokat nyert a görög válság következtében. Éveken át a német-francia viszony épp úgy megromlott, mint a helyzet tisztázatlansága miatt Görögország és más országok állapota. 2015 július közepén Merkel végre engedett a francia és az amerikai elnökök és a józan ész követelésének és kivédte saját pénzügyminiszterének grexit-rögeszméjét. Két hétre rá egy csapással mindenki előtt világossá vált, miért van az Európai Uniónak szüksége stabil Görögországra: mi lett volna, ha a görögöknek nem csak a menekültekkel kellett volna bajlódniuk, hanem a gazdag nyugat-európai országok rövidlátása miatt a drachma visszatérésével is?

A két krízis gyors egymásutánisága arra figyelmeztet, hogy a szolidáris, tehát költségesebb megoldások végül jutányosabbak, mint az öncélú, állítólag takarékosabb törekvések. Merkel hírneve a menekültválsággal évtizedekre összefonódott. Nem ő hívta az útnak indult tömegeket, hanem a német jólét csalogatta őket Közép-Európába, miután a török államfő Európát zsaroló szándékkal szabad utat adott nekik. Merkel befogadó hajlandóságának mérlegelése előtt érdemes azon gondolkozni, hogy Helmut Kohl mit csinált volna az ő helyében. Először is a szokásos Scheckbuch-diplomáciával próbálkozott volna: Orbánnak igért volna néhány milliót a menekültek magyarországi ellátására, ami a miniszterelnököt kivédhetetlen helyzetbe hozta volna, Erdogánnak pedig felajánlott volna napokon belül egymilliárd eurót, hogy fékezze a menetelt. Erőszakkal egyetlen embert sem utasított volna vissza, hiszen már 1992-ben 440 ezer menekültet engedett be az országba. Merkel sem tett mást, mint igyekezett egyensúlyt teremteni a német gazdasági erő és az emberbaráti kötelezettségek között. Jelszava „Wir schaffen das” („ezzel is megbirkózunk”) tanúskodik erről, de arról is, hogy meggyőződése szerint segítség és támogatás jár a bajban lévő embereknek. A német társadalom nagyrésze együtt érez és egyetért vele. Azokkal, akik ellenségesen állnak a menekültekkel szemben, Merkel nem is akar közösséget vállalni: „nicht mein Land!” A 2017-es választási eredmény hűen tükrözte a nép hozzáállását: Az AfD bár 13 százalékot ért el, de mivel az összes többi sikeres párt lényegében jóváhagyta és hagyja Merkel menekültpolitikáját, indokolt az a feltételezés, hogy Merkel 2015-ben „a nép” illetve a többség egyetértésével cselekedett. Csak így maradhat valaki 16 éven át „hatalmon”. Téves felfogás, hogy Merkel bármit „megengedett”, például az egyneműek házasságát. Ő az ilyenfajta politikai változásokat nem tudta „megtiltani”, és ha igen, akkor csak rövid időre, mert vélt ellenállása esetében az érdekcsoportokból, a médiákból és a liberális polgárságból jövő növekvő társadalmi hullám elsöpörte volna őt vagy megtörte volna hatalmát.

Kehely

A negyedik válságról csak annyit érdemes megjegyezni, hogy nincs még kialakult mérce arra, mikor sikeres egy járvány kezelése és mikor helytelen, sőt elégtelen. Sem a fertőzöttek, sem a halottak, de még az oltottak száma sem bizonyítja a kormányfő helyes vagy helytelen eljárását. Ez nem csupán jóindulat a mai felelősség-hordozókkal szemben, hanem történelmi törvényszerűség. Feltűnő, hogy a korábbi járványokat sem kötik az akkor uralkodók nevéhez. A járványkezelés nem érdem, hanem sors. Merkel hírneve sem ettől függ majd, akármi következik, addig a napig, amikor utódja felváltja őt.

***) Rövidített változat. A cikk egész terjedelmében a becsinaplo.eu web-oldalon olvasható.**

K. Lengyel Zsolt

A szivárvány német álarca

A német média harca a magyarországi demokráciáért új fejezetéhez érkezett. Alapüzenete 2021 júniusában, hogy a homo- és a transzszexualitás európai érték, amelyet Magyarországon lábbal tipornak. A tettes, a budapesti Országgyűlés, 2021. június 15-én 157 igen szavazattal, 1 nem ellenében megszavazott egy kétrészes törvénymódosítást. Bölcs döntés volt-e együtt szabályozni a pedofília büntetését és annak tilalmát, hogy szakavatatlan kezek kiskorúak körében pornográf, valamint a homoszexualitást és a nem megváltoztatását ecsetelő tartalmakat népszerűsítsenek? A véleménymeghatározó német sajtó átsiklott e kérdésen, miként azt sem vizsgálta, hogy a magyar jogszabály eltér-e a nemzetközi gyakorlatban szokványos előírásoktól. Az egész dokumentumot elkeresztelte „LGBT-ellenes törvény”-nek. Az első nyilvánosság fórumai a rádió- és televíziócsatornákkal, valamint a bulvársajtóval a meleg és a transznemű embereket kirekesztő Magyarország képét közvetítették közönségüknek. Azonban a figyelmesebb szemek észrevehették, hogy például a Welt „Orbán törvényét” egyenesen a „középkorba” utaló cikkéhez egy napon belül 97 igenlő és 575 ellenző észrevételt fűztek olvasóik. Az is feltűnt, hogy a fősodor melletti lapokban nyoma sincs a magyar parlamenti döntés elmarasztalásának. A Német Sajtóügynökség hírkínálatából táplálkozó szerkesztőségek mégis nagy erővel ismertették az Európai Unió egy sor tagországának elutasító álláspontját, amelynek szélsőséges változata Magyarországot kiutasította az Európai Unióból. A kétszínű felháborodásban már az első közzétett háttéranyagok azt jelezték, hogy az Európai Bizottság a magyar kormány által hivatkozott szülők nevelési joga fölé helyezte az „uniós belső piac” működésének, vagyis a szóban forgó tartalmak terjesztésének a gazdasági érdekét. A színfalak előtt viszont Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság kereszténydemokrata elnökasszonya, emberjogi szempontból minősítette „szégyen”-nek a gyermekvédelmi törvényt, még mielőtt az általa beharangozott kivizsgálása megkezdődött volna. Ez „Orbán szégyene”, pontosított a Frankfurter Allgemeine Zeitung politikai hírmagyarázója, bár ő fel sem vetette a szakpolitikai elemzés szükségességét. Az előítéletes vélekedés tulajdonképpeni csapásirányát az Európai Parlament elnökhelyettes-asszonya, a német szociáldemokrata Katharina Barley fedte fel a Deutschlandfunk-ban: Orbán Viktor teljes pályás letámadását követelte, mondván, hogy a törvény csak újabb színfolt a lezüllött magyar politikai rendszer egészében.

Az ügy másról is szólt, mint amiről a német médiában és az Európai Unió vezérkarában nyilvánosan beszéltek. Az ARD közszolgálati tévécsatorna „Monitor” című politikai műsorának főszerkesztője a törvény megszavazása előtt a Német Labdarúgó-Szövetségnek címzett twitteres bejegyzésében „Orbán úr” jelképes megdorgálását javasolta a homoszexualitás magyarországi „reklám”-jának készülő betiltása okán. Ötletét, hogy a labdarúgó-Európa-bajnokság 2021. június 23-i német–magyar mérkőzése előtt a müncheni rendezőség ajándékozza meg a látogatókat szivárványszínű zászlókkal, egy zöldpárti városi tanácsnok élesítve terjesztette be a szociáldemokrata főpolgármesterhez. Így Dieter Reiter már az Allianz Arena 90 perces szivárványszínű kivilágítását kérvényezte az alkalmi bérlőnél, az Európai Labdarúgó-Szövetségnél (UEFA).

E megmozdulás két politikai csata összekapcsolódása révén vált robbanékonnyá. A sajtótámadások egyfelől a budapesti kormányváltás és főként Orbán Viktor európai elszigetelésének a középtávú célját, másfelől az utolsó szakaszába lépő németországi választási harc befolyásolását szolgálták. A Keresztényszociális Unió bajorországi kormánypárt belpolitikai számítgatásból engedett a médiatöbbség nyomásának. Miután az UEFA elutasította a müncheni városvezetés kérvényét, Markus Söder párt- és miniszterelnök egyszerre fejezte ki nemtetszését az UEFA és a magyar Országgyűlés döntése fölött, amikor az Allianz Arena lelátóján szivárványszínű szájmaszkkal pózolt sajtófotósának. A bulvársajtó több más németországi stadion szivárványosítását beharangozva a társadalom alsó rétegébe is eljuttatta a Magyarországon kormányzati hátszéllel teret hódító homofóbia célzatos hírét.

Ám eközben még a hangadó zsurnalizmus baloldalán is megkérdőjeleződött az erkölcscsőszök erkölcsisége. Az egyik önkritikus hang álszentséget vetett az „önmagukat megvilágítók” szemére. Ebben a cikkben is olvasható az ilyen esetek jellemzésére használt újabb német összetett fogalom, a „Gratismut”, mégpedig a „bajor zugpolitikusok ingyenbátorsága” értelemben. Ingyenbátor az, vélik a második német sajtónyilvánosságban is, aki úgy követel, hogy ezért sehol semmilyen kockázatot nem kell vállalnia. Még a Berlinben megjelenő baloldali Der Tagesspiegel főszerkesztőségi tudósítóját is taszította a „jó és a rossz harca”, az „állítólag elmaradott EU-partnerek”-kel szembeni német „erkölcsi fölény” sugalmazása – az, hogy az erénygazdák egy „nemzetet” helyeztek szembe egy másik „nemzettel”, amikor „erkölcsi vádat” emeltek a magyar csapat „országa” ellen. A Tichys Einblick szerzője ellentétes világnézetből ugyan, de szintén „német kevélység”-et észlelt a sajtókampányban, amely „nyilvánvalóan” nem a homoszexuálisok jogvédelméről, hanem „kizárólag ismét arról szólt, hogy a németek a legjobbak”.

„A mérkőzést igazán szégyenteljes körülmények között tartották meg”, írta egy bajorországi egyetem német tanára magánlevelében, „legalábbis német szemszögből

Folytatás a 4. oldalon

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

The Telegraph

Érdekes véletlenek

A jövő forgatókönyve címmel, 2010-ben a *Rockefeller Alapítvány* kiadott egy tanulmányt, amelyben leírják a közelgő globális járványt.

2015-ben *Richard Rothschild* egy holland kormányszervezettel szabadalmaztatta a *„Covid-19 tesztelésének módszerét"*.

A halálos járvány (The Dead Plague) című tévésorozat 2016-ban egy globális járványt mutatott be a koronavírussal, és gyógymódként még a hidroxid-klorint is megemlíti.

2018-ban a Betegségek modellezését Végző Intézet (*The Institute for Disease Modelling*) készített egy videót, amelyben egy Vuhan területéről, Kínából származó influenzavírust mutattak be, mely az egész világon elterjedhet.

Az epizód felidézte az alig több mint egy évtizeddel ezelőtti hatalmas támadásokat a Google-on, amikor a betolakodók közel kerültek a cég forráskódjának elloppásához, ami arra késztette a Google-t, hogy kivonja keresőmotorját Kínából. Mivel a Google a kilépés előtt számos alkalommal belefutott a kínai cenzorokba, a Microsoft igyekezett minta vállalatként üzemelni Kínában, ahol a világ legnagyobb kutatási és fejlesztési központját működteti az Egyesült Államokon kívül. Ha tehát Peking oly módon kezeli a Microsoftot mint előzőleg a Google-t, akkor az amerikai vállalatokban feltámad a gondolat, hogy egyikük sincs biztonságban.

Antony Blinken amerikai külügyminiszter a támadásokat kommentálva elítélte az úgynevezett „digitális önkényuralmat". Hivatkozott, Joe Biden elnök azon kijelentésére, miszerint az USA-Kína versenyt úgy tekinti, mint a 21. században a „demokráciák-versus-autokraták" harcát a globális vezetésért.

Journal of Archaeological SCIENCE

Aprópénz a bronzkorban

Göttingeni és római tudósok felfedezték, hogy már a bronzkori ember is alkalmazott fizetőeszközt, még mielőtt a fémpénz használata elterjedt volna.

A „súly és érték" nevű projekt keretében folytatott kutatások folyamán rájöttek ugyanis, hogy azok a bronzdarabkák, amelyek az ásatások során a felszínre kerültek nem csupán eltört bronzeszközök darabkái voltak, hanem ezeket fizetésre is használták. A késői bronzkorban a régi eltört kardokat, baltákat még jobban feldarabolták, így tettek a tönkrement ékszerekkel is. 1350-től Krisztus előtt 800-ig ezeknek a daraboknak forgalmi értéke volt, és fizetőeszközként használták őket.

Nyilvánvalóvá vált, hogy Eurázsia nyugati részén körülbelül 1000 évvel a klasszikus értelemben vett civilizáció létrejötte előtt egy „egységes piac" alakult ki, ahol a térségben élő emberek árujukat az értéknek megfelelően különböző nagyságú bronzdarabokra cserélték. A szándékosan részekre vagdalt bronztárgyak darabjait súlyuk szerint csoportosították, illetve szándékosan meghatározott súlyúvá alakították.

A kutatók főleg a korabeli harctereken végzett ásatások anyagában találtak nagyobb mennyiségű fizetőeszköznek használt bronzdarabot, feltételezésük szerint ilyen darabkákkal fizethettek a katonák zsoldját is. Minden társadalmi réteg használta ezt a cserekereskedelmi szokást egészen a Nyugat-európai országok kialakulásáig. Ettől kezdve, már csak a Nyugat-eurázsiai területeken maradt meg ez a rendszer.

A göttingeni egyetem és a római Sapienzia munkatársai Dr.Lorenz Rahmstorf professzor vezetésével végzett kutatásai arra is rávilágítottak, hogy a Közel-Keleten úgy 3000-ben Krisztus előtt fedezték fel a súlymérést, s ez az emberiség fejlődésében egy jelentős mérföldkő volt.

Bloomberg

Ping-pong diplomácia

A világ két legnagyobb gazdasága között komoly a diplomáciai feszültség.

A Biden-adміnisztráció a kínai legfőbb kémügynökség által szponzorált hackereket vádolta meg a Microsoft e-mail szoftveres rendszereinek elrablásával, ezt a vádat Kína dühösen „mocskolódásnak" nevezve elutasította. A Fehér Ház figyelmeztette az amerikai vállalatokat a Hongkongban való működési veszélyekre. A Washington által szankcionált kínai vállalatok listája pedig egyre hosszabb.

Talán egy ping-pong meccs lezárhatná ezt a konfrontációt.

Ötven évvel ezelőtt az első Nixon-adміnisztráció idején ugyanis az asztalitenisz törte meg a diplomáciai jeget. Orville Schell kínai tudós emlékezete szerint, az akkori japán tornán részt vett egy rongyos amerikai csapat, akik felkeltették Zhou Enlai miniszterelnök figyelmét. Néhány nappal később egy meglepetésszerű meghívásnak eleget téve a csapat tagjait Pekingbe a „Nép Nagytermébe" vitték játszani. Az amerikai csapat egyik tagja Glenn Cowan, egy hosszú hajú tinédzser, ez alkalomra lila harang-nadrágot viselt. Ez különösen megmaradt a jelenlévők emlékezetében.

Három hónappal később a hagyományos diplomácia vette át az irányítást, amikor Henry Kissinger titkos látogatását találkozott Zhou Enlai-al, hogy megtervezzék a történelmi „kínai áttörést".

Egy hasonló eseménysor ma rendkívül valószínűtlen lenne, még akkor is, ha a két ország újra hidegháborús viszonyba kerülne. A digitális rongálás ma komoly provokáció – bizonyos esetekben *casus belli (ok a háborúra)* –, és a Microsoft Exchange elleni kibertámadás több tízezer céget érintett.

THE ROYAL SOCIETY

Fukusima élővilága 10 évvel a katasztrófa után

A 2011-ben bekövetkezett, földrengés és cunami okozta nukleáris katasztrófa után Fukusima környékét kitelepítették. A kutatók DNS-vizsgálatokkal követték nyomon, hogy mi történt a vadon élő állatokkal a sugárszennyezett térségben.

Kiderült, hogy a házisertések génjei az idők során fokozatosan felhígultak a vaddisznókával. a házisertések nem tudtak életben maradni a vadonban, de a robusztus vaddisznók jól érezték magukat az elhagyott településeken. Ez a kiürített terület volt a két faj kereszteződésének kiindulópontja, a hibridsertések aztán vaddisznókkal szaporodnak tovább.

A Fukusimai Egyetem Környezeti Radioaktivitás Intézetének munkatársa Kaneko Singo professzor szerint ezek az invazív gének eltűnnek, és a természetes helyzet lassan kezd visszaállni. A vaddisznókra nézve csak az ember az igazi veszély.

EDGE

Kihalás fenyegeti a legősibb teknősfajt

Az ausztráliai Mary-folyamban élő teknős az *Elusor macrurus* felkerült a Londoni Állattani Társaság evolúciós jelentőségű és globálisan leginkább veszélyeztetett fajok listájára. Ezzel hívják fel a figyelmet fokozottabb védelmére.

A becenevén „punkteknős"-ként emlegetett hüllőt, a páncélján és fején taréjszerűen növő zöld algák miatt nevezik így.

Marilyn Connell, az ausztrál Charles Darwin Egyetem kutatója kijelentette, 50 millió évet kell visszamennünk az időben, hogy a punkteknős közeli rokonait megtaláljuk. Ennek a fajnak az egyedei már a dinoszauruszok korában is éltek.

A teknős a nyugat-ausztráliai Queensland tartományban a Mary-folyóban él, de populációjának nagysága egyelőre ismeretlen. A felnőtt állat 34-42 centiméter nagyságúra megnő, de az újszülöttek csupán 3–4 centiméteresek. Ezeket mintegy 20 évvel ezelőtt meg lehetett vásárolni „penny-turtle" néven Brisbane-ben és környékén a kisállat kereskedésekben. Egy idő után azonban eltűntek és a szakértők csak pár éve találkoztak felnőtt állatokkal.

A Mary-folyó kifejlett teknősének alacsony ívelésű páncélja van, nyaka közepesen rövid és jó kötésű izmosak elülső és hátsó végtagjai. Ennek a fajnak az egyik legszembetűnőbb jellemzője, hogy a felnőtt hímek farka rendkívül hosszú, akár a páncélhossz 70%-a is lehet.

A „punkteknős" a friss tiszta vizet kedveli. Élőhelye azonban nem áll védelem alatt, az új halfajok folyóba telepítése pedig veszélyezteti a teknős kicsinyeit. Sok millió éven át fennmaradtak, aztán egyszer csak a helyi ragadozók mellett megjelentek a sertések és a rókák, végül az ember, így került veszélybe a Mary-folyami teknős.

A szivárvány német álarca

Folytatás a 3. oldalról

szemlélve: tartást és méltóságot a magyarok bizonyítottak." Az erénygazdák túlléptek a célon. Katharina Barley ezért sietett visszaterelni a vitát a teljes körű számonkérés mezejére. Ursula von der Leyen aztán be is jelentette, hogy az Európai Bizottság a kérelmezett 7,2 milliárd euró helyreállítási alapot csak jogállamisági biztosítékok ellenében hajlandó átutalni Budapestnek.

A közvélemény-kutatásokban éppen gyengülő német zöld-szociáldemokrata baloldalnak kapóra jött a magyar gyermekvédelmi törvény, amelynek megrágalmazásával kidomborította a melegek és a transzszexuálisok iránti elkötelezettségét. Egy füst alatt folytatódott a magyarországi ellenzék támogatása a politikai publicisztikában. E befolyásolásnak kedvez, hogy a mai Európai Parlament tagjai mindenekelőtt pártjaikat, nem nemzeteiket képviselik. Az Orbán-kormánynyal így tovább élesedő viszályban a törésvonal nem demokrácia és antidemokrácia, hanem a föderalistának mondott unió központja és az Európa szövetkezésében ténylegesen érdekelt nemzetállam között húzódik. A budapesti Országház az öntudatos magyar szuverenizmus jegyében olyan témákörben élt törvényalkotási jogával, amelyben a szavazás eredménye várhatóan változtatni az Európai Unió mérvadó köreinek és a társult médiának az ellenálláját. A hagyományos családminta azon tárgykörök egyike, amelyekben Budapest szembeszegül a központosított európai államszövetség elgondolásával. Külső fölérendeltséget követel most is magának az Európai Bizottság, ha már nem érvényesül fennhatósága Magyarországon a családpolitika tágabb területén.

A magyar kormány és Magyarország fölötti német ítélkezés 2021 kora nyarán szintet lépett. Kétfajta mélyebb szorongás hajtja a 20. századi német történelem mai örököseit azon közvélemény-formálók sorában, akik megbélyegzik a budapesti kormányzathoz kötheto magyar politikai, társadalmi és kulturális eszmeiséget. A második világháborúban fegyverbarát Magyarország szidalmazásával egyrészt elhatárolódnak történelmüktől, egyúttal eltávolodnak nemzetüktől a fennkölten hirdetett európaiság felé. A német politikai tisztaság magyar irányú folyamatos hangoztatása másrészt egy közelmúltbeli eseménysorozatot idéz fel a lekötelezett és éppen ezért feszengő, de mégiscsak nagyhatalmi szerepből bírálkodó Németország politikai lélektanából. „Mindig be kell csuknom ezt az emberjogi szemet, Törökországban, Kínában", olvassuk Angela Merkel kancellárasszony Joachim Löwnek, a német labdarúgó-válogatott leköszönt edzőjének címzett képzelt levelében, „de ebben az esetben, most Magyarországgal? Nem, most egész tágra nyitom! Nem érdekel" – folytatódik Moritz Rinke német dráma- és regényíró karcolata a Frankfurter Allgemeine Zeitung kulturális rovatában –, „hogy csak a határnyitás folytán lehettem kancellár, Magyarország nélkül ugye nem bomlott volna le a berlini fal. De ez most, a szivárvány ügyében mindegy nekem, még az is mindegy nekem, hogy a mi német autóinkat Magyarországon szerelik össze." Ez a többrendbeli közömbösség a valósághű képzelet erejével döbbent rá arra, hogy a tét messze túlmutat a gyermekvédelmi törvény határain. Két világkép ütközik – mint a gyepen, ahol a mérkőzés után a magyar válogatott a szurkolótömbbel együtt elénekelte a himnuszt, miközben a német játékosok lehorgasztott fejjel az öltözőbe vonultak. A politikai közélet gyakorta burkolt küzdelmeiben a nagy országot erkölcsi kötelesség kísérti a kis ország 1989-as határnyitásáért – azért, hogy 1990 őszén naggyá válhatott. De vajon hálát vár-e Magyarország Németországtól egykori bátor lépéséért? Nem is várhat, kürtölgetik szét azok, akik három évtizeddel a német újraegyesülés után az európai magyar nemzetállam rolottságát bizonygatva felmentik magukat a köszönet terhe alól.

Milyen szerepet játszik életünkben az internet?

– Hogyan vélekedik erről a pszichoterapeuta?

Schedler Erika 1989 óta él Bécsben és a pszichoterápiát 2000-ben kezdte el Bécsben tanulni, előtte aranyműves volt a szakmája. Az alapképzettsége a Carl Rogers-féle személyközpontú terápia, erre épült rá nála a többi technika mellett a traumaterápia, mint szakosodás. Erika személyközpontú pszichotherapeuta, aki nagy hangsúlyt fektet a feltétel nélküli ön- és megbecsülésre, és a kölcsönös tiszteletteljes kliens-terapeuta kapcsolatra.

A Világjárók Klubja Bécs youtube csatornán többször szerepelt már. Most írásban a hírek és az internet témában válaszol kérdéseimre a pszichoterapeuta.

Fontos lenne a gyerekeknek oktatni az internet adta lehetőségeket, felhívni figyelmüket a túlfogyasztás veszélyeire?

A gyerekek ösztönszerűen használják az internetet, rövid időn belül kiismerik magukat a honlapok szerkezetén és az információszerzésben. A túlfogyasztás veszélye – ugyan az iskolai képzés része – nem releváns a gyerekek számára, pedig komoly következményekkel járhat a személyiség és a testi fejlődés szempontjából.

Hogyan látja: a rengeteg információt, jól tudják feldolgozni a kliensei?

Megtudják szűrni az internet adta rengeteg impulzust?

Az internethasználat komplexitása korosztálytól függ. Az emberek először csak az egyszerűbb oldalakat látogatják és abból sem túl sokat, míg ki nem alakult az a képességük, hogy többdimenziós cybertérben tudjanak mozogni. Kicsit olyan ez, mint régen a könyvtárlátogatás volt. Van, aki tud élni a túlkínálattal, van aki nem.

Az egészséges napi internethasználat személyre szabott. Manfred Spitzer, német pszichiáter professzor könyveit és videóit tudnám ajánlani a témában, hogy milyen hatással van az internethasználat az emberi agyra. Felnőttkorban sokszor sajnos szakmailag nem elkerülhető a napi 6–8 órás internethasználat.

Egészségesnek ezt már nem lehet nevezni sem testileg, sem szellemileg, mert az egyoldalú megterhelés mindig az egészség rovására megy.

A helytelen használat milyen hatással lehet a felhasználókra?

Sajnos az internet nem felejt. Ami tizenévesen vicces kép arról, hogy egy átbuliozott éjszakán mi minden történt, az felnőttkorban szakmailag esetleg magasabb pozíció betöltését akadályozhatja meg. Amikor fiatal klienseim figyelmét felhívom arra, hogy ha a mobiljukkal felvett kompromitáló képeket Whatsappon küldözgetik, az felbukkanhat bárhol, bizony meglepődnek. Pontosan ez történt meg évekkel a felvétel után egy időközben felnőtt kliensemmel, aki csak ügyvéd segítségével tudott az internetről véglegesen (?) eltávolítani egy filmet.

Fake news és a félelemkeltés milyen hatással tud lenni az olvasókra, az emberek mindennapjaira?

Nagyon különbözőképpen fognak fel emberek híreket. Aki megtanult kritikusan gondolkodni, magasabb szintről vizsgálja felül az információkat. Sajnos az emberek többségének fogalma sincs arról, miként vannak a hírek megszerkesztve vagy kinek származik előnye abból, ha egy bizonyos hírt egy bizonyos időpontban leközölnek.

Sokan vakon hisznek abban, amiről a médiák beszámolnak. Ezáltal akár pszichés megbetegedés is kialakulhat az állandó félelemtől, mert azonnali, szűretlen érzelmi reakció lesz a válasz.

Mire használja az online tér adta lehetőségeket?

Én az online tért kommunikációra, információszerzésre és szórakozásra használom.

Miután nincs tévém és ha mindent összeszámolok napi 2–3 órát én is az interneten töltök, persze szünetekkel.

Készítette: Méreg Attila

HÍR

Lengyelországban idén ünneplik **Cyprian Norwid** költő és grafikus születésének kétszázadik évfordulóját. A lengyel Kulturális és Nemzetörökségi Minisztérium ezért külön díjban részesítette az Angliában élő **Gömöri György** Norwid-kutatót, aki az első teljes angol nyelvű ***Norwid-életrajz*** és az emigráns költővel foglalkozó számos tanulmány szerzője. Norwid versei magyarul is olvashatók az Európa kiadó 1982-es válogatásában.

Ujváry Gábor

A Collegium Hungaricum 1945 után

I. rész

Az 1920-ban alapított Bécsi Magyar Történeti Intézet (BMTI), illetve az 1924-ben létrehozott Collegium Hungaricum (CH) 1956-ig tartó történetét másfél évtizeddel ezelőtt (a 2005. évi első és harmadik számban) ismertettem már e lap hasábjain. Cikkemben a két intézmény otthonaként szolgáló Testőr- vagy Gárda-, az osztrákoknak pedig Trautson-palota 1961-es eladásának szomorú és kalandos történetét is megírtam korábban. Összegezve megállapíthatom, hogy a két világháború közötti időszakban a külföldi magyar intézetek közül – amelyek akkoriban még elsősorban elitképzési, nem pedig kultúraközvetítő szerepet töltöttek be – ez a kettő fogadta a legtöbb magyar állami ösztöndíjas kutatót: orvosokat, jogászokat és főleg bölcsészeket.

A legtöbben a történészek voltak. A korszak valamennyi neves, új vagy legújabb korú foglalkozó historikusa megfordult a csodálatos, ma is szinte valamennyi bécsi útikönyvben szereplő barokk palotában. Elsősorban három bécsi levéltárban folytatták Magyarország Mohács utáni történetére vonatkozó kutatásaikat: a Haus-, Hof- und Staatsarchivban, a Hofkammerarchivban és a Kriegsarchivban. Ezek az egész Habsburg Birodalom, majd az Osztrák–Magyar Monarchia, benne Magyarország 16–20. század közötti sorsára vonatkozó dokumentumok sorát őrizték, s a kiegyezés (1867) után a közös minisztériumok (kül-, had- és pénzügy) fennhatósága alá tartoztak, emiatt részben magyar érdekeltségüknek minősültek. A Monarchia felbomlását követő hosszas tárgyalások eredményeként végül – a nemzetközi szerződések sorában is egyedülállóan – 1926-ban az osztrák és a magyar kormány megegyezett arról, hogy ez a magyar történészeknek még napjainkban is és további hosszú generációkon át érdemi kutatási lehetőséget biztosító, rendkívül becses irategyüttes a két állam közös szellemi tulajdona. Ez a megállapodás mindmáig érvényben van, ennek értelmében napjainkban is három magyar levéltári delegátus dolgozik Bécsben. Mondhatjuk úgy is, hogy az I. világháború utáni békeszerződések következtében töltik be e tisztséget. Miközben a világháborús vereség, illetve a Saint Germain-i és a trianoni békék következtében megszűnt a Monarchia, éppen ezek miatt mégis újjászületett – még ha csak jelképesen is –, hiszen a levéltári delegátusok a két állam közös alkalmazottai. Fizetésüket a magyar, munkakörülményeiket pedig az osztrák fél biztosítja. Hivatali esküjüket mindkét ország alaptörvényére, magyar területen (a bankgassei nagykövetségen), a miniszteri címmel bíró nagykövet és az osztrák kancellária (miniszterelnökség) államtitkári rangú képviselője előtt teszik le.

1945 áprilisában a szovjet csapatok komolyabb ellenállás nélkül foglalták el a császárvárost, s a Testőrpalota szinte sértetlenül vészelte át a harcokat. A BMTI-t és a CH-t a két intézmény 1935-től hivatalban lévő igazgatója, Miskolczy Gyula vezetésével szervezték újjá. Ez azonban több okból is nehézségbe ütközött. Az ismét önállóvá vált Ausztria és Magyarország kapcsolatai ugyanis csak 1946-ban rendeződtek és 1948-ban váltak megint hivatalossá, ám a hidegháborús helyzet következtében a korábbinál fagyosabbak lettek. Különösen 1955-től, amikor a szovjet csapatok kivonultak az általuk megszállt osztrák területekről (Burgenland, Alsó-Ausztria és Felső-Ausztria északi része), illetve a Berlinhez hasonlóan négyhatalmi ellenőrzés alatt álló Bécsből. (A Testőrpalota épülete az amerikai zónában volt.)

A nagypolitikai változások következtében 1948-ra – a kriptokommunista kiságzda politikus, Ortutay Gyula kultuszminisztersége idején – a magyar kulturális külpolitika a korábbi nyugat-európairól már amúgy is átállt a keleti orientációra. Ez indokolatlanná tette a BMTI és a CH addigi tevékenységének folytatását is. Az elsősorban tudományos küldetéssel szemben a kultúrház-szerű feladatok váltak meghatározóvá. Rádásul az utóbbiakat mindinkább propagandisztikus célokra használták, közvetetten ezzel is az akkor még viszonylag erős Osztrák Kommunista Pártot támogatva.

Kerékgyártó Elemér – 1947–1948-ban Rákosi Mátyás személyi titkára, később a Kulturális Kapcsolatok Intézetének nyugati kapcsolatok osztályát vezető kommunista funkcionárius – 1946-ban jelentette meg *Külföldi kultúrkapcsolataink újjászervezése* című, Rákosi Mátyást és Gerő Ernőt is megfellebbezhetetlen tekintélyként idéző, programadó tanulmányát a *Társadalmi Szemle*ben. Ebben a magyar kulturális diplomácia elrettentő múltbeli példájaként hozta fel az egyháztörténetre vagy a jozefinizmus egyházpolitikájára vonatkozó bécsi levéltári feltárásokat, melyeket akkor folytattak az „elefántcsonttoronyba" menekülő, „népellenes" és „tudományos tolvajnyelvvel magukat misztikussá mázoló gőgös tudósok", amikor „itthon a földmunkások százezrei kóboroltak mezítláb munka után, vagy véreztek el idegen földön idegen érdekekért". Kerékgyártó a követendő magatartást is meghatározta: „[…] azt az utat kell választanunk, amelyen át a magyar nép érintkezhetik a népekkel. Ezt úgy lehet csak elérni, ha átszervezzük, a diplomáciai munkával összehangoljuk és anyagilag jól megalapozzuk a szellemi kapcsolatokkal foglalkozó apparátust, hogy azokra a pontokra, ahol külföldiekkel kell érintkezni, jól képzett, megbízható munkás, paraszt vagy haladó értelmiségi fiatalokat tudjunk állítani." Ennek érdekében kívánt „egy Külföldi Kulturális Tanácsot felállítani", amely végül három esztendővel később a Kultúrkapcsolatok Intézetének alapításával valósult meg.

Ebbe a koncepcióba és a magyar külpolitika szovjet érdekek szerinti átalakításába nyilvánvalóan nem illett Miskolczy Gyula személye. A bécsi tudományegyetemen 1935 óta magyar vendégprofesszorként előadó Miskolczyt a világháború után az univerzitás az elsők egyikeként – és a magyar Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium is gyorsan – igazolta, 1945–46-ban pedig klasszikus diplomáciai feladatokat is ellátott. Mindez azonban nem akadályozta fokozatos háttérbe szorítását. Miskolczy ugyanis még 1946 nyarán is azt hangsúlyozta: „Elvégre nem tudunk változtatni azon a tényen, hogy négyszáz éves múltunk legfontosabb leveltári, sőt művészeti dokumentumait a bécsi leveltárak, a bécsi Nationalbibliothek, sőt bizonyos fokig a bécsi nagy múzeumok őrzik, és hogy a magyar tudósok és művészek százszámra Bécsben tökéletesítették tanulmányaikat. Ha Béccsel megszakítjuk az összeköttetést, akkor megszakad az összeköttetésünk a saját múltunkkal." Kétségtelen, hogy maga is tudta: sokaknak éppen ez a célja, ezért is írta e sorokat.

Ugyanekkor a BMTI-ről azt is megállapította, hogy „[…] a M. Tud. Akadémia kivételével nem volt még olyan szerv, amely legnemzetibb tudományszakunkért [a történettudományért] annyit tett volna, annak fejlesztése körül olyan érdemeket szerzett volna, mint ez a kis intézet. Ennek az intézetnek kizárólagos érdeme, hogy újabbkori történelmünket ismerni kezdjük, jobban, mint bármely Duna-völgyi nép a maga újabb történelmét és hogy történeti szemléletünk realisztikusabbá, illúziótlanabbá, módszerében modernné vált." Az Intézet addigi tudományos eredményeit számba véve teljesen helytálló volt a véleménye. Jelentése összegzésként kijelentette: „Az osztrák kormánnyal kötött kulturális szerződéseinket át kellene menteni és az új idők új szellemének megfelelően revideálni. A Történetkutató Intézetet feltétlenül, a Collegium Hungaricumot vagy helyette egy tanulmányi központot lehetőleg fenn kell tartani, de kevesebb ösztöndíjassal és inkább több érett kutatóval […]." Egyben az e célokra valóban túlméretezett Testőrpalota eladását, helyette egy modern otthon fölépítését is javasolta.

Miskolczyt végül 1948 novemberében rendelték haza Budapestre. Minden bizonnyal tökéletesen tisztában volt vele, hogy ha eleget tesz a felszólításnak, feltehetően soha nem utazhat vissza Bécsbe. Ezért a császárvárosban maradt, 1949 nyarától 1962-ben bekövetkezett haláláig címzetes egyetemi tanárként tanított a tudományegyetem bölcsészkarán. Miután a magyar minisztertanács 1950 márciusában magyar állampolgárságától is megfosztotta, megkapta az osztrákot. Miskolczy kiválásával a BMTI és a „polgári" leveltári delegáció intézménye is megszűnt. Az előbbit 2000 elején alapítottak újjá, az utóbbi 1959-től működött ismét (a Kriegsarchivban 1948 után is folyamatosan dolgozott a magyar hadileveltári delegátus).

1948 végétől 1951-ig a bécsi magyar követség kulturális attaséja, a neves színésznő és a későbbi nyelvművelő, Péchy Blanka lett a jogilag továbbra is létező, ám valódi tevékenységet már nem folytató CH vezetője.

Glóbusz

Néhány, a magyarországi paradicsomi állapotokról szóló propaganda-kiállítást szerveztek ugyan a CH-ban, az „imperialisták aknamunkáját" leleplező, munkaversenyekről és „termelési csatákról" szóló filmeket is bemutattak és a Rákosi-diktatúrával lojális bécsi magyar szervezetek – a Magyar Kultúr- és Sportegyesület, a Magyar Munkás Egyesület és a Magyar Iskola Egyesület – is itt tarthatták a rendezvényeiket, ám ez már a tetszhalál állapota volt. A kulturális külkapcsolatok is teljesen átalakultak. 1949-ben, a Kultúrkapcsolatok (1962-től 1980-ig a Kulturális Kapcsolatok) Intézetének (KKI) megalapításával, majd a nyugati országokban lévő magyar intézetek tudományos működésének beszüntetésével az ösztöndíjasokat már nem fogadó CH a Külügyminisztérium kezelésébe, valójában központi pártirányítás alá került. A KKI legalább annyira bírt titkosszolgálati és hírszerzési, mint külügyi, kulturális vagy tudományos jelleggel.

Az osztrák államszerződés 1955-ös megkötése – ezzel Ausztria örökös semlegességének kinyilvánítása – fordulópontot jelenthetett volna a kulturális kapcsolatokban, hiszen ezek elméletének 1955 júniusában a külügyminisztérium, illetve a legfőbb döntéshozó szerv, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének Politikai Bizottsága is szorgalmazta, azzal a jelszóval: „Keltsük életre a bécsi Magyar Intézet". Egy esztendővel később azonban egy külügyminisztériumi előterjesztés még mindig arról panaszkodott, hogy a „feltétlenül szükséges Magyar Intézet csak jogilag létezik".

Folytatás a következő számban

Demokrácia – áldás vagy átok?

– Tűnődés Hollandia felszabadulásának emléknapján –

A demokrácia a nép uralmát jelenti. amely a görög városállamokban a törvényhozás a népgyűlés hatáskörébe esett. A tisztségviselőket a polgárok választották vagy sorshúzással nevezték ki őket. Az ideális demokráciát még mindig nem sikerült megvalósítani.

Voltak királyok, akik hatalmuk titokzatos felsőbbrendűségét Isten kegyelméből származtatták, diktátorok és vezérek, akik ideológiára, nemzeti sovinizmusra, saját elhivatottságukra hivatkozva uralkodtak. Népeikre csak akkor gondoltak, amikor katonákra, vagy adófizetőkre volt szükségük. A népet akaratnélküli lényeknek tekintették.

A történelem olyan, mint az óceán hullámai, vihar után lecsendesedik. Az emberek többségének békére, jólétre és személyes szabadságra szóló vágyát eddig még senki sem tudta legyőzni, legfeljebb lelőni, mint például Martin Luther Kinget. Nem hiszek az utólagos tüntetésben, virágban a síron, vagy a soha többé jelszóban, de hiszek a jól működő demokráciában. A tragédia többek között abban rejlik, hogy szabadságvágyunk gátol mások jogainak elismerésében, és sokszor későn vesszük észre, hogy félrevezetnek és rossz irányba haladunk, mert tudatlanok, tehetetlenek vagyunk, vagy nem vesszük szívünkre a dolgot.

Az élet változás. Tudomány, ipar, kereskedelem, felfedező út lehetővé tette az emberiség felemelkedését, növelte öntudatát, új kapukat nyitott a jövőbe. Kialakultak a nemzetállamok, és a polgárok mind több biztonságot, jogot majd részvételt követeltek országuk vezetésében. Iskolákat, üzemeket, kórházakat létesítettek. Má már a szakszervezetek képviselik a munkások érdekeit, mi választjuk vezetőinket, a bírók pedig törvény szerint ítélnek.

A demokrácia mai értelemben arra irányul, hogy olyan politikai pártok és társadalmi intézmények jöjjenek létre, amelyek biztosítják minden egyes embernek a jogegyenlőséget, a problémákat pedig egyességgel oldják meg. A keresztény egyházak az emberi méltóság tanításával járulnak ehhez hozzá. Demokratikus rendszer a nyugati országokban szabadságot, jólétet, személyi és szociális biztonságot hozott a többségnek. A World Values Survey felmérése szerint az emberek 91,6 százaléka a demokráciát tartja a legjobb politikai rendszernek. A II. világháború végén 12 demokratikus állam létezett. Jelenleg a világ 196 állama közül 117 ismeri az elektorális kormányzatot, ami még azért nem garantálja a demokrácia minden szabályának betartását, de biztató jel. A kilátástalan jövőjük miatt menekülők nem Oroszországba, nem a gazdag Kínába vágynak. Mindennek ellenére nő az elégedetlenség. Válságban vannak a demokráciák.

Demokratikusan vezetett államban a polgárok szabadon választják a népképviseleti országgyűlés tagjait. Ezek tartozhatnak a koalíciós kormányhoz, vagy az ellenzékhez, de közösen képviselik az ország választóinak érdekeit. A kormány a választóknak felelős a vezetésért, mindkét fél partner a törvényhozásban. Az állam stabilitását a politikusok és a polgárok érdekeit szolgáló társadalmi szervezetek harmonikus együttműködése határozza meg. A politika pedig törvényes alapokon és hatásosan működik. Akkor törvényes a politika, ha a polgárok elismerik vezetők autoritását, jogosnak tartják intézkedéseiket, és akkor hatásos, ha hamar felismeri és orvosolja a problémákat. Demokráciában ez a két feltétel elméletileg párosul. Az egyes pártok, közösségek érdekei, a szabályozott eljárások, hosszadalmas viták fékezik a tetterőt. Az elégedetlenek nem vesznek részt a választásokon (Európában a korábbi 85%-os átlag 65%-ra csökkent), vagy új pártot alakítanak. Hollandiában az idén a márciusi választásokon 27 párt indult, ami a lakosság érdekeltségét, de megosztottságát is mutatja. Ez megnehezíti a kormányalakítást és a törvényhozást. Az infrastruktúrát, energiaellátást érintő hosszú távú tervezetek nehezen jönnek létre. Alkotmányos jogaikra hivatkozva mind többen szegik meg a törvényt, nem tartják be például a koronavírus elleni intézkedéseket. Ezáltal növelik a halottak számát, a káoszt és a szélsőséges beállítottságot.

A demokrácia legnagyobb ellensége jelenleg világszerte a populizmus. A populisták célja a hatalom megszerzése. Meghatározott programjuk nincs; a nép kegyét akarják megnyerni negatív érzelmeik felerősítésével, illuzórikus ígéretekkel. Nem az igazságot keresik, nem reális, megvalósítható tervekkel állnak elő, hanem kritizálnak, abszurd frázisokkal lázítanak, kiforgatják a valóságot. Ilyen például azon állítás, hogy a politikusok találták ki a koronavírust, csakhogy elnyomhassák a népet. Vagy egyik közismert személy érvelése szerint „aki teljesíti ígéretét, az demokrata". Ez sokkal megtévesztőbb, mert logikusan hangzik, de mégsem fedi a demokrácia fogalmát, viszont emeli a népszerűségét. A szociális média, és a demokrácia leglényegesebb kritériuma, a szabadság nyújt a populistáknak lehetőséget arra, hogy kételyt és gyűlöletet keltheszenek, megnyerjék a tudatlanok, vagy határozatlanok bizalmát és destabilizálják az államot. A jó retorika elkábít, idővel a hazugság is igazságként hangzik.

Legyen tehát a hatóság a nép érdekeinek szolgálója, határozatai célravezetők, megbízhatók, szociális irányultságúak, a sajtó pedig feltétlenül független és tárgyilagos.

Akik nem ismerhették meg, mit jelent szabadságban, jólétben élni, akiknek nem sikerült megvalósítani álmaikat, a társadalomból kitagadottak, akik nyugtalanító bizonytalanságban élnek, azok a bajokért az állami intézményeket, a hazug médiát, a korrupt politikusokat hibáztatják, akik nem törődnek a nép gondjaival. Általuk is képviselt kormányt követelnek és olyan tetterős vezetőt választanak, aki – szerintük – tudja, mire vágyik a nép és mi tesz jót az országnak.

Nagy lesz a csalódás, ha választás útján nem valósul meg a demokrácia, ami pedig a népek 91,6%-ának kívánsága. Gyakran éppen az erős vezető lesz a problémák okozója, mert feljogosítva érzi magát arra, hogy fokozatosan mellőzze a parlamentet, pártjának megbízható tagjai kerüljenek kulcspozíciókba és ők kapják az üzleti megbízásokat. Idővel aztán megjelennek az utcákon a drága autók és a hajléktalanok. Így történt ez régen, ezt tapasztalhatjuk ma is világszerte, ahol a populizmus, az erőszak győz. Természetesen különböző helyzetekben, módozatokban és fokozatokban.

Mussolini így védekezett kivégzése előtt: „én nem voltam diktátor, azt tettem, amit a nép akart". És mi mit akarunk? A török államfő szerint „nincs nagyobb erő, mint a népakarat". Bizonyítékként nemzeti fanatizmusból, vagy talán félelmében százezer ártatlan tisztviselőt, tanárt, újságírót küldött börtönbe.

Igazi demokrácia csak demokratikus vezetőkkel és polgárokkal működhet.

Mustó Sándor (Hollandia)

A magyar nyelvnek is van jövője

– Beszélgetés Liszt Klárával, Alsóőr polgármesterével –

Ha jól tudom, újdonság Alsóőr életében, hogy első alkalommal került személyében nő a falu élére. Hogyan jutott idáig, egyáltalán mi késztette arra, hogy közéleti szerepet vállaljon? Előtte mivel foglalkozott?

45 évet Bécs-Meidlingben éltem és Bécsben is végeztem okleveles pedagógusként (matematika, informatika, műhelymunka, táplálkozásügy szakon).

Fiatal korom óta a politika szívügyem volt. Bécsben sok éven keresztül a női politikában tevékenykedtem és az Osztrák Néppárt meidlingi kerületi- és klubelnöke voltam. Számomra mindig fontos volt, hogy nem csak szemléljem az eseményeket, hanem tevékenyen be is avatkozzak és segítsek a dolgok megvalósításában. A nők a politikában sajnos még mindig kisebbségben vannak, főként a helyhatósági politika területén. Burgenlandban csak 12 polgármester asszony van.

A polgármesterség tőlem sokat követel, de egyben remek kihívást is jelent. Megtiszteltelés és öröm, hogy szolgálni tudom a lakosságot.

Mekkora a kötődés a szülőfaluhoz, hogy Bécs után ismét itt éli életét? Hogyan élte meg gyermekkorát, ifjú éveit? Amikor elköltözött, akkor sem szakadtak meg a kapcsolatok?

Kapcsolatom szülőfalumhoz mindig adott volt, szüleim és testvéreim által.

Mindig összetartottunk, egymáson segítettünk. Alsóőrött vannak a gyökereim. Szép gyermekkorom volt, itt végeztem el az (akkor 8 osztályos) elemi iskolát is. Minden gyereknek akkoriban segíteni kellett a mezőgazdaságban, ez formálta életemet.

A falusi élet igen mozgalmas volt, lovas- és tehenes szekerek jártak az úton és az emberek ráértek egymással beszélgetni. Szívesen gondolok vissza gyermekkoromra.

Mit jelent számára a szülőfalu, a szülőföld az eredetileg magyarok által lakott faluban, amit csupa német nyelvű település vesz körül?

Alsóőr mint község számomra polgárközelséget jelent. A magyar kultúra szóban, ének által és hagyományok útján történő fenntartását. A község legnagyobb jelentősége azonban talán az, hogy „haza". Én, mint polgármester asszony büszke vagyok arra, hogy községünkben magyarul beszélnek. Az óvodában és elemi iskolában magyar és német nyelvű oktatás folyik.

Alsóőr önkormányzat Németciklény községi részében csak németül beszélnek, a gyerekek mégis Alsóőrött látogatják az óvodát és iskolát.

Régebben az elzárkózás jellemezte a falut még a szomszédos magyar nyelvű Őriszigettel szemben is. Manapság minden megváltozott. Hogyan alakulnak a kapcsolatok a „katolikus" Alsóőr és az „evangélikus" Őrisziget között? Felsőőrött már mintegy 15%-ra esett a magyar ajkúak száma. Ottani kapcsolatai is a magyarokra vonatkoznak, vagy nyelvi vonatkozásban ennek egyáltalán nincs jelentősége?

Jelszavunk: A toleranciát és szabadságot állandóan újból fel kell fedeznünk, a felekezetek különbségének kibékült mivoltát élni és ápolni kell.

Természetesen vannak különbségek a felekezetek közt. Nem minden különbségnek kell azonban megosztani az egyházat, Gáspár Adalbert (OSB) atya számunkra példakép. Hála istennek a vallási és felekezeti igazságokról szóló vita a mai időben idegen. Minden község békében él egymással.

Alsóőr valamikor 1.949 (1890) lelket számlált. 2011-re ez a szám 913-ra esett vissza, azóta viszont 968-cal emelkedés tapasztalható. Mivel magyarázható ez az örvendetes fordulat?

Községünknek van jövője, mivel igyekszünk mozgósítani a faluközösséget.

Alsóőr község és a helyi elemi iskola a kisebbségi nyelv ápolásában és a következő generációnak történő továbbadásában dicséretes példa. A magyartanításnak messze visszamenő hagyománya van és a képzési színvonalat lelkes pedagógusok biztosítják. 2021-ben nemcsak az iskola épületét bővítjük, hanem az oktatásban a legújabb technológiákat vezetjük be.

Az integráció Alsóőrben mindennapos valóság, egészen természetes az etnikai és felekezeti csoportok együttélése. A magyar nyelvet énekek révén (Alsóőri Énekkar Egyesület) is továbbadjuk. Az UMIZ-kulturális központ pedig már évtizedek óta nagyon sokrétű munkát végez a magyar nyelv és kultúra ápolása és továbbadása területén.

Csodálatos közösségünk van, és ezért falunkban a magyar nyelvnek is van jövője.

A legújabb statisztika szerint Alsóőr lakóinak egyötöde betelepülő. Kikből tevődnek össze az újak? Hogyan illeszkednek be a falu életébe?

Magyar(országi) családok telepednek le Alsóőrött, főként fiatal emberek, akik Alsóőrben lakást bérelnek vagy házat építenek. A legtöbb családban gyerek is van vagy gyereket várnak. Jobb életminőség, több lehetőség, vidéki hangulat és nagy szerepet játszik Felsőőr közelsége is. Ipari parkunk sok embernek ad munkahelyet és egyedülálló bevásárlási lehetőségeket is. A különböző iskolák közelsége is fontos tényező.

Az alsóőri község arra törekszik, hogy az ideköltözőket mihamarább bekapcsolja a közösség és az egyesületek életébe. Fontos az emberek kulturális és társadalmi beillesztése. Ehhez még különféle aktivitások és szervezett találkozások is hozzátartoznak. Néhányan élnek is ezzel a lehetőséggel, sokszor azonban az emberek csak saját világukban élnek.

Deák Ernő

A németül megadott válaszokat Kelemen László fordította magyarra.

Több mint szomszéd – Pozsonyban hetedszer

A jószomszédi viszony erősítésének, egymás megismerésének és elfogadásának legjobb példája a Pozsonyban évek óta megrendezett Több mint szomszéd rendezvénysorozat, amelynek szervezési teendőit Magyarország Pozsonyi Nagykövetsége és a Pozsonyi Magyar Kulturális Intézet munkatársai, a védnökséget pedig Matúš Vallo Pozsony főpolgármestere és Zuzana Aufrichtová, Pozsony-Óváros polgármester asszonya vállalták.

Idén hetedik alkalommal került sor a gazdag programot kínáló rendezvényre, amely eddig minden alkalommal nagy sikernek örvendett a pozsonyiak, a pozsonyi magyarok és a városba látogató érdeklődők körében egyaránt. Az akció egyértelmű célja, hogy Magyarország sokrétűen mutatkozzon be Szlovákia számára, hogy bizonyítást nyerjen, Magyarország jószomszédi viszonyra törekszik Szlovákiával, hogy a közös hagyományokat fel kell mutatni és meg kell őrizni, hogy azt kell keresni és felmutatni, ami összeköt.

A koronavírus-járvány miatt tavaly elmaradt a kulturális hét, az idei azonban méltón teljesítette küldetését. Az egy hét alatt komolyzenei műsorok, színházi előadások, kiállítások, szimpóziumok, értékes beszélgetések, előadások váltották egymást, de nem maradt el a gasztronómiai fesztivál és kézműves vásár sem. Csupán néhányat emelnénk ki a gazdag programból.

Szarka Tamás Kossuth-díjas zeneszerző, előadóművész Missa Missio miséjével indult a hét, amelyre a Szent Márton dómban került sor.

Eddig minden alkalommal bemutattak egy-egy olyan felvidéki családot, amelynek tagjai jelentősen gazdagították közösségünket, jó hírünket vitték a világba. Ezúttal a Dráfi-Lőrincz család tagjaival beszélgettek, Dráfi Mátyás színművésszel, Lőrincz Zsuzsa képzőművésszel és Lőrincz János fotóssal. Remek élményt jelentett a Lehár kiállítás, amelyet a Szlovákiai Magyarok Múzeumában nyitottak meg összekötve Klemen Terézia és Margitay Zoltán a zeneszerzőről írt és összeállított könyvének bemutatójával, Nagy Ibolya operett-primadonna és Klein Ottokár operaénekes szereplésével. Az operettkirály egész életét átfogó művet Baranyi Ferenc Kossuth- és József Attila-díjas költő, író ismertette és a bemutatót megtisztelte jelenlétével az operettszerző testvérének Bécsben élő unokája és férje is.

Baross Gábor vasminiszter kötődése a Felvidékhez közismert, itt született és itt is helyezték örök nyugalomra a Magyarország által emelt mauzóleumban. Pozsony első hídját, a többszöri átépítés után ma is használatban levő Öreg hidat, eredeti nevén Ferenc József hidat neki köszönheti. A mai szlovák fővároshoz való kötődéséről tartott tartalmas előadást Korpás Árpád, a Pozsonyi Kifli polgári társulás alelnöke és Roman Delikát idegenvezető. A magyar-szlovák üzleti fórum a szakma képviselőinek nagy találkozója volt hungarikumok kóstolójával egybekötve. Volt Palya Bea koncert, magyar operettgála, fellépett a Rajkó zenekar, a Kaláka együttes és a Kossuth-díjas Hot Jazz Band is.

Választék tehát volt bőven, mindenki talált érdeklődésének és elvárásának megfelelő programot, hiszen reprezentatív válogatás jellemezte az idei hetet. Pető Tibor nagykövet és Venyercsan Pál, a kulturális intézet igazgatója munkatársaikkal olyan programokat nyújtottak a közönségnek, amely ismét bizonyította a magyar kultúra sokszínűségét. És persze az eredeti elképzelést, hogy a két ország nemcsak szomszéd, hanem több annál, együttműködő partner, barát, a közös múltat sem feledő közösség…

Benyák Mária

Dávid és Góliát

– A Labdarúgó Európa-bajnokság egy szurkoló szemével –

Micsoda párharcokat láthattunk ezen a minden szempontból rendkívüli Európa-bajnokságon; borult a papírforma, méghozzá nem is egyszer.

A torna előtt sokan valószínűleg egy lyukas garast sem adtak volna magyar pontszerzésért az úgynevezett halálcsoportban. A hosszú évek óta hiányolt küzdeni akarást, szenvedélyt vagy kitartást most viszont pótolni tudta a válogatott és önmagán teljesen felülkerekedve a szerencsétlen portugál vereség után (0:3) két bravúros döntetlent produkált. A második mérkőzését is Budapesten játszó magyar csapat a Franciaország ellen katlanná varázsolta a Puskás stadiont, amikor Fiola Attila az első félidő hosszabbításában megszerezte a vezetést. Bár sikerült egyenlítenie a 2018-as világbajnoknak, a kék mezes klasszisok mégsem tudták legyőzni a mieinket. Így a magyar csapat minden prognózissal ellentétben téttel utazhatott Münchenbe, hogy ott Németországgal szemben küzdjön a továbbjutásért. A magyarok edzőjének, az olasz szakember Marco Rossinak ismételten sikerült mentálisan megfelelően felkészítenie az együttest: Alig tíz perc után Szalai Ádám fejesével Magyarország vette át a vezetést. Az óriási labdabirtoklási előnyét viszont kihasználva Németország a meccs háromnegyedénél egyenlített. Ekkor következett magyar szempontból a torna talán legszebb pillanata, hiszen összeomlás és fejhajtás helyett másodperceken belül Schäfer András rögvest válaszolt – 2:1 – és ezzel rövid ideig egekbe emelt minden magyar szurkolót. Az egész tornán vitézül szereplő magyar védősort folytonosan veszélyben tartó németeknek a 84. percben újfent sikerült megingatnia és így a találkozó vége 2:2 lett, Magyarország búcsúzott. Ilyen szereplés után az embernek mi más maradhatna hátra, mint hogy emelje kalapját?

A nem várt eredmények és események a pandémia miatt tavalyról idénre halasztott foci Európa-bajnokságon sűrűn követték egymást. Hogy mennyire banálissá és mellékessé válhat egy ilyen rendezvény, az minden bizonnyal a torna második napján vált érezhetővé, amikor Dánia–Finnország mérkőzése alatt a házigazdák csillaga Christian Eriksen összeesett és újraélesztésére volt szükség. Rövid időre, sajnos, mint oly sokszor, csak a legnagyobb bajok közepette, sikerült mindenkinek a lényeget észlelnie. A dánok kapitánya Simon Kjaer elsősegély nyújtása után a csapattársait arra kérte, hogy állják körbe az immár orvosok által kezelt Eriksent, így is védve őt külső befolyásoktól. Eriksen állapota stabilizálódott, miután defibrillátorral sikerült újraindítani a szívét. Hogy fog-e még valaha profi szinten futballozni a 29 éves játékos, az egyelőre kérdéses. A találkozót megszakítása után végigjátszották, a sokk alatt álló dánok vereséget szenvedtek a finnektől. Belgium is legyőzte őket. A meglepetés viszont ezután következett csak, hiszen Dánia talán a világszerte mutatkozó szolidaritásból erőt merítve, a soron következő mérkőzéseit megnyerve, egyenesen az elődöntőig menetelt. Itt viszont már Anglia várt a szimpatikus csapatra, amelynek ekkor véget ért dédelgetett álma. Az angolok újkori aranygenerációval rendelkezve legyőzték Németországot, viszont játékukat egyáltalán nem fémjelezte az arany szó. Stabilan játszottak és erősen védekeztek, a játékfelépítésük és támadásaik viszont nézői szemszögből nem voltak attraktívak. Ellentétben a döntőben rájuk váró olaszokkal. Olaszország bármely futballeseményen mindig is az esélyesek közé tartozik, akkor is, ha a 2018-as világbajnokságra nem sikerült kijutniuk. Ez a nemzeti trauma Roberto Mancini edzőt arra sarkallhatta, hogy az „Azurri"-t teljesen újra kell terveznie. Átvétele után sok fiatal kapott lehetőséget, egyben a csapat régi oszlopait sem feledve. Olaszország játszotta a torna talán legélvezhetőbb fociját, egykor védekező felfogásukkal szembemenve törtek előre. Ez az áldozatkészebb hozzáállás Ausztria, de Spanyolország ellen is majdnem végzetesnek bizonyult, de csak majdnem. A döntő előtt leginkább az angol sajtó gyakorolt nyomást sajátjaira, hiszen a „It's coming home" – vagyis a foci „hazajön" – szlogenjével hirdették ki majdnem előre a győzelmet. És ez a várva várt Európa-bajnoki cím otthon, a londoni Wembley stadionban kis híján meg is lehetett volna Angliának, hiszen már a második percben előnybe kerültek. Az olaszok viszont hitüket végig fel nem adva a 67. percben egyenlítettek. Mint oly sokszor, az izgalmat szeretők nyertek, hiszen a párbajt 120 döntetlen perc után tizenegyesekkel kellett eldönteni. Az olaszok rutinosabb játékosai ezzel a nyomással jobban tudtak bánni, és így Itália négy világbajnokság mellett most már két Európa-bajnoki címmel is büszkélkedhet. It's coming Rome.

Bölcskey-Molnár D.

Ifjúság és politika

A 2021-es tanulmány, új ifjúsági trendeket mutat a politikában

2021 februárjában és márciusában a T–Factory Trend Ügynökség és az Ifjúsági Kultúrkutatási Intézet 2000 online interjút készített kiválasztott ausztriai és németországi fiatalokkal és fiatal felnőttekkel, a koronavírus-járvány miatt bekövetkezett helyzetükről.

Az élvonalbeli „Ifjúsági értékek tanulmánya 2021. a koronajárvány ellen küzdő generáció" betekintést nyújt a fiatalok világába a járvány idején. Elemzi a mindennapi életre és az értékrendre gyakorolt hatásokat. Képet ad a normákról és a fiatal nemzedék etikai tudatosságáról Ausztriában és Németországban.

Nagy meglepetés: A Zöldek fiatal választói ugyanolyan hazafiak, mint az Osztrák Szabadság Párté (FPÖ).

A hazafiság reneszánszát éli, különösen az osztrák fiatalok körében. A 16–29 éves korosztály több mint 80%-a büszke arra, hogy osztrák. Az osztrák ZÖLDEK-re szavazók szokatlanul erős hazafisága meglepő. E kérdésben nagy különbség van a fiatal németekkel szemben. Ott csak 70%-uk kötődik a hazájához. És még egy különbség észrevehető. Míg Ausztriában a patrióta kvóta magas az összes választói csoportban, Németországban lényegesen kevesebb fiatal van a „DIE LINKE" párt politikai közegében (49%) és a „ZÖLDEK" (60%) között, akiknél a haza kifejezésnek pozitív értelme van. A fiatal ZÖLD választók alig különböznek az Osztrák Szabadság Párt fiatal szavazóitól, akik között 88% -ban hasonló számban vannak olyanok, akik kötődnek a hazájukhoz. A hazafiak aránya az Osztrák Néppárt-ban (ÖVP) még nagyobb, 91%.

A vallásosság új központja pedig a szociáldemokráciában van.

A migrációval a vallás iránti érdeklődés visszatért társadalmunk középpontjába. Különösen a fiatal muzulmánok állnak szoros kapcsolatban vallásukkal, míg az osztrák fiatalok, ha még mindig hisznek egyáltalán, túlnyomórészt felszínes keresztények, akik csak esküvőkön és temetéseken lépnek templomba. A muszlim választók nagy hányada valószínűleg felelős a vallásosság növekedéséért a szociáldemokraták támogatói körében.

Ausztriában a 30 évesnél fiatalabbak 29%-át vallási doktrína köti. A szociáldemokraták esetében ez csaknem 40%. Az Osztrák Szocialista Párt (SPÖ) így a hit és a szellemiség központjává vált a politikai térben, legalábbis ami a fiatalokat illeti. A legkevésbé vallásosak az Új Ausztria és Liberális Fórum (NEOS) között találhatók, mintegy 20%-ban.

Ehhez nagyon hasonló a helyzet Németországban, ott is a szociáldemokraták fiatal szavazói alkotják a vallásosság bázisát. Közel 50%-uk számára fontosszerepe van a vallásnak az életükben. A legkevésbé releváns a „A Bal"(Die LINKE) párt támogatóinak vallásossága (20%). A német fiatalok összesen 30%-a számára fontos a vallás és a hit.

Az ukrán nyelvtörvény és a kárpataljai magyar kisebbség

Július 16-tól életbe lépett *Az ukrán nyelv mint állami nyelv működésének biztosításáról* című törvény egy következő része, mely az ország kulturális életére nyomja rá a bélyegét. Előzetesen Ukrajna Alkotmánybírósága alkotmányosnak találta a törvényt, amivel kapcsolatban a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) nyilvános nyilatkozatban sajnálatának adott hangot. A július 22-i Szijjártó–Kuleba találkozón Kijevben a nyelvtörvény nem, de a diplomák és tudományos fokozatok kölcsönös elismerése szóba került és megegyezés is született.

A nyelvtörvényt Ukrajna Legfelsőbb Tanácsa 2019. április 25-én fogadta el, és július 16-án törvényre is emelkedett. Emellett az említett törvény egyes részei fokozatosan lépnek életbe. Így idén január 16-án lépett érvényre a nyelvtörvény 30. cikkelye, mely kötelezővé tette az államnyelv használatát minden szolgáltatói szféra számára. 2021. július 16-án pedig a nyelvtörvény 23. cikkelyének második–hatodik, valamint a nyolcadik része lépett hatályba, amely szabályozza az államnyelv használatát a kultúra területén. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a kulturális, művészeti és szórakoztató rendezvények alapértelmezett nyelve a továbbiakban az ukrán. Az ilyen eseményeken más nyelvek használata abban az esetben megengedett, ha azt a rendezvény szervezőjének művészi, kreatív szándéka indokolja, valamint amennyiben az említett törvény az Ukrajnában őshonos népek és nemzeti kisebbségek jogainak érvényesítését érinti. Ezeken felül a különböző bejelentések, plakátok, jegyek és egyéb információs anyagok a kulturális, művészeti és szórakoztató rendezvényekről alapvetően ugyancsak államnyelven adhatók közre, viszont abban az esetben megengedett a fenti tartalmak egyéb nyelven történő közreadása is, amennyiben a másik nyelvű szöveg nem haladja meg terjedelemben és betűnagyságban az állami nyelvű szöveget. Az új normák a színházi előadásokra és múzeumi kiállításokra is vonatkoznak, ahol más nyelven történő tartalom megjelenítése esetén mindenképp ukrán nyelvű szinkron feliratozás vagy tolmácsolás kötelező. Hasonló elvárások vonatkoznak a turisztikára és kirándulás-szervezésre is, amennyiben akár csak egy résztvevő is igényt tart az ukrán nyelvre.

Még a nyelvtörvény fentebb körvonalazott részének életbe léptetése előtt – közel egy év tárgyalást követően – Ukrajna Alkotmánybírósága alkotmányosnak ismerte el Ukrajna törvényét *Az ukrán nyelv állami nyelvként történő működésének biztosításáról*. A vonatkozó döntést az Ukrajna 51 parlamenti képviselőjének alkotmányjogi petíciójával kapcsolatos ügyben a Bíróság július 14-én hozta meg a Bíróság Nagytanácsának plenáris ülésén. A megszületett döntés kapcsán Barta József, a KMKSZ alelnöke, egyik sajtóinterjújában a következőképp nyilatkozott: *„Sajnálattal vettük tudomásul az Alkotmánybíróság döntését, annál is inkább mivel mi bíztunk benne, hogy alkotmányellenesnek minősíti, hiszen ez a törvény az ukrán nyelv, mint államnyelv érvényesítésének biztosításáról szóló törvény szerintünk – és nem csak szerintünk – jelentősen beszűkítette a kisebbségek jogát az anyanyelv használatára a társadalmi élet minden területén. Abban bíztunk, hogy a törvény módosításával lehet, hogy vissza lehet hozni azokat az állapotokat, melyek voltak még az oktatási törvény 2017-es elfogadása előtt. […] Ez a nyelvtörvény egy sor alkotmányos cikkelynek ellentmond. De csakhogy a legfontosabbakat nevezzük meg: a 10. cikkely, a 19. a 22., 24. és 53. cikkely, melyekben a diszkrimináció kizárásáról van szó. Nem lehet diszkriminatív egy törvény, márpedig úgy véljük, hogy ez a törvény diszkriminatív, amelyben épp arról szól, hogy egy új törvény elfogadásakor nem lehet szűkíteni meglévő jogokat, márpedig ezek a jogok – a nyelvhasználati jogok, az anyanyelv használatának, a kisebbség nyelvhasználatának joga – ezek korábban garantálva voltak.*

A taláros testület döntésére reagálva a KMKSZ július 16-án a hivatalos oldalán nyilatkozatot tett közzé. *Meggyőződésünk, hogy politikai és nem jogi döntés született a taláros testület által. […] E törvény nemcsak ellehetetleníti a nemzeti és nyelvi kisebbségek nyelveinek a közösségi térben való használatát, de még büntetést is kilátásba helyez e szabályok megsértői számára, ezzel ellentmondva számos nemzetközi kötelezettségvállalásának. Úgy véljük, hogy az elfogadott törvény diszkriminatív jellegű, mely alapjaiban sérti az ország polgárainak emberi jogait, drasztikusan tovább szűkíti az Ukrajnában élő nemzetiségek anyanyelvhasználatát. Ellentmond az ország európai uniós és euroatlanti integrációs törekvéseinek"* – áll a nyilatkozatban.

Méhkas

Július 22-én Kijevben a legutóbbi magyar–ukrán külügyminiszteri találkozón a fentiekről nem esett szó – legalábbis a közös sajtótájékoztatón nem jött szóba. Viszont több év elteltével Ukrajna és Magyarország között végre aláírásra került a diplomák és tudományos fokozatok kölcsönös elismeréséről szóló megállapodás. A magyar diplomácia vezetője az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága elnökeként utazott Ukrajnába, valamint ő az első európai vezető, aki munkalátogatást tett kelet-ukrajnai harcok sújtotta területeken. Amint arról a *TV21 Ungvár* híradója is beszámolt, a tárgyalás során megállapodás született a Nagypalád–Nagyhódos határátkelő kérdésében, illetve döntöttek három kormányközi vegyes bizottság szeptemberi üléséről, valamint arról, hogy Magyarország mostantól a közutakon túl vasúton is megengedi a tranzitálást az ukránok számára. Ezen túl pedig a felek a diplomáciai képzésről is megállapodást kötöttek.

Paládi Renáta

Románia: Öregszünk

Így leírva – a szónak nincs információértéke. Az idő telik, mert így van rendjén. Kérdés viszont, kikerülhetetlen, hogy mire számíthatunk, mennyi idő áll rendelkezésünkre – úgy általában és igenis konkrétan, személyesen.

Egy EUROSTAT táblázatot nézek, 2018-as adatokat tartalmaz bizonyos országok várható élettartamát illetően. Itt a nők és férfiak közös (utóbbiak minden országban 6-7 évvel kevesebbet élnek a nőknél) várható élettartama Magyarországon 76,2, Románia esetében 75,3 év. A Wikipédia 2016-os adatai szerint az élettartam Magyarországon 75,9 és Romániában 75 év volt. Ez a különbség az országok rangsorában 10 helyet jelent. (Magyarország az 57. Románia a 67.). Két év alatt mindkét országban javult az életremény, 3-3 hónappal számíthattak hosszabb élettartamra a polgárok. Ez a trend változott meg a koronavírus-járvány hatására, egy osztrák híradás szerint 2020-ban Ausztriában 0,7 évvel, kb. 8 hónappal lett rövidebb a várható élettartam, Romániában 1,4 évvel, Magyarországon 0,8 évvel.

A híradások más szempontból sem megnyugtatóak – és a továbbiakban csak Romániára korlátozódom. Jönnek a figyelmeztetések, hogy Románia demográfiai értelemben egyre inkább elöregedik, csökken a 14 év alattiak aránya és emelkedik a 65 év felettieké. 2021 január elején 602 ezerrel több időskorú élt az országban a fiatalokhoz képest. Ezáltal az öregedési index, amely a 14 éves és annál fiatalabb népességre jutó idősek arányát mutatja meg, a 2020 január elsején jegyzett 115-ről 118,7-re emelkedett. A várható élettartam-növekedés és az idősek arányszámának növekedése azt jelenti, hogy mind kevesebb munkaképes emberre hárul a növekvő számú nyugdíjasok „eltartása". Természetesen a nyugdíjas élete során kifizette azokat a hozzájárulásokat a nyugdíjpénztárnak, amelyek jogossá és indokolttá teszik anyagi elvárásait – de a teljesítés akkor is az aktív lakosságra terhelődik. A teherviselés arányait illusztrálja a népesség átlagos életkora. Ma Romániában az átlagéletkor megközelíti a 42 évet – közölte 2021 januárjában a román központi statisztikai hivatal. Ez megfelel az európainak, ugyanis kontinensünk országainak közös átlagéletkora éppen 42 év. Ennél sokkal nagyobb a világon „legöregebb" országé: Japán, 47,3 év. A másik véglet Afrika, ahol 18 év. Észak-Amerika (35 év) és Ázsia (31 év) jelentik a középmezőnyt. A helyzet komplexitására és szociális kihatásaira utal a termékenységi ráta: az EUROSTAT adatai szerint az átlagos uniós termékenységi ráta 1,59, vagyis ennyi gyerekszülés jut egy nőre az élete során. Az uniós országok közül Romániában az egyik legalacsonyabb. A termékenységi ráta Románia történetében 2020-ben volt a legalacsonyabb: 178 124 gyermek született, ennél kevesebbre csak 1877-ben volt példa, amikor az ország lakossága alig 5 millió volt, a mainak negyede.

Az országban a helyzet régióként jelentős mértékben különbözik. Vannak viszonylag fiatal megyék (Iasi, Ilfov) ahol az átlagéletkor 38 év körüli, míg a másik véglet (az Ilfovval szomszédos Teleorman, továbbá Valcea, Braila) megyék, ahol az átlagéletkor meghaladja vagy majdnem eléri a 44 évet. Jelentős regionális különbségeket mutat a születési ráta is, 2019-ben országosan 1000 lakosra 8,5 élve születés jutott, falusi környezetben kb. 6 ezrelékkel volt magasabb. Országosan Suceava és Szilágy megyékben volt a legnagyobb a születési ráta: l0,2 illetve 10,1‰.

Megjelent az első olyan megye, ahol a magyarok részaránya jelentős: Szilágyban közel 25%. Itt a demográfiai átlagéletkor 40,38 volt 2019-ben, a 2001-es 35,11-hez képest. Magyar szempontból a legjobb a helyzet Szatmárban (2019: 36,69 év, 2001: 32,99 év). A magyar szempontból szórvány megyék az „öregebbek" közé tartoznak (2019-ben Temes 40,88, Brassó 40,91, Arad 41,38) – de ez is alatta van az országos átlagnak. Az erdélyi magyarság szempontjából kiemelkedően fontos a Székelyföld helyzete, ez megyénként a következő: Kovászna (2019: 40,14, 2001: 33,4), Hargita (2019: 40,58, 2001: 33,93), Maros (2019: 40,79, 2001: 34,88). Ez azt jelenti, hogy az országos trend, az öregedés itt is jelen van, de a szülési kedv magasabb. Fontos még számunkra Kolozs (2019: 41,72, 2001: 35,22) és Bihar is (2019:40,51, 2001: 35,22). Még két adat: a Kárpátokon inneni megyék közül a legmagasabb értékeket Krassó-Szörény megyében találjuk (42,6, a kohászat felszámolódott, a fiatalok tovább álltak), és felette van az országos átlagban Bukarest is (42,29 éves adattal).

2021 január elején az ország lakosságának legjelentősebb csoportját a 40-44 év közöttiek adták (8,6%), a 0-4 évesek csoportja volt a legkisebb (4,6%), ennél alig nagyobb az 5-9 éveseké (4,7%), és 5% körüli értékeket mutat minden csoport 19 éves korig.

A szakemberek régóta figyelmeztetnek: baj van. Ma még nem katasztrofális a helyzet, de nemsokára azzá lehet, ha a szociális nyomás miatt növelni kell a helyi beviteleket, ez pedig újabb adókkal lesz csak lehetséges.

A Székelyhon.ro megkereste Veres Valér szociológus-demográfust, aki rámutatott arra, hogy a demográfia eltér más társadalomtudományoktól abból a szempontból, könnyebbé teszi bizonyos tendenciák előrejelzését. Ennek oka, hogy a népesség korösszetételéből kiindulva akár húsz évre is előre lehet jelezni például azt, hogy a népesség mekkora aránya tud majd gyermeket vállalni, hiszen ezek a személyek már megszülettek. A biológiai okokon túl társadalmi viselkedési minták is meghatározzák, hogy milyen életkorban következnek be a különböző fontosabb életesemények, mint például az első házasságkötés vagy a gyermekvállalás. Mára mindkettő jelentősen kitolódott a 20-30 évvel korábbi helyzethez képest, manapság a nők esetében 28-29 év az átlagéletkor az első házasság és az első gyermek vállalása esetében is. Ehhez hozzátevődik, hogy családonként kevesebb gyermeket vállalnak, mint régen, ezáltal összességében is jóval kevesebb gyerek születik. Mindebből eredményesen ki lehet következtetni, hogy milyen tendenciák következhetnek, és elmondható, hogy a születések számának csökkenése következtében a népesség elöregedése folytatódni fog. Veres kedvezőnek nevezte, hogy Székelyföldön valamivel jobb a helyzet, mivel a térségben magasabb a gyermekvállalási kedv, mint az ország többi régiójában. A szociológus így összegezett: „Ha a gyermekvállalás a jelenlegi szinten marad, és a kivándorlást nem is vesszük figyelembe, akkor is jelentős népességcsökkenésre lehet számítani. Ha viszont a kivándorlást is számításba vesszük, még fokozottabb lehet ez a csökkenés, ezt a mutatót viszont nem lehet előre kiszámítani. Ez a jelenség egyébként mindenhol jelen van, de a nyugati országokban bevándorlókkal pótolják a hiányt, mi viszont hallani sem akarunk erről."

Közép-Kelet-Európában a demográfiai kihívások kezelésére egyedül Magyarország dolgozott ki komplex programot, Románia – mint annyi más területen – sodródik. A vezetőkből hiányzik a politikai bátorság, vagyis a felelősség dolgában is igen rosszul állnak. Románia modern történelmének egyik legnehezebb korszakát éli.

Bodó Barna

Otthonukban a székely „terroristák"

Fél évvel az ötéves börtönbüntetésük lejárta előtt 2021. július 19-én hazatérhetett a feketehalmi börtönből a terrorizmus vádjával elítélt Beke István és Szőcs Zoltán, miután a törvényszéki bírák megalapozatlannak tartották, és elutasították az elsőfokú szabadon bocsátási határozat ellen benyújtott ügyészségi fellebbezést.

„Köszönöm, Istenem! Végre szabadok!" – írta aznapi Facebook-bejegyzésében Beke Csilla, Beke István felesége. Nem ment könnyen. A háromszéki Beke István és Szőcs Zoltán 2020 májusa óta kérhették a feltételes szabadlábra helyezésüket, azóta négy alkalommal nyújtottak be kérvényt, jó magaviseletük alapján a börtön illetékes bizottsága valamennyi esetben ajánlotta a szabadon bocsátásukat. Beke István folyamodványait elutasították a bíróságok, Szőcs Zoltán szabadon bocsátását két korábbi alkalommal is elrendelte a Brassói Bíróság, az ügyészség fellebbezése után azonban a Brassó Megyei Törvényszék megváltoztatta az ítéletet.

Tízórás, a megfélemlítés minden eszközét bevető házkutatás után 2015. december elsejének hajnalán rohamcsapatok vitték el kézdivásárhelyi otthonából Beke Istvánt, a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom (HVIM) helyi vezetőjét, 28 nappal később pedig a HVIM erdélyi vezetőjéért, Szőcs Zoltánért is eljöttek. Mindkettőjüket azzal gyanúsították, hogy 2015. december elsején, a román nemzeti ünnepen házi készítésű bombát akartak robbantani a felső-háromszéki város főterén rendezett katonai parádén. A Szervezett Bűnözés és Terrorizmus Elleni Ügyészség (DIICOT) közösség elleni merényletre való felbujtás és a robbanóanyagokra vonatkozó szabályok megsértésére való felbujtás vádjával 2016 májusában állította bíróság elé a két férfit. A tárgyalások során azonban a vád álláspontja és bizonyítékai egymás után omlottak össze, és 2017 áprilisában a bukaresti táblabíróság a büntetőjogi besorolás megváltoztatásával első fokon felmentette őket a vádak jelentős része alól. Végül csak a pirotechnikai eszközökkel elkövetett bűncselekményekért ítélték őket 11, illetve 10 hónap és néhány nap letöltendő börtönbüntetésre – épp annyira, amennyit előzetes letartóztatásban töltöttek, így a kiszabott szabadságvesztést letöltöttnek nyilvánították.

Az ügy azonban 2018. július 4-én újabb drámai fordulatot vett. „Megyek vásárolni, csomagolok, készülök a bevonulásra, nincs mit tenni" – így reagált saját közösségi oldalán a hírre Beke István, miszerint a Legfelsőbb Ítélő- és Semmítőszék öt év letöltendő szabadságvesztéssel sújtotta őt és Szőcs Zoltánt. Bár az elsőfokú felmentést követően még a felfüggesztett börtönbüntetés sem volt benne a levegőben, az utolsó tárgyaláson az ügyészség a vád besorolásának közösség elleni merényletre tett kísérletről terrorista cselekedetre való megváltoztatását kérelmezte, a bíróság pedig jóváhagyta az ügyész indítványát. A védelem akkor még bízott benne, hogy óvást nyújthatnak be a vád besorolásának utolsó pillanatban való módosítására hivatkozva, az elutasításról szóló hír azonban már a fogdában érte utol a „terroristákat". Azóta a Brassó melletti feketehalmi börtönben, sokáig munkavégzési céllal a börtönnek kísérővel való elhagyását lehetővé tevő félig zárt rendszerben, aztán nyílt rendszerben – ami azt jelenti, hogy gyakorlatilag csak az éjszakát kell a cellában tölteniük – várták sorsuk jobbra fordulását.

A bizonyítás szempontjából ezer sebből vérző koncepciós per több politikai és közéleti fórumot is megjárt. A román törvényhozásban is sikerült némi áttörést elérni a „terroristák" ügyében, a képviselőház emberjogi, vallási és kisebbségjogi bizottsága hivatalosan is tárgyalta a roppant érzékeny témát. Az ülésen Tiberiu Țărmure, Beke és Szőcs jogi képviselője kijelentette: az ügy a Szekuritate utódszervezete, a SRI által kreált diverziós akció, ami az 1990-es marosvásárhelyi fekete március mintájára igyekezett újabb robbanásveszélyes kisebbségpolitikai helyzetet előidézni.

„Számomra végig egyértelmű volt, hogy az ügy a HVIM ellehetetlenítését, egyben a székelység megfélemlítését célozta – tartja Beke István. – Szüleim igyekeztek jó magyarnak nevelni. Miután az igazságérzetem mindig tiltakozott a magyarságot ért történelmi igazságtalanságok ellen, saját esetemben is az igazság teljes érvényesülését szeretném elérni."

Bár olyanok is akadtak, akik szerint a HVIM provokatív magatartása, egyes felelőtlen megnyilatkozások is okolhatók az áldatlan helyzet kialakulásáért, a két férfi esete túlnyomó részt kiváltotta a magyar közösség szolidaritásérzését, heteken át tartó tüntetéssorozattól éhségsztrájkig terjedő tiltakozások révén igyekeztek változó intenzitású, összességében azonban sikertelen nyomást gyakorolni a hatóságokra.

Csinta Samu

Homoszexualitás, pedofília és homofóbia mint aktuális politikai kérdés!

Ez év június 15-én elfogadta az Országgyűlés Magyarországon azt a törvénymódosító javaslatot, amely a pedofilellenes törvénytervezetet kiterjesztette „melegellenessé”.

A téma Kaleta Gábor volt perui nagykövet gyermekpornográfia és Szájer József képviselő homoszexuális, kábítószeres botránya után a közvélemény felháborodása miatt lett aktuális.

A kormánypártok és a Jobbik megszavazta, – az ellenzék és a PSZ (Pedagógus Szakszervezet) tiltakozása ellenére – a parlament többsége elfogadta a „melegellenes” törvényt.

Részletszabályozás hiányában egyelőre nem tudni, hogy a módosítás az iskolai szexuális oktatás szintjén milyen gyakorlati változásokat fog okozni. A PSZ vezetők úgy vélik, hogy a tanárok és a diákok is az oktatás során nehéz helyzetbe kerülhetnek.

A nemi orientáció a kényes és kellemetlen állásfoglalások területe. A társadalompolitika, a szociológia, a vallás, a büntetőjog, koronként mindig máshogy közelítette meg. Mai modern szekularizált világunkban egyéni döntés, hogy ki mit tart elfogadhatónak, elítélendőnek, büntethetőnek, esetleg normálisnak, természetesnek.

A törvény politikai, társadalmi, egyházi hátterének, a pro-és-kontra érveknek az ismertetése helyett nézzük meg, mit takar a homoszexualitás, a pedofília, a homofóbia meghatározás?

A **homoszexualitás**, vagy „meleg” megfogalmazás a szexualitás egyik fajtája, amikor egy személy érzelmi és szexuális vonzódása kizárólag, vagy főként azonos nemű emberek felé irányul.

A tudomány jelenlegi állása és sok kutató szerint, a homoszexualitás mind az állatvilágban, mind az emberi társadalmakban egyfajta normális és természetes változata a szexualitásnak. Önmagában nem tekinthető betegségnek.

A biszexualitás, mindkét nemmel való kapcsolat lehetőségét nyitva tartja.

A **pedofília** a serdülőkor előtti gyermekek iránti szexuális vonzalom, melyet a pszichiátria mentális betegségnek minősülő parafíliaként tart számon. A pedofília nem egy jogi fogalom, de a gyermekpornográfia, gyermekprostitúció, vagy a gyermekek ellen elkövetett szexuális cselekmények **büntetőjogi** kategóriák. A pedofília orvosi diagnózisa nem jelenthet felmentést a büntetés alól, az ilyen személyek beszámíthatóak és büntethetőek.

Nők és férfiak egyaránt elkövethetik.

A **homofóbia** félelem, idegenkedés a homoszexualitástól, illetve a „melegektől”. Ide tartoznak, akik szerint a homoszexualitás természetellenes. A homofóbok tömeges megjelenése a társadalomban a középkorhoz köthető.

Sokszor felmerül az a kérdés, hogy az emberek hány százaléka homoszexuális, vagy mekkora hányadának volt szexuális tapasztalata azonos neműekkel. A felmérések különböző eredményeket valószínűsítenek. Ennek alapján ezt a számot csak becsülni lehet. A leginkább reális arány a nyugati társadalmakban kb. 10% körüli. A homofóbia és a heteroszexista diszkrimináció miatt érthető módon sokan nem vállalják fel a nemi irányultságukat. Az élővilágban, mind az állatok, mind az emberek között évezredek óta ismert az azonos neműekkel és a gyermekekkel folytatott szexuális kapcsolat. Az ókori kultúrák mindegyikében természetes, vagy legalábbis elfogadott volt. Az egy istenhívő vallások megjelenése óta, mind a zsidó, a keresztény és a muzulmán vallás ugyan különböző mértékben, szigorral és módszerrel, de elítéli, üldözi, tiltja és bünteti a homoszexualitást.

A tudósok eddig még nem tudják pontosan, hogy az emberi fejlődés során a szexuális irányultság kialakulásában melyek a meghatározó tényezők. Az általánosan elfogadott vélemények szerint, a legmeghatározóbb szerepe a **genetikai** tényezőknek, a **hormonális** hatásoknak és az **idegrendszer fejlődésének**, illetve azok együttes összjátékának van.

Az egyén szexuális orientációjánál a személyes elhatározás, vagy a vallási-politikai nézetek nem játszanak szerepet. Jelenleg nem áll rendelkezésünkre semmilyen komoly bizonyíték, ami alátámasztaná, hogy a nevelés vagy a kora gyermekkori élmények, illetve az elfogadó, vagy liberális környezet befolyással lennének a szexuális irányultság kialakulására.

Kenneth Plummer a modern nyugati kultúrán belül a homoszexualitás 4 típusát különbözteti meg:

1/ **Alkalmi** homoszexualitás, amely nem hat ki az egyén általános szexuális életére.

2/ **Helyzettől függő** rendszeres homoszexuális kapcsolat, amely nem válik az egyén elsődleges preferenciájává.

3/ **Megszemélyesített** homoszexualitás, akik preferálják az azonos neműek kapcsolatát, de elszigetelten élnek azoktól a csoportoktól, melyek könnyedén elfogadják a homoszexualitást.

4/ Mint **életforma**, meghatározó része az életüknek. Ezek az egyének általában „meleg” szubkultúrához kapcsolódnak.

Genetikai elmélet:

Dean Hamer, Neil Whitehead, Bearman-Brueckner ikerkutatásai és genetikai vizsgálatai alapján megállapították, hogy a genetika szerepe ugyan nem 100%-ban és nem kizárólagosan meghatározó, de szerepe nem elhanyagolható a homoszexualitás kialakulásában.

Falus András genetikus szerint: „vannak a homoszexualitásra hajlamosító gének, ezek léte ma már egyértelműen bizonyított. A homoszexualitás bizonyos genetikai hátteréről már korábbról tudunk, az ikervizsgálatok eredményeiből. Vannak emellett nem öröklődő hatások (pl. környezet, család, stb.) melyek jelentősen hatnak a homoszexualitás kifejlődésére.”

Ugyanazt lehet mondani, mint szinte minden más tulajdonság esetén: a genetikai háttér megléte fokozott **hajlamot** és **nem végzetet** jelent. A manifesztációhoz több tényező is hozzájárulhat.

A szexuális viselkedési formák eltérő jellegzetességeket jelentenek.

Neurológiai és hormonális elmélet:

1920-ban Magnus Hirschfeld, 1970-ben Günther Dörner kutatások során bebizonyították, hogy a hormonális hatások mind a magzati korban, mind a gyermek fejlődésének idején befolyásolják a későbbi szexuális orientációt. Állatkísérletek alapján azt a következtetést vonták le, hogy a hipotalamusz egyik magjának tesztoszteron receptorai jelentős szerepet játszanak a nemi hajlam kialakulásában.

Az agy a fejlődés során nemi differenciálódáson megy át, a fiúknál a magzati időszakban a tesztoszteron és az aromatáz enzim játssza a fő szerepet a maszkulináció kialakulásában.

Ez a folyamat a homoszexuális férfiak agyában zavart szenved.

A női hormonok közül az ösztrogén csoport befolyásolja a nemi differenciálódást.

Pszicho-szociális elméletek:

A férfi szerepmodellek hiánya, mint ahol a gyermekek férfipélda nélkül nőnek fel. A homoszexuálisok gyermekkorában a családban gyakori az apa hiánya vagy az olyan apa jelenléte, aki lélektani szempontból távol volt a gyermektől.

A fiatalkori hatások, mint az iskola, baráti kör, a csoport befolyás jelentős szerepet kaphat a latens, vagy meglevő homoszexualitás manifesztációjában. A kornak megfelelő kultúrkör, a vallás, az egyház szerepe sem elhanyagolható.

A megszavazott és megjelent törvény a viták és nézeteltérések középpontjába került.

A tiltakozások, a demonstrációk minden oldalról elégedetlenségüket fejezik ki. A PSZ, azaz a Pedagógus Szakszervezet állásfoglalása szerint: a pedofília büntetésének szigorításával egyetértenek és mindenképpen támogatják, ugyanakkor problémát látnak abban, hogy a törvény „hátrányosan érinti a szexuális kisebbséget.” A kisebbségek artikulált érdekeit tiszteletben tartva nem szabad a homoszexuális hajlamú embertársainkat illegalitásba küldeni, üldözni, megalázni és hátrányosan megkülönböztető helyzetbe hozni.

De ugyanakkor a túlzott pozitív diszkrimináció, a feltűnősködő felvonulások, a magamutogatás sem szolgálják a homoszexuális kisebbség érdekeit.

A politika, pedig se jobbról, se balról ne használja fel a más nemi orientációkkal élő embertársainkat a saját érdekeik céljára.

A pedofília pedig, a gyermekek, kiskorúak megrontása egyértelműen a büntetőtörvények szigorú és következetes alkalmazási területére tartozik.

Prof. Dr. Birtalan Iván

FIAT LUX

Interjú Dr. Roska Botonddal

A többszörösen kitüntetett Dr. Roska Botond magyar neurobiológus egyetemi tanárral, a Bázeli Egyetem professzorával, és a Bázeli Molekuláris Klinikai Szemészeti Intézet vezetőjével, pályájáról és kutatásáról beszélgetünk.

Honnan, milyen környezetből indult, mik voltak életének fő állomásai. Magyarnak, vagy világpolgárnak tartja magát?

Egyértelműen magyar vagyok, és magyarnak érzem magamat, sok helyen éltem a világban, de ettől függetlenül én magyar vagyok. Budapesten születtem, itt végeztem el az orvosi egyetemet. Itt tanultam matematikát is és csellót is, tehát elég sok mindenfélét tanultam, és ezek után az USA-ba kerültem, a Berkeley Egyetemen kaptam a PHD-met neurobiológiából. Utána a Harvardon voltam, mint harvard-fellow. Több éve itt genetikát és virológiát tanultam, és ezután kerültem Baselbe, ahol elindítottam egy kutatócsoportot, ahol körülbelül tíz éve ezt a csoportot vezettem a Friedrich Miescher Intézetben, és egy pár éve egy lehetőséget kaptunk, hogy nyissunk egy új intézetet, ennek vagyok az egyik igazgatója, ketten vezetjük ezt az intézetet, és a Bázeli Egyetemen vagyok professzor.

Több külföldön töltött év után milyen szálak fűzik szülőházájához?

Nyilván a családom magyar, édesapám már meghalt, de édesanyám még él, testvéreim vannak Magyarországon, és nagyon pontosan sok kutatási szál fűz engem Magyarországra. Több nagyon fontos együttműködésünk van Magyarországgal, például Rózsa Balázzsal, aki egy neurobiológus, egy hihetetlenül tehetséges neurobiológus, és az Öt Szem szövetség igazgatója, vele nagyon régóta együttműködünk. Szabó Arnolddal, a Semmelweis Egyetemmel nagyon régóta együttműködünk, ő találta ki, hogy hogyan lehet a humán retinát kultúrában tartani sok héten át. És Nagy Zoltánnal, aki a Szemészeti Klinikának az igazgatója, a Semmelweis Egyetemen vele is szoros együttműködésben vagyunk. Tehát sok szállal kötődött Magyarországra

Bázelben él?

A Covid előtt ugye a repülőgépen éltem, mert rengeteget utazva tartok előadásokat. Most a Covid alatt itt élek, de itt élek már 15 éve Bázelben.

Ön a látás regenerációs lehetőségeit kutatja. Milyen eredményeket sikerült elérnie? Miért éppen Bázel lett kutatásának fő helyszíne?

Körülbelül húsz éve indítottam el egy programot, aminek az a lényege, hogy teljes vakságban megpróbálni visszaállítani a látást. Körülbelül 17–18 év alatt jutottunk el klinikai kísérletekhez, s ezeknek az eredményét fogjuk most már nagyon hamar közölni. Tehát az a lényege, hogy teljesen vak emberekben próbálunk látást visszaállítani. Ezen kívül rengetegféle más génterápián dolgozunk, ez is egy génterápia, úgynevezett optogenetikai terápia és sok más génterápián is dolgozunk. Manapság a szem génterápiája az egyik talán legelső frontja az orvoslásnak. A legtöbb új terápia itt születik, és talán ezért is egyre többen figyelnek fel a látáskutatásokra. Hogy miért éppen Bázelban vagyok, az teljesen véletlen. Amikor a Harvard Egyetemen dolgoztam, akkor láttam egy nagyon jó pozíciót, ahol nagyon nagy belső támogatottsággal tudtam kutatásokat végezni ezt megpályáztam, és megkaptam.

Professzor úr, miért választotta éppen ezt a kutatási területet? Volt erre vonatkozóan valamiféle indítéka?

Egészen véletlenül csöppentem bele. 1993-ban találkoztam egy professzorral Berkleyben. Ő kereste meg az édesapámat, aki egy számítástechnikai mérnök volt. Egy vacsorán találkoztunk, és ő mondta, hogy ő a retinával dolgozik, és beszélgettünk, és meghívott magához egy-két hétre, és akkor dolgoztam nála két hetet, és aztán beleszerettem a retinába, és utána felvételiztem Berkleybe, és nála kezdtem a PHD-met. De utána, az első években egyáltalán nem gondoltam arra, hogy medicinával fogok foglalkozni, akkor fejeztem be az orvosi egyetemet, de inkább engem a kutatás érdekelt, és 2000-ben kialakult bennem egy ötlet, hogy hogyan tudnám felhasználni azokat az információkat, kutatási eredmények, amire én jutottam Berkeleyben, ebből, hogy tudnék építeni egy új terápiát a vakoknak, és ez 20 éve tartott, hogy ide jussunk.

Az elmúlt két évben több kitüntetésben részesült. 2019-ben a vizuális információ alapvető feldolgozási folyamatainak felfedezéséért és a látás-visszaállító génterápia kidolgozásáért kapta meg Svájcban a Louis Jeantet díjat. A Columbia Egyetem nagy presztízsű Alden Spencer orvosi díját is önnek ítélték. 2020-ban Berlinben Körberl díjjal, Magyarországon a Szent István-renddel tüntették ki.

Mit jelentenek önnek ezek a különböző országokból származó elismerések?

Mindegyiknek nagyon örülök és nagyon nagy megtiszteltetés, hiszen ezekben sok év munka van, de engem nem a kitüntetések hajtanak, ezeket szívesen veszem, és ezek felhívják a munkánkra a figyelmet, felhívják a vakság problémájára, a látás elvesztésének a problémáira a figyelmet, úgyhogy örülök nekik és megköszönöm őket.

Kérem, vázolja fel, hogy működik a látás-visszaállító génterápia?

Ennek az a lényege, hogy a retinánk, ami a szemünkben van, ez egy számítógép, ami nagyon sok egységből épül fel. És az egyik egység a fotoreceptorok, ezek a fényérzékelő sejtek. És a vakságoknak körülbelül a felében azért vak az illető, mert ezek a fényérzékeny sejtek elvesztik a fényérzékenységüket, de ennek ellenére a retinában lévő számítógép ott maradt, tehát csak ezek hiányoznak. Az a lényege ennek a terápiának, hogy fejlesztünk olyan génterápiás vírusokat, amiknek a segítségével bevittünk algákból egy fényérzékeny fehérjét olyan sejtekbe, akik vagy elvesztették a fényérzékenységüket, vagy soha nem is voltak fényérzékenyek. Ezáltal visszaállítjuk a retinának a fényérzékenységét. Gyakorlatilag ezt egy injekcióval érjük el, egy szembe adott injekcióval. Először is fontos, hogy csak teljes vakságról beszélünk, ahol már nincs fennmaradt látóképesség. Ezekben körülbelül a felében működik ez, mert a másik felében hiányzik a látóideg, és akkor bármit csinálunk a szemben, nyilván a látóideg nem tudja ezt közvetíteni az agyhoz. Ezekben is vannak új terápiák, tehát mi is és mások is dolgozunk ezen, de ez még messze van az alkalmazástól.

Mi adta az ötletet a kutatás megkezdéséhez?

Ez gyakorlatilag húsz évvel ezelőtt született meg a fejemben, amikor Berkleyben voltam, és az alapötlete az volt, hogy akkor már elég jól ismertem, hogy hogyan működik a retina, mint számítógép, és New Yorkból egy kollégám publikált egy olyan módszert, ami fényérzékennyé tudott tenni sejteket. Ez még egy nagyon egyszerű módszer volt, ami igazából később nem is működött. Az alapötlet megszületett, és innét kezdve már csupán technológia volt. Ki kellett dolgozni azt a technológiát, hogy egyszerű módon hogy lehet a sejteket fényérzékennyé tenni. Ezt egy német csoport dolgozta ki. Ezek után körülbelül 6 féle technológiát kellett kidolgozni, amit az én laboromban dolgoztunk ki, hogy hogyan tudunk ezek után oda eljutni, hogy emberben ezt a génterápiát végig tudjuk vinni. Ez eltartott 20 évet. Először a kísérletek mindig állatokon történtek, utána sikerült emberi retinán is kísérletezni. A kollégám, Szabó Arnold Budapesten, életben tud tartani a halál beállta után retinákat több héten át és ezen sokat kísérleteztünk a mi génterápiás módszereinkkel. Tehát kémcsőben létre tudtunk hozni emberi retinákat bőrsejtekből. Ezeken is rengeteget kísérletezünk, és csináltunk több ezer olyan vírust, amivel különböző módon próbáltuk bevinni a genetikai információt a humán sejtekben. Ezek közül egy működött. Tehát nagyon sokféle technológia konvergált, és sok lépésben az állatokon keresztül kémcsőbe épített retinán, halál utáni retinán, emberi retinán kísérletezve jutottunk el oda, hogy engedélyezték azt, hogy beinjektálhatjuk ezt a vektort emberekben. Ez egy módszer, ami klinikai kísérlet alatt áll, az első cikk most már be van adva, most elbírálás alatt van. Reméljük, hogy ez pár hónapon belül kész lesz, és most már tényleg abban a fázisban van, hogy legalább öt-hat cég elkezdte ennek a különböző próbaváltozatait elkészíteni emberi használatra. Tehát ez egyelőre klinikai kísérleti stádiumban van, és hát beindultak a cégek, és először kis cégek, és azt reméljük, hogy nagy cégek megveszik a kis cégektől, és el tud jutni ez nagyon sok emberhez. Itt Bázelben is van egy klinika, ahol ezt kipróbálják, de például a legelső kísérlet Párizsban zajlik, ahol alapítottam egy céget más emberekkel együtt, és ez a cég végzi a kísérleteket Párizsban. Egyesült Államokban is voltak kísérletek. Tehát nagyon sok klinikával együttműködünk, hogy ezt a technológiát át tudjuk vinni emberi kísérletre. Azon is dolgozunk, hogy ezt Magyarországra is eljuttassuk, és ennek próbáljuk megteremteni a lehetőségeit, de ez azért évekbe telik. De ez már nem a mi kezünkben van. Mi kutatók vagyunk, mi módszereket dolgozunk ki és utána ez átkerül a cégeknek és a klinikáknak a kezébe. Innen ez már nem az én dolgom. Mi újabb módszereken kezdünk dolgozni. Tehát ez egyfajta látási előállítás. Nagyon sok olyan betegség van, ahol az emberek nem lesznek teljesen vakok, hanem elvesztik a látásuk egy nagy részét. Ezeken a betegségeken dolgozunk most, és azon is szeretnénk dolgozni, hogy mi van akkor, ha teljesen elveszik a látóideg. Rengeteg különböző új terápián dolgozunk, de egy idő után mi átadjuk a tudásunkat a cégeknek, és utána már minden rajtuk múlik. Mi a kutatásban dolgozunk. Én nem foglalkozom közvetlen betegekkel.

Kutatásaihoz további sok sikert kívánok. Bízom benne, hogy még számtalan kiváló eredményéről adhatunk hírt.

Az interjút készítette Fetes Kata

„… jobb és értőbb utókort remélt!”

Németh László emlékezete

Németh László, esszé-, regény-, drámaíró és műfordító százhúsz évvel ezelőtt, 1901. április 18-án, a hajdan festőiskolájáról híres Nagybányán született. Egy novella volt „a sorsjegy”, amelyen nevét az íróvá avatáson kihúzták. 1925 decemberében megnyerte a *Nyugat* novellapályázatát. Nászútjáról, Bécsből írta Osvátnak: „a magyar szellemi élet organizátora” szeretne lenni. Életműve ezer ívre, 16 ezer oldalra tehető.

A magyar népi írók mozgalmának mintaadó személyisége, eszme- és eszményteremtő írógéniusz volt. Gazdag és sokrétű munkássága, organizátori szerepe emelte fénybe. Szerves egységet és teljességet képeznek esszéi, regényei, drámái. Műfajai egyetemes kifejezőkészség megnyilvánulásai. Egész életében tucatnyi nyelven tájékozódott, gondolkodásra tanított. Kísérletező emberként, kényszerű műfordítóként „gályapadból laboratóriumot” épített. Klasszikus remekművei: *Gyász, Iszony, Galilei, Széchenyi*, *A minőség forradalma, Szárszói beszéd, Sorsk*érdések stb.

Munkásságának gyémánttengelye az esszéírása: kísérlet, vallomás és vita, az emberi lélek önkeresése. Az európai művelődést: az első igazi polifon kultúrának tartotta. Benne a sorstól a magyarságnak szánt „hangjegyfüzetet” tudatosította. Legfőbb példaképei az erkölcs, a szellem hősei: Tolsztoj, Gandhi, Albert Schweitzer, Széchenyi.

Az *Emberi színjáték* című regényének egyik fő üzenete: „A szeretet egy bizonyos fokán az ember elmeorvos.” Létmodellt kereső, korszakkifejező igényű remekmű az *Iszony*. (1947) A regény mítosza a teljesség iskolája: az eszme áttetsző változata, az „üstökös csó*vája*” az eszmék holdudvarán. Narrációja mintaadó, az értékválasztást igenlő és tagadó olvasót egyaránt magas esztétikai élményben részesíti.

Az *Égető Eszter*ben a magyar vidékiség modellje fölött felhangzik a „*mozarti dallam*”, a történelmi bizalom szólama. A közösségteremtő hősnő: „a körötte támadt életfolton valami édenkertfélét próbál teremteni”. Édenalapító kísérleteit szétdúlja a történelmi vihar, a „férfiőrület”, de mindig újrakezdi szigetnyi világának humanizálását.

Az *Irgalom* (1965) az „eszmekatedrális” koronázó regénye: írói testamentum. Kertész Ágnes medika, felismeri: az eszményítő csodálatnál nagyobb, emberibb érzés az irgalom. Ágnes, az író „*Medici-kápolná*jának” legszebb „kariatidája”. Elfekvőnek látja az egész világot. Azt vallja: a sánta emberiségnek „hitet kell adni, hogy futni tud, s a lábára is vigyázni közben, hogy sántaságába bele ne gabalyodjék.”

Németh szellemi testamentumában döntő jelentőségű az etikumra emelt *Minőség forradalma*, amelyen „azt a fényt, a megértés mélységével párosult könnyűséget és ruganyosságot” értette, amely „a görögöket a régi keleti civilizációk népei fölé emelte, s amely a nyugati civilizáció ormain is ott ragyog.”

A gondolkodó a *Minőség* igényét akarta az igazságos elosztás követelményével összekapcsolni, és főképpen az értelmiség révén a magyarság közkincsévé tenni. Európát, az ókori görögséget is a magyarságon át látta és értelmezte. Felismerte, hogy „Az európai művelődés: az első igazi polifon kultúra. Ez a szépsége, ereje, nagysága.” Életcélja: ebben a polifóniában a sorstól a magyarságnak szánt „*hangjegyfüzet*” tudatosítása: *Magyarság és Európa* (1935).

Életművében kulcsfogalom az *üdvösség*: „Üdvösséged van, akkor is, ha azt, amit hitnek hívnak elvesztetted.” „Az üdvösségharc nem kerülhető meg: egy az életeddel.” „Az üdvösségharcban egymást segítők: a gyülekezet. Minden jó emberi közösségnek gyülekezetté kell válnia”. „(…) egész művem ennek a filozófiának a születéstörténete, kifejtése, illusztrációja.” 1956-ban „emelkedő nemzet”-ről álmodott. Kereste, élete végén, a „Tihanyi certosá”-ban meg is találta, akit keresett.

Attól félt, hogy az utókor kiiktatja magából műveit, amint az utókor rendre megvalósította Széchenyi terveit, de kiirtotta magából Széchenyi szellemiségét. A drámaíró emberképe szakrális: „Minden fej Isten kápolnája. De a Széchenyié: székesegyház.” A *VII. Gergely* végszavait sírfeliratnak szánta: „Szerettem az igazságot, gyűlöltem a méltatlanságot, ezért halok meg száműzetésben.”

A „hídépítő” szellem, a „tejtestvérekhez” fűződő sorsközösséget hirdette. Abban a néma szolidaritásban hitt, melyet „nem a politika csinált s a politika sem szaggathat el.” A „tejtestvérek-eszme” adottság és vízió, utópia: a történelem erkölcsi ellenereje. Eszménye Ady üzenetével rokon: „Testvéremül elfogadom, / Ki tiszta ember és magyar / (…) Kirabolt, szegény, kis magyar,/ Kitárul a felé karom, / Kit magyarrá tett értelem, / Parancs, sors, szándék, alkalom…” „Itt élünk egy sorsközösségben.” Abban a „néma tejtestvériségben” hitt, melyet „nem a politika csinált s a politika sem szaggathat el.”

Pilinszky *Ama kései* című négysorosát *Németh Lászlónak* dedikálta. Miniatűr remeklésében – mint Hölderlin döbbenetes kétsorosaiban – profetikus erővel őrződött meg valami maradandó. Németh személye és örökségének sorsa: „Ama kései, tékozló remény, / az utolsó, már nem a földet lakja, / mint viharokra emelt nyárderű, / felköltözik a halálos magasba.” Vekerdi László mutatott rá, hogy a „viharokra emelt nyárderű” a vers sugárzó központja Erdély-metafora. Pilinszky Némethtől kölcsönözte, és Erdély Bethlen Gábor fejedelemsége idején kiküzdött aranykorára utal.

A magyar kultúra fényes pillanata 1965. április 30-a, amikor Németh László – Kodály Zoltánnal együtt a bécsi egyetem dísztermében Herder-díjat vehetett át. A díj indoklása a Németh-oeuvre legtömörebb értékelése: „az orvos és a tanár mély emberi meglátásai és egy magyar ember történelmi tapasztalatai művészien sokrétegű, (…) sokatmondó kifejezésre talált és tartós hatást ért el. (…) oly példaszerűen részt vett népe művelésének pedagógiai feladatában, hogy ezzel az egész világ népei és irodalma számára példát adott.” (Vizkelety András fordítása.)

Valaha gyakran állt ádáz viták tűzében. Ma már méltatlan hallgatás csendje veszi körül nevét és művét. Pedig közben enyhültek a végletes vádak, eltűntek a szertelen magasztalások.

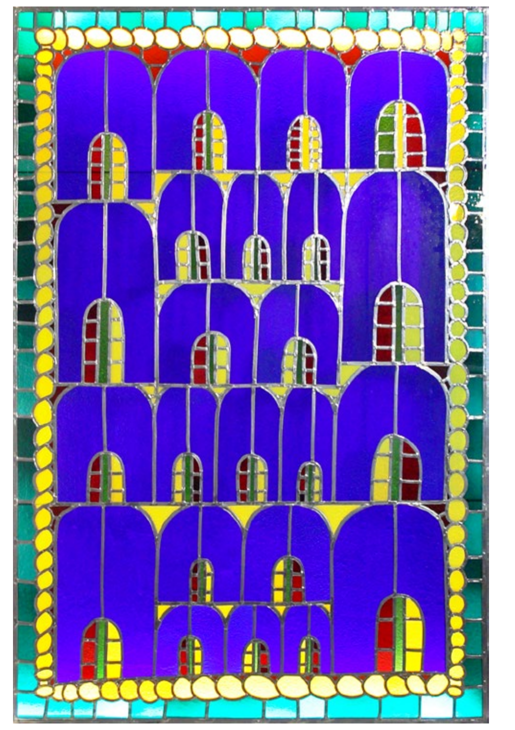

Kék árkádok

Adyhoz hasonlóan „Nem keseregte a magyarságot, hanem alkotta.” Kutatók sora, köztük Vekerdi László, Grezsa Ferenc és főképpen Monostori Imre munkássága és számos tény mutatja: amikor Németh tévedett, amikor antiszemita hírbe keveredett, akkor is inkább a helyzete volt az oka, mintsem az érzülete.

Életműve a XX. század egyik legegyetemesebb, legfontosabb magyar létdokumentációja, létértelmezése. Írói, gondolkodói örökségének újraértékelése, igazságtétele a jelenkor és a jövő lelkiismereti vizsgája. Az ő művének is „Nemzete szellemében kell elkészülnie.”

Fodor András: *Homloka égöve alatt* című emlékversében a nemzedék hangján ma is kérdezi: „Alatta / elfértünk volna mennyien! / S kérdem veletek együtt: / amíg élt, / megérdemeltük-e?” Nagy Gáspár *Éjszakáimban lámpafény, Németh László halhatatlan szellemének* ajánlott költeményében válaszol a költői kérdésre: „A szív meg leszámolt eleitől fogva, / idővel, bajjal, üldözőkkel: / a férfi a halál suhogó árnyékában élt, / bár igazán sose halt meg, / de azért jobb és értőbb utókort remélt!”

Cs. Varga István

SZABADSÁG ÉS IDEOLÓGIA

Szabadulás. Alighanem sokunknak volt ez az első és egyik legfontosabb élménye azok közül, akik voltak olyan szerencsések, hogy belépőjegyhez jutottak a labdarúgó Európa-bajnokság valamelyik budapesti mérkőzésére. 2016-ban egy, vagy inkább több nemzedék láthatta először világversenyen hazája válogatottját a legnépszerűbb sportágban vitézkedni. Tízezrek vették az irányt Franciaország felé, itthon, a Körúton pedig hömpölygött a piros-fehér-zöld zászlós tömeg. Az egyedinek és megismételhetetlennek hitt élményről öt év után kiderült, hogy talán még felül is múlható.

És nem csak a hazai pálya semmivel sem összehasonlítható varázsa miatt. Nem csak azért, mert fizikailag is közel lehettünk, vagy mert azt érezhettük, hogy mi is részesei vagyunk valami nagyszerű közös európai eseménynek. A katarzishoz nem csak a magyar csapat remek és a várakozásokat messze felülmúló, játékban az öt évvel ezelőttit is túlteljesítő szereplése, a legnehezebb ellenfelek ellen is megkérdőjelezhetetlen helytállása kellett. Szükséges volt hozzá az elmúlt több mint egy év élményvilága is. Amikor egy csapásra megkérdőjelezhetővé vált minden, amit megingathatatlannak gondoltunk, és mindennapjainkban megszoktunk. Nemhogy hatvanezren egy stadionban, de bizonyos időszakokban másodmagunkkal egy kávéházban sem gyűlhettünk össze. Az Európa-bajnokság budapesti meccsei a normális élet egy újabb, igen látványos szeletének a (remélhetőleg nem csak időleges) visszafoglalását is jelentették. A budapesti hangulatnak még a máskor oly kritikus nyugati kommentátorok is csodájára jártak, a brit járványügyi szigorítások miatt a szinte teljes szabadságot sugalló és megélő magyar főváros még a döntő lehetséges, „beugró” színhelyeként is felmerült az EB napjaiban.

Nem csak az újrakezdés és a nagyszerű játék miatt marad emlékezetes ugyanakkor a kontinensviadal. Sport és politika – a szétválasztására irányuló hangzatos kijelentések és fogadkozások ellenére – sokszor fonódott össze az elmúlt évtizedekben. A foci EB-k történetének egyik leghíresebb és egyben legmeseszerűbb eseményét – Jugoszlávia kizárását és a helyükre beugró dánok tündérmeséjét 1992-ben – a délszláv háború kirobbanása és a szerb erők etnikai tisztogatásai idézték elő. Ma szerencsére nem áztatja vér kontinensünk földjét, de az ideológiai demonstrációk egyre határozottabban nyernek helyet a futballpályákon és azok környékén is. Az óhatatlanul is az amerikai eseményekre reflektáló, meccsek előtti néhány másodperces térdelés láthatóan megosztó gesztus maradt: a csapatoknak csak egy kisebb része tette magáévá, ráadásul az adott országok szurkolói is inkább elutasítják a kiállásnak ezt a módját. Magyarország azonban nem a térdelés elutasításával, hanem a gyermekvédelmi törvény elfogadásával került célkeresztbe. A példátlan, a müncheni német-magyar meccs felvezetését alapvetően meghatározó európai hangulatkeltés nem maradt meg a stadionon kívül: játéktérre befutó provokátor a magyar Himnusz éneklése közben, szivárványos zászlók tömege és szivárványos német csapatkapitányi karszalag, vagy éppen a meccsre érkező magyar szurkolók folyamatos vegzálása. Többen élménybeszámolójuk közben régi bukaresti és pozsonyi emlékeiket „kínálták fel” párhuzamként: mindez jól mutatja, hogy egy kizárólagosságra törekvő ideológia – ha ideig-óráig is, de – hogyan mérgezheti meg alapvetően baráti viszonyban lévő népek, nemzetek kapcsolatát is.

Csak remélhetjük, hogy tokiói olimpia a nagyszerű teljesítményekről, a sportról, a nemzetek nemes versengéséről, és nem ideológiák harcáról fog szólni. „A béke vagy Te, Sport” – írta versében az újkori olimpiák megálmodója, Pierre de Coubertin, az üzenetet pedig jó lenne, ha minden illetékes megértené. Nekünk mindenesetre a következő hetekre sem lehet más releváns üzenetünk, mint ez: „hajrá magyarok!”

Nagymihály Zoltán

KELET-EURÓPAI REALIZMUS

Krzysztof Glass, a képzőművész és politológus

Krzysztof Glass-t, halálának *huszadik évfordulóján*, mint a poszt-szocialista átmenet egyik legérdekesebb közép-európai értelmiségijét kell jellemeznünk. A személyes érintkezésben ritkán ragadta magához a szót, inkább reakcióival válaszolt mindarra, ami történt. Nem lehetett ünneprontója egy nagy átmenet karneváljának. Annál is inkább nehezére esett volna pozitívan reagálnia, mert sem keleti, sem nyugati értelmiségi nem volt, a másik oldalról pedig egyszerre volt nyugati és keleti. Mint nyugati, nem ronthatta el a keletiek örömét, mint keleti, arra volt kötelezve, hogy átélje a keletiek örömét, még akkor is, ha mint nyugati, sejtette, hogy az örömre talán kevesebb ok lesz később.

A sokoldalú bécsi értelmiségi eredetileg lengyel emigráns volt, aki nagyon korán konfliktusba került a fennálló rendszerrel. Nem magával a hatalommal történő összeütközést élte meg tragikusként, de azt, ahogy egy csapásra mindenki ellene fordult. Helyzetét úgy írta le, mint aki az asztal alá bújik, és mindenünnen fenyegető és vigyorgó arcok közelítenek felé. Később Krakkóban művészeti főiskolára járt. A lépés világos, egyedül, mint művész tudta kivágni magát ebből a helyzetből. A hetvenes évek közepén emigrált az akkor létrehozott nemzetközi megállapodások keretében. Ausztriában nagyon sok kiállítása volt, színházaknak is dolgozott. Nagyon jó festőnek tartottam, de őt már nem érdekelte igazán a képzőművészet. Mint értelmiségi egyszerre volt ragyogó festő, grafikus, igen jó költő és szárnyait bontogató politológus, aki hosszú évek erőfeszítései után útban volt ahhoz, hogy habilitáljon a Bécsi Egyetem egyik politikatudományi intézetében.

Glass politikatudományi érdeklődése *szinguláris* pillantás volt a posztkommunista transzformációra. Politikatudományi víziója *realista* volt, „realizmusa” groteszk és kafkai kalandokba sodorja az értelmezőt.

A politikai „realizmus” ugyanis, erősen leegyszerűsítve, azt jelenti, hogy mindent az amerikaiaknak, semmit másnak. Krzysztof realizmusa azt jelentette, hogy a posztkommunista országok figyeljenek oda azoknak a változásoknak az egyes részleteire is, amelyek a nagy átalakulás tűzijátékában folynak. A politikatudományi realizmus privilégiuma nem egyszerűen a nagyhatalmaknak, de kifejezetten a szuperhatalmaknak van fenntartva.

Krzysztof Glass nem hitt a gonosz eltűnésében a világból. Akik ugyancsak nem hisznek a gonosz eltűnésében a világból, rendre vagy félelemmel vagy agresszióval kapcsolják össze ezt a pozíciót, ő teljesen hétköznapian, és mindenképpen feltűnően szerényen reagált így. Realizmusa a várakozás egy fajtája volt, specifikusan megformált hallgatás, inkább vár, mintsem ellendrukker legyen, tenni sem akar ellene. Nem hitt az új fogalmakban, hitt a múlt uralmában a jelen és a jövő fölött, az objektívvá vált tradíciók és értékek hatalmában, a halhatatlan geopolitikában. Mindenben hitt tehát, ami 1989 után végérvényesen vagy nem, de eltűnni látszott a múlt örvényekkel forgó süllyesztőjében. Miközben erőteljes gyanút ápolt ideológiákkal és utópiákkal szemben, mindig a gyengébbek és a szegények oldalán volt. Ha valaki rendre leleplezi mások leplezett érdekeit, akaratlanul is plebejussá válik.

Ezért landolt Krzysztof Glass mindig „lenn”. „Lenn”, ahol, mint Hegel mondja, „minden konkrét”. A „lenn” álláspontja esetében ebből a realizmusból nő ki. A „lenn” nem rögtön szociológiai kategória. A „lenn” Kelet-Európában egyáltalán nem felel meg tartós szociológiai kategóriáknak, hiszen alig van olyan család, s ezt még egyének esetében is fel lehet tételezni, amelyik még belátható történelmi múltban ne lett volna „lenn” is.

Krzysztof Glass realizmusa a „lenn” realizmusa, ahol semmi sem absztrakt vagy virtuális, minden szónak megvan a maga jelentése. „Lenn” semmi sem szimbolikus vagy ideologikus. Minden azt jelenti, amit jelent. Politológiája is konkrét volt. Nem menekülés a konkrét elől az absztrakció védett világába. Keményen harcolt a „lenn” igazáért.

Pesten járva olyasvalamit vett észre a magyar társadalom és Budapest arculatán, amit ilyen konkrétan alig fogalmaznak meg, mégpedig a város „kirakat”, „fasszád” karakterét. *Kinn minden gyönyörű, benn minden megkérdőjelezhető.* Persze, akkor még nem volt bezárva az összes ház, be lehetett menni az Andrássy út, a Rákóczi út, de még a Váci utca házainak hátsó udvarába is. Így minden érthetővé válik.

Kiss Endre

Szabó L. Ferenc

Kittenberger Kálmán, az oroszlánvadász

Andrej Kmet tótajkú berencsfalvi plébános Léva város nevét a lev szóból származtatta. Jelentése: oroszlán.

Léva város címerében a hátsó két lábán lépeget a „Lion Passant Or”. Heraldikai figura. A Lépő Arany Oroszlán.

... És Léván született Kittenberger Kálmán oroszlánvadász. Ebből kitűnik, hogy Kittenberger Kálmánt főleg az „oroszlános” helyek vonzották.

Idős szülei nyolcadik gyermeke volt.

Már nagyocska kamaszkorában rátört a vándorkedv, csatangolt, nem tanult, kabátja alá rejtett csappantyús puskával járta a lévai határt és madarakra lövöldözött. A cipészműhelyben bőr volt bőven, amit az apja előkaphatott, ha haragudott, de a kis nimródra csak a szép szó hatott, nem a szíj.

Kálmán életében akkor történt sorsfordító változás, amikor apja a piarista gimnáziumból átíratta az Állami Tanítóképzőbe, ahol a természetrajz-tanára Kriek Jenő volt: Léva kultúrpápája. Így emlegették őt még életében. Diákjai szerették, rajongtak érte, gyakran meglepték bogárral, lepkével, szép szitakötővel, s azokat a szertárban együtt preparálták, majd üvegtetejű rovardobozokban rögzítették a többi rovar mellé. Madarakat nyúztak és kitömték, ahogy kell. Diákjai között Kálmán volt a leglelkesebb. A tanár a vizsgák után bejuttatta a Magyar Nemzeti Múzeumba - segédpreparátornak. Kálmán nem érezte magát jól Budapesten. Kicsi pénzt kapott a múzeumtól és öreg szülei sem tudták támogatni. Koplalt, kedélytelen volt és kedélytelensége csak nem múlt. Olykor öngyilkos gondolatok törtek rá... (Úgy sejtem, hogy Kálmán nyomorába belejátszott a versenylovak iránti gyöngéd szeretete is. A vesztes szerencsevadász önvádja mély lelki válságot okoz és dühét magán tölti ki.)

Kijózanodni? - 1902 őszén elmegy Tatrangra csángó gyerekeknek betűvetést tanítani. Tatrang tömör ormok, kéklő völgyek ölében fekszik, Erdély csücskében, Bergengóciában. Fenyőillatú levegője tiszta, mint a tó tükre. A sok böjtös pesti eledel után Tatrangon végre annyi juhtúrót ehetett, amennyi a hasába fért, ami egy felvidéki ifjú esetében nem elhanyagolható szempont. A brindzát ott ugyan haluska helyett puliszkával készítették, de mindegy az. Csöppet édesebb.

1902. december hetedikén levél várta a postán. Öreg múzeumi barátja írta, hogy volna-e kedve elmenni Közép-Kelet Afrikába, gyűjtőútra? „Azonnal, bármiből feltétel alatt”- válaszolta, és Pestre utazott.

Útitársa, Damaszkin Arzén kezdetben ódzkodott. Neki nem kell preparátor. Végül a múzeum szakemberei meggyőzték. Viszont gond adódott: ki fizesse a „preparátor” hajójegyét? Annak pénze arra nem volt. Elballagtak hát együtt Wlassich Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, aki jószívű ember volt és keresztény. Kiutaltatta Kittenberger egyévi fizetését –hajójegyre.

Mehettek!

Kétheti hajóút után, 1903. január elején a Lloyd gőzöse Mombaszába ért és horgonyt vetett Kilindibe kikötőjében. Ott a poggyászaikat átmálházták az újonnan lefektetett Uganda-Vasút vagonjába, aztán – vártak. Fél órát? Talán másfelet? Oly mindegy: szárnyvonal nem volt, minek sietni.

Vagy ha az indus bakter azt morzézta Voi felől, hogy óriási csorda vonul át a síneken, akkor az utasok a resti hűvösében iszogattak és vártak.

A XX. század hajnalán vagyunk. Lelkes tömeg leste a csodát, a 200 tonnás vasbikát, amikor rettenetes füttyögéssel, gomolygó gőzben, hörögve-prüsszögve kicammogott a nyílt pályára. Kormos vasbendőjében 30 ezer liter víz, 12 tonna szén várta, hogy átadhassa erejét a mozdony fordítókorongjainak. A szerelvény a 115 km-re fekvő Voi városkában megállt, mivel akkor még addig tartott az Uganda-Railway. Azon túl már a németek voltak az urak, akik – egyéb híján – szamarakkal közlekedtek. Vad volt bőven mindenfelé, de míg Brit-Közép Afrikában 600 rúpiát kellett leszurkolni a vadászfelügyelőnek, addig Német-Kelet Afrikában mindössze 20 márka volt a taksa.

Odaértek Voiba és kiszálltak hát. Egy fuvaros-vállalkozótól szekeret-szamarat béreltek – ló azon a fertőző cecelegyekkel teli rónán nem élt sokáig – és nekivágtak az előttük álló 140 kilométeres útnak. Tiszta idő volt, az ég kék, s távol megcsillant a Kilimandzsáró havas sipkája. Mindössze 30 km-re Voitól Kittenbergeren heves, maláriás roham és 41 fokos láz tört ki. Feje, füle zúgott. Nem bírta tovább a lába, szekérre kellett fektetni. A 48 éves Damaszkin bámulatos erővel bírta a távot a gyilkos melegben... (Otthon, egyszer fogadásból hét óra alatt elgyalogolt Temesvárról az 55 km-re fekvő Moravicéig...)

Moshiban Kittenberger azonnal egy német katonai erőd ápoldájának lakója lett, míg Damaszkin Arzén - elég elítélhetően - otthagyta, és elment szafarira... 128 napig vadászott, vadásznaplójába bejegyzett 250 elejtett vadat, de abba a 250 vadba beleszámolta az ebédre lőtt gyöngytyúkokat, ludat-rucát is.

Damaszkin, amikor 128 nap múlva visszatért Moshiba, bántotta, hogy a fiatal „preparátorát” hátrahagyta, ezért a trópusi felszerelését – moszkitóhálótól a patikaszerekig – hátrahagyta, és hazament.

Kittenberger hamarosan egy olcsó 7 mm-s Mauserhez is hozzájutott, amit Prof. C. G. Schillings német zoológustól vett meg. Patront már nehezebben talált hozzá, és sok volt közöttük a rossz minőségű...

1904. június 11-én a nap felkelt és elindult fölfelé. Kittenberger kíváncsi volt a két napja kitett zebradögre. Meghallotta, hogy egy oroszlán úgy ropogtatja a zebra csontjait, mint ló a zabot. Az oroszlán látta a vadászt, de nem mozdult. Kittenberger ötven lépésről nyakon lőtte, mivel a királyi macska sörénye különlegesen szép volt, s nem akarta szétroncsolni a koponyát. Az oroszlán eltűnt, pedig ott volt. Az oroszlán, amikor támad, 80km/óra sebességgel veti rá kétmázsás testét az áldozatára. Kittenberger újra lőtt. Most már bezzeg a fejére célzott és lőtt... A puska erre azt mondta: csett! S nem volt több idő! Kittenbergernek annyi esélye maradt, mint vízilónak az Epsomi-derbyn. A Mausert keresztben lökte az oroszlán tátott pofájába, bal kezével megragadta és kihúzta érdes nyelvét. A meghökkent oroszlán adott a vadásznak két másodpercet, hogy újratöltsön és lőjön. A szemébe lőtt... A jóllakott oroszlán nem csak a lelkét lehelte ki, hanem a gyomra tartalmát is: a többnapos, rothadó zebradög húsát - az egyébként finnyás - Kittenberger arcába okádta.

Kittenberger valahogy hazavánszorgott levéllel bélelt fűkunyhójàba. Jobb kezén a középső ujján csüngött a harmadik ujjperc. Azt levágta és később elküldte Budapestre. Ma is látható az érdi Magyar Földrajzi Múzeumban.

A félholt Kittenbergert maszáj pásztorok vitték el a mombai német protestáns misszió kórházába. Rettenetesen szenvedett. „Ekkor tudtam meg, hogy milyen kicsire tudnak összezsugorodni az ember vágyai”- írta húsz évvel később.

Dr. Plötze kezelte. A tizenkét mély sebet összefoldozta, a kisebbeket csak fércelte. Telt az idő. Eltelt egy hónap. Az öreg trópusi orvos komorságát felváltotta a csodálat.

– Mondja Kitty, nem volt magának valamelyik ősapja - néger? Ilyen sebeket csak a feketék bírnak el. Normális fehér ember belepusztul...

– Nem tudom, Doktor úr. Nem valószínű. Budapesten él ugyan egy néger, aki soroksári sváb dialektusban beszél és a felesége vikszeli feketére, mielőtt fellép a cirkuszban.

Gyenge (szül. Somogyi) Edit fejfájára

Fejében hordta évszázada gondját.
Szívében őrizte hitét, féltette gyülekezetét.
A kisebbségi létet kikezdte az idő.
Ebben őrlődött, nem adva fel a reményt,
hogy nyelv és kultúra átöröklődik mindazokra
akikért élt és küzdött férje oldalán.
Íme meglelte örök nyugalmát,
gyengéd szeretettel ápolja emlékét,
a szószék és a zsoltár együtt hirdeti:

Mint a szép hives patakra,
A szarvas kívánkozik,
Lelkem úgy óhajt Uramra,
És hozzá fohászkodik,

Tehozzád én Istenem,
Szomjuhozik én lelkem
Vajon színed eleiben
Mikor jutok, élő Isten?

98. életévében, 2021. június 20-án Felsőőrött elhunyt Gyenge Imréné, született Somogyi Edit a Felsőőri Református Egyház szeretett tiszteletes asszonya.
Emléke legyen áldott!

Kiváló filológus, megbízható barát

Jankovics József (1949–2021)

Akik ismerték a 72 éves korában nemrég elhunyt Jankovics Józsefet, egy dologban alighanem egyetértettek: Jóska szeretetre méltó ember volt. Ilyen jelző csak olyanoknak jár ki, akiket sokan ismertek és becsültek, akik sokakat oktattak és segítettek munkájukban, önzetlenül, szinte természetes pedagógiai érzékkel. Az Irodalomtudományi Intézetben Jankovics szobája mindig nyitva állt, jó szóra és hírekre egyaránt, lakója példás türelemmel viselte a nagypolitika packázását és értelmetlen átszervezéseit, miközben írt, szerkesztett, igazgatott.

Ami a dunántúli Seregélyesről indult és Budapesten landolt filológus, Jankovics József életrajzát illeti, legrészletesebben egy három éve, Szondi Györgynek adott interjúban olvasható. Ebben az irodalomtörténész-tanár három ember szerepét emeli ki saját boldogulásában: Géher Istvánét a székesfehérvári gimnáziumban, Kovács Sándor Ivánét és Klaniczay Tiborét a filológusok közül. Közülük is Kovács volt az, aki mintegy kijelölte Jankovics későbbi pályáját, „ráállítva” őt Bethlen Miklósra és ezzel a magyar barokk kutatásra. Jankovics nem volt még negyvenéves, amikor befejezte Bethlen Miklós levelezésének kritikai kiadását és még sok évvel később is remek tanulmányokban elemezte a hajdani erdélyi kancellár és emlékirat-szerző kiadatlan és álnéven kiadott írásait, amelyek a Habsburg-birodalmon belül az autonóm és vallásilag szabad Erdély fennmaradását célozták.

Jankovics, aki 1972 és 78 között olvasó szerkesztője volt a *Kortárs,* a *Nagyvilág* majd a *Mozgó világ* című folyóiratoknak, 1972-ben került a budapesti Irodalomtudományi Intézetbe és ott lett pár évvel később a Reneszánsz Osztály vezetője, majd az intézet elnökhelyettese. Szerkesztette a „Hungarológiai Értesítőt”, majd ő lett a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság főtitkára.1980-ban Londonban járt kutatóúton, ekkor kezdődött személyes ismeretségünk, ami hamarosan barátsággá szilárdult. Nem egyszer ő írt a régi angol-magyar kapcsolatokról olyan tanulmányt, amit (helyzeti előnyömnél fogva) én egészíthettem ki további kutatással. Örültem, amikor megkaptam tőle Bethlen Mihály különösen érdekes európai útinaplóját, majd ő szerkesztette éveken át nagy erudícióval, Nyerges Judit segítségével a Gyöngyösi István-sorozatot, amely nagymértékben hozzájárult ennek a termékeny, de elhanyagolt költőnek az újjáértékeléséhez.

Ennek a sorozatnak egyik legszebb darabját, a Thököly Imre és Zrínyi Ilona házasságát ünneplő költeményt Jankovics Jyväskylében, a 2001-es hungarológiai kongresszuson adta át, dedikálta nekem. Ez alkalommal hosszan beszélgettünk arról, mi az oka, hogy Jankovics Józsefet egyetlen kormányzat sem tartotta érdemesnek komolyabb kulturális díjra. Ezt sztoikusan vette tudomásul, megjegyezve, hogy ő nem kereste politikusok kedvét, nem törleszkedett sem a szoclib, sem a „nemzeti” oldalhoz. Ezért bár később kapott két szakmai díjat 2016-ban és 18-ban, a rég megérdemelt Széchenyi díjról lemaradt. Mindegyik kormányzat saját (rendszerint kisebb fajsúlyú) embereit díjazta, Jankovics szívós, lelkiismeretes és eredményes filológiai munkásságát senki sem értékelte igazán.

Utolsó éveiben, tudom, Jankovics József sokat szenvedett, hátcsigolya-operációkkal került többször kórházba, de mihelyt kilépett a kórházból, újra ment a könyvtárba és levéltárba, kutatni. Nekem nagyon fognak hiányozni levelei, tanácsai és észrevételei, biztatása, hogy még nyolcvanon túl se hagyjam abba az angol-magyar kapcsolatok, meg a régi magyar irodalom kutatását.

Isten veled, Jóska, köszönjük szolgálatodat, mindazt, amit mindnyájunkért, a hazai, erdélyi és nyugati magyar irodalomért tettél.

Gömöri György

Krasznahorkai László osztrák állami kitüntetése

Az Österreichischer Staatspreis für Europäische Literatur, azaz az „Osztrák Állami díj az Európai Irodalomért” nevű 25 000 euróval dotált kitüntetést 2021-ben Krasznahorkai Lászlónak ítélték, átadása a Salzburgi Ünnepi Játékok keretében történt.

Az „irodalom kiemelkedő művésze” díjat Lisa Spalt számára ítélték meg, az „irodalmi művészeti” díjjal Barbara Hundegger tüntették ki.

Krasznahorkai László 1954. január 5-én született Magyarországon, Gyulán. Jelenleg Berlinben és Budapest közelében él. „Stílusában egyedülálló, magával ragadó a képek erejében, féktelen a valóságos és szürreális jelenetek megtalálásában. Krasznahorkai hűvös iróniájú és éles szellemességű regényei és történetei jól átgondoltak, tökéletesen megírottak és világosan összeállítottak” – így méltatta a zsűri a regényírót. Az indoklásban kihangsúlyozták: „Krasznahorkai valóban európai és filozófus szerző.”

Többek között a „Sátántangó”, az „Az urgai fogoly”, az „Északon hegy, délen tó, nyugaton hegyek, keleten folyó” fordították német nyelvre. Néhány könyve Tarr Béla filmjeinek alapjául szolgál (Werckmeister harmóniák, Sátántangó).

1987-ben József Attila-díjat, 1992-ben Déry Tibor-díjat, 1998-ban Márai Sándor-díjat kapott. 2002-ben megkapta a Magyar Köztársaság Babérkoszorúját. 2004 óta Kossuth-díjas író. 2012-ben neki ítélték a Prima Primissima díjat. 2014-ben az America Award-ot nyerte el, a következő évben 2015-ben a Nemzetközi Man Booker-díjat, 2017-ben az AEGON művészeti díjat ítélték Krasznahorkainak. 2019-ben díszdoktorává választotta a Babes-Bolyai Tudományegyetem.

A magyar írók közül az Osztrák Állami Irodalmi díjban eddig Weöres Sándor, Nádas Péter és Esterházy Péter részesült.

Szabó Zsuzsa

Széchényi Imre grófra, Balatonföldvár alapítójára emlékeztek

Széchenyi Tímea, a Gróf Széchenyi Család Alapítvány elnöke a 2021-es esztendő elején hivatalosan is meghirdette a Széchenyi-évet. A Széchenyi-család tagjai azt szeretnék, ha az általuk kezdeményezett kulturális programsorozathoz minél többen csatlakoznának, ugyanis szeptember 21-én ünnepelhetjük a legnagyobb magyar születésének 230. évfordulóját.

A Széchenyi-év egyik programjának is felfogható Balatonföldvár nyár eleji ünnepsége, amikor a városalapító Széchényi Imre grófra emlékeztek június 19-21-e között.

A város szervezte ünnepségsorozatot segítette a Veritas Történetkutató Intézet és Levéltár, akinek főigazgatóját – dr. Szakály Sándort – a település díszpolgárává is avatták a nyitó ünnepségen.

Balatonföldvárt Széchényi Imre és Széchényi Viktor hozta létre 125 éve azzal a céllal, hogy fölvirágoztassák a Balatont.

Széchényi Imre alakja azért is jelentős, mert a XIX. század végi arisztokrácia szerepe elhomályosult az idők során, holott a Széchényihez hasonlók sokat tettek a köz javára.

Széchényi Imre Gróf Széchényi Lajos unokája a századforduló parasztkérdésének legjobb ismerője. A családi hagyományoknak megfelelően Angliában tett körutazást, majd amerikai körútja után Somogyban telepedett le.

Amerikában két kérdéskör érdekelte: miért alacsony az amerikai búza önköltsége, s hogyan él az amerikai farmer, mi a titka a farmergazdaságnak. Látta, hogy az USA virágzásának a titka az óriási belső piac, valamint a demokrácia szükséges kelléke a gazdasági virágzásnak. Megfigyelte a mezőgazdaságban alkalmazott technikát, mely megkönnyítette a munkát, és csökkentette az önköltséget. Felismerte, hogy a gazdasági fejlődésnek kiinduló pontja a technika fejlesztése. Hazatérte után tapasztalatait itthon hasznosította, és Amerikai levelek címen tette közzé.

Somogyban iskolákat alapított, hatékonyan részt vett a filoxéra nevű gyökértetű okozta károk elhárításában. Törlesztéses hitelt szerzett a fonyódi szőlősgazdáknak, melynek segítségével homokos talajon telepítettek szőlőültetvényeket.

De a sport területén is jelentős volt tevékenysége, kezdeményezője volt a Magyar Olimpiai Bizottság megalapításának, s az atlétikai klub első alelnöke is ő volt.

Nem véletlen, hogy a gazdag életmű jelentőségére egy szakmai kerekasztal-beszélgetésen hívta fel a figyelmet Ujváry Gábor, a Veritas intézetvezetője, Nagy István agrárminiszter, Kulcsár Krisztián, a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke és Estók János, a Mezőgazdasági Múzeum igazgatója.

A harmadik napon tartott konferencián jelen volt és köszöntőt mondott Boross Péter egykori miniszterelnök is, aki somogyi születésűként sokat tud a Széchényiek ottani munkájáról.

Az ünnepségsorozat szép pillanata volt, amikor a Balaton partján szobrot avattak a grófra emlékezve, aki, ahogyan Estók János mondta: „méltatlanul kiesett a magyar közgondolkozásból”.

Böröndi Lajos

A FELISMERÉS DÖBBENETE

Őriszigeti Atlantisz

Egész generációt kitöltő évtizedek után is húsbavágó elevenen hat mindaz, ami egyik irodalmi felolvasáson első hallásra béklyóba ejtett 1986-ban: **Gerhard Baumgartner** (Felsőőr, 1957) mutatta be rejtélyes felfedezését, a Pulay Gyula néven visszavonultan, állítólag Grazban élő szerzőt. Meghökkentő eredetiség szele csapott meg, s azóta is, valahányszor eljutnak hozzám e „transzatlanti üzenetek” ellentmondásosan megérintenek: egyrészt fogva tart az a világ, ami alámerült, végérvényesen a múlté, másrészt kegyetlenül mardos, miért van ez, miért kellett ennek megtörténnie?

A közvetítő, Dr. Baumgartner Gerhard Őrisziget szülötte és neveltje, anyai ágon az ottani kisnemesi nemzetségek közé sorolható. Ma is, hatvan éven felül megőrizte csibészesen megnyerő mosolyát, egészséges nevetését, közvetlen modorát; olyan személy, akit nem kezdett ki az idő. Ebben az összefüggésben nem csak illő, de szükséges is néhány szóban bemutatni összetett személyiségét: érettségi után a pedagógus pályát választotta, mígnem szűknek bizonyult a tanári pálya, s kora gyermekeként a legkülönbözőbb áramlatok sodrába került, ami főként zenei téren ejtette hatalmába (így a táncház mozgalom). Barátaival zenekart alakítottak, ahol a dobostól a szaxofonosig más és más hangszerelésben lépett fel. Az időre estek dadaista kísérletei. Igazi szenvedélye lett a rádió és televízió; mint az ORF burgenlandi stúdiójának munkatársa kapcsolódott be az újonnan létesített magyar nyelvű adásokba 1989-től. Az ő nevéhez fűződik az Adj' Isten, magyarok c. tv. adás, amitől 2011-ben mégis megvált. Végül is a tudománynak kötelezte el magát: súlypontul szolgált és szolgál számára a kisebbségi lét kutatása. Ledoktorált, és ingázó évek után révbe jutott: 2014 óta az Osztrák Ellenállás Dokumentációs Levéltárának (DÖW) tudományos igazgatója, emellett számos grémiumban tölt be vezető szerepet.

Habár megjárta Nyugat-Európa több egyetemét, sőt, annyira belekóstolt az amerikai életbe, hogy egy időben az Egyesült Államokban szándékozott letelepedni, a földrajzi távolságokat felülmúlja az a nagyívű merészség, ami az elszigetelt kisközösségi élettől a nagyvilág felfedezéséig és elfogadásáig vezetett.

Ebből a szemszögből nézve Gerhard Baumgartner eredeti, befogadó személyiség, akit nem szédített meg a ranglétrán való kötéltánc. Szinte gyermeki ártatlansággal őrzi magában azt a világot, amit anyai nagyszüleivel töltött középiskolás koráig. Írásai mintegy feliratok, ennek a világnak dokumentumai, de abban az értelemben, hogy mint cseppben a tenger kivetíthetők a kisebbségi létre. Lélektanilag, nyelvezetileg alig nevezhető meg olyan kisebbségi költő, aki ennyire utánozhatatlanul mondja ki mindazt, ami balladai mélységgel lükteti át a kisebbségi ember világát. Nyelvezetileg ennek leghatásosabb eszköze egyrészt a tájnyelven keresztül kifejezésre jutó archaizmus, másrészt az elütő külvilág feltörő befolyása, olyannyira, hogy csakis az érzi át és érti meg ezeknek a szabadverseknek mondható írásoknak üzenetét, akit közvetlen megérintett ennek a múltba vesző világnak kimondhatatlanul nyomasztó légköre:

ha e pár napra hazamenek
más ember vagyok, jefogult
mintha fejbe ütött vuona valaki
jecsuszik ez idüöm
és minden sarokba nekem ugrik
e multam – vallja **otthun** c. versében.

Hátborzongató az ördögi megkísértés, ami a ragaszkodás és elszakadás feszültségében nehezedik lelkére. A vén meg a fiatal halál jelenléte a kaszás szomszédon keresztül nyilvánul meg, és természetesen őt is számontartják. Eti néni pedig a Halotti Beszédre emlékeztetően panaszolja el, hogyan tört rá a kor minden kórságával.

Pulay Gyula vallomásaihoz hozzátartozik Baumgartner Gerhard személyes elbeszélése: nagyanyja halála döbbentette arra, hogy valami véget ért, könyörtelenül elveszett, és ez azonos az ő korábbi életével. Magyarországra utazott, s a vonaton törtek fel belőle ezek az érzések, gondolatok, amiket aztán kalauzul foglalt írásba. És éppen ebben az élményben tudatosodik: ami a múlté, de ebből mit lehet átmenteni a jövőbe. *Kisebbsíg lennyi* c. versének parancsoló kijelentése a feladat, vagyis nem érni be a befejezett tényekkel, hiszen a kisebbségi lét kötelez, feladatként súlyosodik mindazokra, akiknek Baumgartner Gerhardhoz hasonló sors jutott osztályrészül.

Fájdalommal kell megjegyezni, hogy az első fellobbanásnak nem lett folytatása, így csak bántó nyelvemlékként int és emlékeztet verseiben, mi minden süllyedt el, de mi minden várt (vár) megmentésre intőül és emlékeztetőül.

A hosszú évtizedeken át névtelenségbe burkolódzó költő csak nemrég vallotta be, hogy Pulay Gyula tulajdonképpen ő. A példaképként tisztelt nagyszülők nevéből alkotta meg: Pulay nagyanyja családi neve, nagyapját pedig Gyulának hívták.

-deák-

Gerhard Baumgartner

kissebsíg lennyi

kissebsíg lennyi
nem sors
hanem feladat
de ki adja fe jeszt e feladatot
ki e tanituormester
ki adja ez egyeseket meg ez ötösöket
ki buktat meg
a nemzet oskolájába
mi vannunk e buták

Gerhard Baumgartner

kiet ördög

e bokrokbu hallok
kiet szavat
ez egyik mondja:
tul sokat gonduokotsz
e mult idüökre
ami mögötted
oaz má mind szaroz sziena
oaz má mind kaszát
níz elüöre
ott áll e rít
meg virágzik ez ílet
ki mindig visszafordu
nem lássa e csalángot
meg e kigyuot e füjbe
e másik mondja:
ki nem emlikszik semmire
nem ierthet semmit
ollan mind e szuomaszál
ide ode dobja e sziel
ez ílet e tánc
egy génerációubu
e másikba
ki nem fordu e táncba
nem is il
hallom meg tudom
ott beszi keit ördög
ez egyik e halálom
ez egyik ez íletem

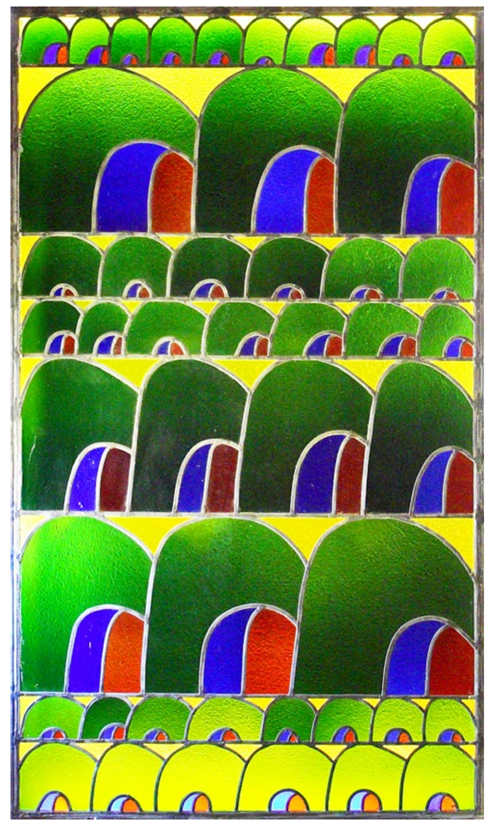

Zöld boltívek

Gerhard Baumgartner

kutyadal

a kutyák telihoadná
íje lesik ez iegét
meg e csillagokat
meg e huodot
osztán ugatnak
meg vinzliznek
irigyen nízik
ez embereket
mert oaszt hiszik
hogy ez emberek
ha émásje beszinek
nyilatkozatokat cserienek kü
e világegyetemnek
e csodálairu
oaszt hiszik
hogy ahun nyelv
ott egyetiertis is van
igy tívednek
e kutyák

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

1921 – 1991 – 2021, mindhárom évszám markánsan idézi emlékezetünkbe Kamenyeczky István nevét és alkotó tevékenységét. A 2000-ben Bécsben elhunyt művész kitörölhetetlenül beleveste nevét az általa megmunkált kőbe, mégsem árt születésének 100. évfordulóján (1921. augusztus 2-án született Kunágotán) ismét reá terelni a figyelmet. A második évszám felidézése azért fontos, mert 1991. augusztus 24-én Alois Mock osztrák és Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter a szobrászművész jelenlétében avatta fel több mint hat méter magas gránitból faragott emlékoszlopát közvetlenül az osztrák-magyar határon Hegyeshalom és Nickelsdorf/Miklósfalva érintkezési pontján (jelenleg Bécs irányából a 63. kilométerkő magasságában fekvő parkolóhelyen található). Az „Áldozati kő” a Vasfüggöny lebontására emlékeztet. A megjelölés más alkotására is vonatkozik: 2007-ben, közvetlen az Andau/mosontarcsai híd magyar oldalán, Kapuvár térségében került sor „Memento 1956”-ra keresztelt fehér márvány emlékoszlopa felállítására, ami viszont 1956 50. évfordulója alkalmából a forradalomnak és menekültjeinek állít emléket.

Kamenyeczky István személyével és művészetével ismételten foglalkoztunk a Bécsi Napló hasábjain. Jelentőségét, stílusát valamennyi méltatás kellőképpen kidomborította. A jubilánst ebből a megfontolásból most másik oldaláról közelítjük meg. Kamenyeczky többnyire monumentális szobrai mellett domborműveket is alkotott, sőt, sajátságos alkotóelemeit alkalmazta a keresztútnak készített bronz domborműveiben is.

Ugyancsak más oldaláról, jellegzetes művészeti irányzatát követve mutatkozott be színes ólom ablaküvegeivel. Jelen számunkba ezekből állítottuk össze képmellékletünket, ezzel is kiemelve, hogy az 1956-ban Ausztriába menekült művész tovább él emlékezetünkben és száz év sem koptatta meg jelentőségét.

Margarete Wagner

Mori(t)z Bermann kontra Constantin von Wurzbach

Az 1848-as bécsi forradalom utáni író, rovatvezető, művészeti és autográf kereskedő, Moritz Bermann (1823–1895), akinek alkotásai Julius Marlott, Berthold Mormann, Moritz B. Zimmermann és Louis Mühlfeld fedőnevek alatt is megjelentek, Johann Sigmund Bermann (1794–1846) zsidó műértő és író fia volt. Az apa eredetileg vesztfáliai származású, akinek halála után a fia csatlakozott a kereskedelmi társaságához, és a száműzetésben elhunyt Richard Arnold Bermann (1883–1939) író és újságíró apja volt, aki viszont Arnold Höllriegel néven vált ismertté. Bécs állt érdeklődésének középpontjában, ifjú korától kezdve a város és az emberek történetét feldolgozó tanulmányokkal, valamint zenével foglalkozott. Franz Gräffer (1785-1852) bibliográfus és író javaslatára átfogó életrajzi-genealógiai gyűjteményt készített minden országból és korszakról, Graffer halála után pedig kapcsolatba lépett egész Európában a legfontosabb gyűjtőkkel, s mint egyedüli ausztriai autográf-kereskedő, a legnagyobb kincsek így az ő kezén mentek keresztül. Nem sokkal később számos bécsi folyóiratban íróként jelent meg, és különféle történelmi és régészeti tartalmú munkákat, valamint irodalmi életrajz-vázlatokat adott ki, melyek iránt nagy érdeklődés mutatkozott.

1853-ban megkísérelte egy osztrák életrajzi lexikon kiadását, de az soha nem jutott túl az első köteten. Terve az volt, hogy végre eleget tegyen az egész monarchiára vonatkozó sürgetően fontos életrajzi referencia-mű elkészítésének, amely projektet Ausztria híres életrajzírója, lexikográfusa és írója, Constantin von Wurzbach-Tannenberg (1818-1893) végül sikeresen lezárt 1891-ben Bermann előzetes munkáját is belevéve, bár történelmi vonatkozásban több kritikus pontot talált. Wurzbach: *Az Osztrák Birodalom életrajzi lexikonja, amely az emlékezetes emberek életrajzait tartalmazza, akik 1750 és 1850 között a császárságban és annak korona országaiban éltek*, című műve az életrajzi adatok egyedülálló gyűjteménye, amely a már meg nem őrzött vagy ma nem hozzáférhető források miatt még mindig a Duna Monarchia minden részében – ideértve Magyarországot is – a korábban ismert rangú és nevű személyek hagyományos referencia-gyűjteményének számít. Ebben az összefüggésben azonban meg kell említeni, hogy Wurzbach, legalábbis ami a Báthory Erzsébetről szóló életrajzi információkat illeti, kritika nélkül átvett minden akkor (1868) keringő rágalmazást, ami országszerte a főnemességről terjedt.

Wurzbach eredetileg jogot tanult, tisztikarra törekedett, W. Constant fedőnéven verseket publikált, és ő volt az első aktív osztrák tiszt, aki filozófiai doktorátust szerzett. 1843-ban leszerelt és könyvtáros lett a lembergi Egyetemi Könyvtárban, majd 1848-ban politikai újságíró, 1849-ben a Bécsi Udvari Könyvtárba került, a Belügyminisztérium levéltárosává vált és ott kiépített egy adminisztratív könyvtárat, amelynek könyvtárosa maradt, amíg 1874-ben lovaggá nem ütötték. Ettől kezdve haláláig Berchtesgadenben élt. Az életrajzi vázlatok mellett inkább közmondásokat és mondákat gyűjtött.

Moritz Bermann viszont 1856-ban töob évre átvette a *Wiener Courir* című politikai lap szerkesztését. Bár fő érdeklődése Bécsre irányult, a Magyarországról és annak lakóiról szóló események hírei is beszivárogtak a lapba.

A népszerű könyvvé nemesedett *Bécs város és külvárosainak története* 1863-ban jelent meg, amely később (1865 és 1882) *A Régi Bécs történetekben és legendákban* címmel jelent meg. Ebben beszámolók találhatók Corvin Mátyás életének utolsó óráiról, a „*Puszta fia*” és Emerich Sinelli bécsi hercegprímás életéről, Rakoczy hercegnő elrablásáról, Zrínyi és Frangepán összeesküvésről, vagy a magyar alkotmány megdöntésének megakadályozásáról, melyet két nemes nő vitt véghez, nevezetesen a „spanyol Althann” és a „gyönyörű Lorl” Batthyány. A magyar korona Bécsbe hozataláról, III. Frigyesről és egyik legismertebb ellenfeléről, Corvin Mátyásról olvasható a *Régi és új Bécs, A császári város és környékének története* (1880), című kötetben, míg Magyarország szabadságharcával és az osztrák-magyar dualizmussal is foglalkozik az *Ausztria-Magyarország a XIX. Században* (1884). A két uralkodó alakja *Mária Terézia és II. József császár élete és munkássága (1881)* című művében további történelmi történetekre és regényekre inspirálta Bermannt, ahol nemcsak a történelmi igazság érdekelte, hanem – a mondák, legendák és népszokások mellett – a történelmi anekdoták és pletykák is. Erről tanúskodnak például az *Udvari és arisztokratikus történetek* (1869), amely egy török dervis által készített jelentést is tartalmaz, abban pedig Batthyány Lajos gróf halálát jövendölik.

Bermann számos regény és történet írójaként kimondottan termékeny volt, aki Walter Scott és a fekete romantika ihlette, csúszós tartalmat ígérő címekkel, mint például a *Gáláns történetek* (1870), *Fűszeres történetek* (1872), *Kulisszatitkok a művészek világából* (1869) stb. igyekezett felkelteni az olvasók érdeklődését.

A komor, kísérteties és fenyegető címek kielégítették az akkori olvasási igényeket, ami Bermann számos könyvcímén is meglátszik, például: *Sötét államtitok és a szerelem mártírja* (1875), *A szabadkőműves testamentuma avagy a megvetettek kincse* (1875), *A szürke ház vagy Bécs új titkai* (1876), *Gyilkosság a zsidó városban. Bécsi erkölcsi kép a XVII. században* (1880) stb.

Folytatás a 12. oldalon

CIVÓDÁS EURÓPÁVAL

A homofób pedofiltörvénynek titulált, a mi térségünkben az abszolút többség abszolút többsége által teljesen normálisnak tartott magyarországi törvénykezés miatt nagyon meleg hőhullám érte el az Európai Unió korifeusait és az Európa Parlament gyűléstermeit. A kánikulát csak az enyhítette némiképpen, hogy a képviselők „végre" egyenlő jogokat biztosítottak a férfiaknak, és immár lehetővé tették számukra is a gyermekszülés lehetőségét. No meg az, hogy Európa civilizáltnak vélt nyugati fele „kiváltságos alaphelyzetében" minduntalan hangoztatja: bármiféle diszkrimináció ellen kiáll, és ha kell, gazdasági szankciókat helyez kilátásba. Szomorú az, amikor a szeretet helyét a gyűlölet, majd a gazdasági függőség felsőbbrendűségének éreztetése váltja fel egy családban, kisebb-nagyobb közösségben. És ki az elsődleges hibás ebben? Akinek hatalma van akár az előidézéséhez, akár a megakadályozásához.

Számomra a legszomorúbb az, hogy a politika ellepte mindennapjainkat, a bőrünk alá férkőzött, még a sport sportszerűségét is megfertőzte. A homofóbia, valamint a hungarofóbia nem kerülte el a focit sem. Nemrég vált nyilvánossá a hír, miszerint egyes magyar szurkolók diszkriminatív viselkedése miatt az európai labdarúgószövetség három hazai mérkőzést zárt kapussá ítélt, százezer euróra büntette a magyar szövetséget, melynek „Egyenlő Játék" feliratú molinót kell majd kifeszítenie a nézők nélküli találkozókon. Az okok között szerepelnek: huhogások, rasszista bekiabálások, homofób dalok éneklése. Mindjárt boszszúra gondolhatunk, ugyanis az az „Európa" hozta ezt az ítéletet, amely nem indított vizsgálatot a magyar himnusz éneklése alatt a pályára rohanó és szivárványszínű zászlót lobogtató férfi ügyében, nem érdekelte, hogy a magyar hálóőrt vizespalackokkal dobálták meg a francia szurkolók, és nem szégyelli magát a világhálón elterjedt fényképért, amelyen tucatnyi boldog holland szurkoló összehugyozza az egyik pesti utcát.

Európa nagyon veszélyes, káros és saját értékeit, jövőjét veszélyeztető „játékot játszik". Ami a focit illeti. Bármely több ezres, tízezres tömegben – főleg a nem legmagasabb erkölcsi átlaggal rendelkező szurkolók körében – vannak kevésbé civilizáltan, primitíven és vulgárisan megnyilvánuló elemek. Ez igaz a magyar, román, angol, holland vagy francia szurkolókra egyaránt, legfeljebb más-más sérelmeket, frusztrációkat, érzéseket felszínre hozva. Márpedig „ördögi folyamatnak" tekinthető, amely irreverzibilis indulatokat vált ki, amennyiben egyesek „megkülönböztetett bánásmódban" részesülnek a „szabadság, egyenlőség, testvériség" jegyében. Ráadásul következetlenül, politikai célokat követve, vagy legalábbis annak a feltétlen gyanújával. Sőt mi több: nincs olyan tömeg, sportrendezvényen kiváltképpen, ahol jól megfizetett provokátorokkal ne lehetne lejáratni a becsületesen viselkedő és gondolkodó többséget. Végül, de nem utolsósorban: amikor egy feketebőrű játékosra már nem mondható el, hogy „az a fekete", csakis a rasszizmus vádjával dacolva, akkor már nagy baj van.

Erdélyi magyarokként mi jól tudjuk, hogy a kisebbség (újabban többség) megalázása, a kényszerelvárások erőltetése nem vezet jóra, ellenérzéseket szül. Mi azt is tudjuk, hogy az első világháborút igazságtalanul lezárók hozták létre Hitlert, vagy éppenséggel az erőszakkal exportált amerikai demokrácia az Iszlám Államot. Mi nemcsak a néhány évtizeddel korábbi diktatúrából, hanem emberi jogokból is gyakorlati tapasztalatokat nyújthatnánk az eltáposodó és már-már életképtelen nyugatnak. Ehelyett lassacskán egy újabb diktatórikus rendszer szenvedő alanyai leszünk. Ha nem egyébért, a „migráns medvékért", amelyeket az európai jogszabály nagyobb becsben tart, mint őshonos kisebbségi mivoltunkat. Dehát Brüsszelnek kell védenie az emberi életteret immár veszélyeztető medvéket, miközben csak migránskvótákról szavaznak, és a macik befogadásáról hallani sem akarnak?

Európa keresztyén szellemisége megkopott.

Dr. Ábrám Zoltán

„MI LEHET A DOLGUNK?"

A magyarországi Agrárminisztérium támogatásával készült 2020-ban a *Környezettudatos viselkedéskultúra – nemzeti identitás* című nagyon szép kivitelű és igen fontos kötet. Két különböző szak- és tudományterület – (környezet)pedagógia és művészet – művelőjének, azaz dr. habil Kováts-Németh Mária CSc egyetemi magántanárnak, a környezetpedagógia doktori program kidolgozójának és vezetőjének, az MTA Veszprémi Területi Bizottság Magyarságkutató Munkabizottsága elnökének és PaedDr. Borbély Károly festőművésznek, művészetterapeutának, a Széchenyi Egyetem oktatójának szakmai és tudományos tevékenysége és tapasztalata ötvöződik a 438 oldalas kötetben. A szerzők láttatni kívánják velünk, *„hogy a különböző tudományterületek – pedagógia és művészet – miként gazdagítják egymást, mennyire fontos az ember számára az értelmi és érzelmi élmény a dolgok lényegének megértéséhez, a probléma felismeréséhez, s a feladat megoldásához"*, vagyis a kötet gazdag tartalmával, eddig kevésbé jellemző párhuzamaival bemutatja a természetismeret, a nevelés és a művészet szoros kapcsolatát, melyet az elméleti alapok és a gyakorlati minták prezentálásával is bizonyítanak.

A *„Nemzeti kulturális örökségünk a nevelésben és a művészetben"* című első fejezetben Kováts-Németh Mária a magyar neveléstörténeti, Borbély Károly a magyar képzőművészet nemzeti kulturális örökségét mutatja be a magyarság megtartó erejű példáival. A vezérlő gondolat a természet megismertetése a művészet (Rudnay Gyula, Hollósi Simon, Munkácsy Mihály) és a neveléstörténet példaértékű személyiségeinek (Apáczai Csere János, Tessedik Sámuel, Wittmann Antal) tevékenységén keresztül. Megismerhetjük azt a nemzeti összefogást és kezdeményezést, mely kibontakozott a 19. században a természeti környezet megismerése, a természetszeretetre való nevelés kialakítása érdekében. *„Tegyétek a fát jóvá, és a gyümölcse is jó lesz"* – jegyében mutat rá Kováts-Németh Mária a kertkultúra iskolai hagyományainak fontosságára, ugyanis *„a kert évszázadok óta szimbóluma a nevelésnek, a felelősségteljes magatartásnak"*.

A *„Képzőművészet és nemzeti identitás"* című második fejezetben Borbély Károly tizenegy magyar ikonikus festőművész életpályájának megható részleteivel és kiemelkedő munkásságuk bemutatásával példát láttat az egyéni és magyar öntudat, a nemzeti identitás és a magyar táj szeretetének művészi megjelenítésére, megformálására. Ahogy a szerző hangsúlyozza, *„a nemzet történetének nagy eseményei, jeles alakjai élete és cselekedetei, emberi tartása örök példák maradnak. Ezeket a példákat pedig tovább kell vinni, létezésüket az időfolyamban fenn kell tartani, hogy az elkövetkező generációk is okuljanak belőle, büszkék lehessenek rá, legyen bármilyen kor, az érték mindenkor érték marad."*

A *„Környezettudatos viselkedéskultúra"* című harmadik fejezetben Kováts-Németh Mária a környezeti nevelés és a fenntarthatóságra nevelés feladatait, stratégiáit tárgyalja. Bemutatja a környezettudatos nevelés helyét és fontos szerepét a személyiségfejlesztésben, a tudomány felelősségét, a környezettudatos magatartás jelentőségét az általa kidolgozott erdőpedagógián és környezetpedagógián keresztül. Az olvasó megismerheti a helyidentitás kialakításának a jelentőségét a nemzeti identitás kialakulásában a szerző által alkotott Erdőpedagógia projekten keresztül is, mely *„azokra a globális kihívásokra kínál helyi gyakorlatorientált megoldásokat, melyek minden embert érintenek környezetében, közvetlen emberi kapcsolataiban, s egyéni életvitelében"*. Továbbá a szerző hangsúlyozza, hogy értékvesztett világunkban különösen fontos tényező a nevelés tudománya és megvalósítása a kultúraközvetítésben.

„A módszertani kultúra megújításának lehetőségei" című negyedik fejezetben mindkét szerző a módszertani kultúra megújításának szükségességét tárgyalja a szakterületével kapcsolatosan. Borbély Károly hívja fel a figyelmünket a művészet küldetésére és helyére az oktatásban - nevelésben, a kreatív tevékenység képességfejlesztő hatásaira és a művészeti nevelés terápiás jellegére. Kováts-Németh Mária bemutatja a környezetpedagógia nevelési-oktatási modelljét, módszereit és eszköztárát. A figyelmet a projektoktatásban az önszabályozó tanulást elősegítő személyes célok megismerését, a kreativitást és az együttes munkát elősegítő módszerekre irányítja, valamint ezekkel összhangban a konstruktivitást megvalósító és a reflektálást feltételező módszerek szerepére. A fejezet zárásaként a Környezetpedagógia doktori programban fokozatot szerzett kollégák doktori munkáinak téziseit teszi közzé Kováts-Németh Mária *„azzal a szándékkal, hogy tanulmányozásukkal vizsgáljuk meg saját gyakorlatunkat, s segítsük elő a közös gondolkodást, hogy hol a felelősség a mai világban: a tudományban, az oktatáspolitikában, a gazdaságban, netán az iskolában, a nevelésben?"*

A kétszerzős monográfiát gazdagítja a báziskötet, mely erősíti a monográfiában bemutatott álláspontokat, hangsúlyozza a természet tisztelete és védelme iránti felelősség fontosságát, bizonyítja a tudományközi alkotómunka jelentőségét, valamint a módszertani kultúra megújulásának szükségességét. A báziskötetben tanulmányozható *Mátyás Csaba* akadémikus írása a magyar erdők képének változásáról az erdőgazdálkodás tükrében, *Jerzy Snopek* Lengyelország budapesti nagykövetének publikációja a nemzeti érdek és az identitás fogalmáról, valamint *Körmendy Adrienne* volt krakkói magyar konzul tanulmánya, mely jelentősen hozzájárul a magyar-lengyel barátság példanélküli történetének gyarapításához. *Németh Ferenc* írása a nevelésnek, mint a tudatos értékközvetítésnek a szükségességét, *Kollár János* közleménye a magyar-lengyel sorsközösség vállalásának fontosságát hangsúlyozza. Továbbá megismerkedhetünk a Kováts-Németh Mária vezetésével végzett nyolc PhD minősítést szerzett kolléga tanulmányával, melyek a tudományközi alkotómunka és a módszertani kultúra jelentőségét bizonyítják konkrét megvalósított projektjeik leírásával, s az adaptálás lehetőségével hozzájárulnak a környezettudatos viselkedéskultúra eredményesebb kialakulásához.

„A XXI. század első harmadában, az információk óceánjában, amikor a technikai és tudományos ismeretek a világmindenséget kísértik, különös aktualitása van annak, hogy a tanulás során megszerzett ismeretekkel mit kezd az ember, mire használja a tudást: jóra vagy rosszra, ön- és természetpusztításra, vagy az egyén és a természet harmóniájának kiteljesítésére" – írják a szerzők az Előszóban, és a „tengernyi témakört" a tudományágak és a szakterületek összefogásának, a tudományos és a művészeti alapozás szükségességének bizonyításával tárják elénk: elméletileg és gyakorlatilag bizonyítják a természet, a kultúra, a nevelés, a művészet, az erkölcs és a tudomány kölcsönös kapcsolatát. Ráébresztenek bennünket arra, hogy a mai világot nem tudjuk tudomány nélkül értelmezni, hogy a mai kor problémáit nem tudjuk kellő, sokoldalú tudás – *„tudományközi világlátás"* – nélkül felismerni és megérteni, hogy az életünk dolgainak helyes felfogásához az ész és érzelmek együttes útján tudunk eljutni. Emlékeztetnek arra is, hogy az embernek szüksége van a múltjának, a kulturális örökségének az ismeretére, hogy meg tudja találni magát a jelenben, hogy kialakuljon identitása, és hogy ezeknek birtokában tudja alkotni a jövő képét is. Apáczai Csere Jánosra utalva Kováts-Németh Mária felteszi a kérdést: *„Mi lehet a dolgunk?"* Válasza: *„A minőségi életvezetéshez kultúrát: hitet, tudást, morált, művészetet közvetíteni."* És hadd idézzem még Borbély Károly gondolatát: *„Mire való az ember, ha nem árasztja ki hitét és érzéseit, abban való mélységes és fogyhatatlan bizodalmát, hogy az emberi lélek érzékeny anyaga formálható és mindig a helyes irányba hangolható."* A kötet sok oldalról közelíti meg ezeket a válaszokat, sok utat mutat az elérésükre, így rendkívül értékes és egyben hiánypótló alapművel gazdagodott a könyvpiac. Figyelemre méltó és olvasásra ajánlott ez a könyv mindannyiunk számára, nemcsak szakmabelieknek, hanem – kivétel nélkül – mindenkinek!

Borbély Károly – Kováts-Németh Mária: *Környezettudatos viselkedéskultúra – nemzeti identitás.* Palatia Nyomda és Kiadó Kft., Győr, 2020, ISBN 978-615-5904-26-4, 438 o.

Barátka Agnieszka

MARGARETE WAGNER

Mori(t)z Bermann kontra Constantin von Wurzbach

Folytatás a 11. oldalról

Bermann útikalauzok szerzője is volt, például: *Illusztrált útikalauz Bécsben és környékén* (1885), valamint a *Stephans-torony és emlékei* (1878) stb. Egyfelvonásos játékával a *Kaland a Prater-Allee-n. Régi-Bécs történelmi műkép* (1891) cíművel a dráma területén is próbálkozott, történelmi esszéket, valamint ritka életrajzi adatokat tartalmazó művészeti, portré- és autográf-katalógusokat is írt; Tobias Haslingerrel kiadta tánczenei szerzeményeit is.

Gyűjteményes kötete *Sötét történetek Ausztriából* (1886) – számos történelmi alapú horrortörténetet tartalmaz Ausztria szívből – Csehországból, Morvaországból, Dalmáciából és Magyarországról is. Ilyen például: *A templomos lovagok Sopron melletti börtöne*, A *pozsonyi férj gyilkosnő*, *Zrínyi Miklós rejtélyes látásmása* és *A „vaslány" Ausztriában*, amely Báthory Erzsébetről szól.

A mű két teljesen különböző ember valós kutatásával kezdődik: A mecklenburgi őstörténész, régész, könyvtáros, konzervátor, heraldikus, szerkesztő és publicista Georg Christian Friedrich Lisch (1801–1883) a schwerini kastély rekonstrukciója során egy kivégzőgép olyan részeit fedezte fel, amelyek közel álltak egy „vasleány" leírásához, és a furcsa angol ügyvéd, zeneszerző és hobbitörténész, Robert Lucas Pearsell [de Willsbridge] (1795–1856) követte egy „vasleány" nyomait Nürnbergtől Drezdán át a karintiai Feistritz kastélyig, ami drága hobbi-kutatás a téma szerelmese számára, amelyet a francia kiadó és újságíró, Èmil Girardin (1806–1881) az 1847-es *Münchner Conversationsblatt*-ban jelentetett meg *A Szűz csókja* címmel, s egy bizonyos Wilmot-nak tulajdonít, ezért nevezi Bermann furcsa hobbikutatóját is Wilmot-nak.

A „hátborzongató, de pszichológiailag érdekes pillanatok" miatt Bermann jelentése Báthory Erzsébet rágalmazásával zárul, ami akkoriban szokásos volt, de bizonyíthatóan semmi köze a „vasleányhoz", mint kínzó eszközhöz. Inkább maga a sokoldalú Bermann volt az, aki - ügyesen szolgálva korának közízlését – újra és újra bonyolult gyilkolószerkezetek leírását illesztette regényeibe és történeteibe.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.kozpontiszovetseg.at
https://www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der UngarInnen in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:
Bodó Barna (Temesvár), Bodzsoni István (Szabadka), Csáky Pál (Pozsony), Czellár Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zsolt (Regensburg), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Varga Sándor (Pozsony), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:
Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Kató Zoltán, Martos Péter, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSAK:
Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Bika Julianna (USA), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), Fehér Márta (Szabadka), Fried István (Budapest), Katona András (Szeged), Szabó Zsuzsa (Bécs), Nagymihály Zoltán (Budapest), Paládi Renáta (Ungvár), Reményi György (Grenoble), Rumpler Diána (Bécs), Szentpétery Miklós (Bécs), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 18,- Euro, Magyarországon 4500,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:
Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.
Hollandiában: Deuten-Makkai Réka
E-mail: federatio_hollandia@yahoo.com
Tel.: 0031 6 144 250 84
IBAN: NL81 INGB 0002304058
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.
Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.
Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach
Svájcban: Ria Meszlényi, Laufenstrasse 41, CH-4053 Basel, e-mail: ria.meszlenyi@gmail.com, Tel. : 061 331 11 38, Mobil : 076 468 05 20 – PostFinance, Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC POFICHBEXXX
Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGirot Nr.: 756987-4.
Szerbiában: Fehér Márta, 24000 Szabadka, Jókai Mór 119. Bankszámla: RS35285223604000354839
e-mail: fhrmarta@gmail.com
Szlovákiában: Benyák Mária
E-mail: mariabenyak@gmail.com
Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda
H–9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.